

**GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL CULTURII**

STRATEGIA NAȚIONALĂ A CULTURII 2027–2034

Cultura ne ține împreună

O strategie a culturii pentru o Românie care creează, participă și rămâne împreună

București, octombrie 2026

Cuprins

Cuvânt înainte	5
I. INTRODUCERE	6
Cultura, mai mult decât conținut	6
Un fir care leagă totul.....	6
Ce este Strategia Națională a Culturii 2027–2034?.....	7
Principiile Strategiei	9
Ce înțelegem prin cultură	10
De unde pornim	11
O resursă importantă, încă nevalorificată.....	11
De la finanțarea culturii la investiția în rezultate	11
Cultura ca infrastructură socială	11
II. VIZIUNE: cinci obiective, un singur sistem	12
Opt ani, cinci etape	12
Cum se citesc obiectivele și Planul de măsuri	12
III. PRIORITĂȚI, POLITICI ȘI CADRU LEGAL EXISTENTE	13
Documente programatice și de fundamentare.....	13
Cadru european de referință.....	13
Priorități și politici europene și internaționale relevante.....	13
Corelarea cu prioritățile și strategiile naționale	14
Cadrul legal existent.....	14
IV. ANALIZA CONTEXTULUI ȘI DEFINIREA PROBLEMELOR	17
Context administrativ	17
Lista problemelor identificate care persistă în domeniul culturii.....	17
Probleme privind cadrul normativ	17
Probleme legate de administrare, management și guvernare culturală	17
Probleme legate de resurse (input).....	18
V. OBIECTIVE GENERALE ȘI SPECIFICE	19
Obiectivul general 1. Dreptul de acces, participare și exprimare culturală.....	19
OS 1.1. Acces extins și diversificat la oferta culturală pentru toate categoriile de public	19
OS 1.2. Participarea tinerilor, a grupurilor vulnerabile și a comunităților insuficient deservite.....	19
OS 1.3. Educație culturală și învățare pe tot parcursul vieții	20
OS 1.4. Infrastructură culturală modernă, accesibilă și conectată la comunitate	22
OS 1.5. Dialog intercultural, schimburi culturale și relații directe între comunități	22
Obiectivul general 2. Cadrul legislativ și guvernarea domeniului culturii	24
OS 2.1. Legea-cadru a culturii și codurile specifice	24
OS 2.2. Spațiile vacante, redute temporare culturii	26
OS 2.3. Guvernare culturală și capacitate organizatorică.....	27
OS 2.4. Mecanismul național de interoperabilitate metodologică și date culturale, compatibil cu Europa	28

Obiectivul general 3. Transformare digitală și utilizare responsabilă a inteligenței artificiale în cultură	29
OS 3.1. Conținut cultural digital și date deschise, validate, de încredere	29
OS 3.2. Birocrație mai puțină, servicii digitale mai bune	30
OS 3.3. Competențe digitale și IA pentru oamenii culturii	31
OS 3.4. Tranziție verde, infrastructură digitală cu consum redus și reziliența patrimoniului	31
OS 3.5. Cultura împotriva alienării tehnologice	33
Obiectivul general 4. Dezvoltarea resurselor umane și consolidarea capacității profesionale, administrativ-organizatorice și economice în sectoarele cultural-creative	35
OS 4.1. Competențe profesionale, leadership, digitalizare și tranziție verde	35
OS 4.2. Managementul organismelor culturale de drept public, tratat ca profesie	36
OS 4.3. Capacitatea administrativă și instituțională a organizațiilor culturale	37
OS 4.4. Competențe antreprenoriale și economice	38
OS 4.5. Mobilitate profesională internă și cooperare	39
Obiectivul general 5. Diplomatie culturală	40
OS 5.1. Vizibilitatea culturii din România în lume	40
OS 5.2. Parteneriate culturale internaționale	41
OS 5.3. Mobilitatea internațională a profesioniștilor din cultură	41
OS 5.4. Diplomația culturală, consolidată	42
VI. IMPLEMENTARE, FINANȚARE ȘI MONITORIZARE	44
Implicații bugetare și surse de finanțare	44
Ritmul fiecărui obiectiv	44
Indicatorii - Ce măsurăm în 2034	45
Cum urmărim progresul	45
Impactul inteligenței artificiale, urmărit separat	45
De la rezultate la decizii	46
2034. Ce vrem să fi construit?	46
VII. IMPLICAȚIILE ASUPRA CADRULUI JURIDIC	46
Fișă-sinteză: obiective generale și obiective specifice	48
Anexa nr. 1. Monitorizarea și evaluarea Strategiei Naționale a Culturii 2027–2034 – sectoare culturale și creative	49
1. Coordonator și cadru instituțional	49
2. Cadența	49
3. Principii și indicatori urmăriți	49
4. Monitorizarea transversală a impactului inteligenței artificiale	49
5. Guvernanța rezultatelor	50
Anexa nr. 2. Matricea Strategiei Naționale a Culturii 2027–2034	51
Anexa nr. 3. Planul de măsuri – Direcții de acțiune, rezultate așteptate	55
PLAN DE MĂSURI – OG 1 DREPTUL DE ACCES, PARTICIPARE ȘI EXPRIMARE CULTURALĂ	55

PLAN DE MĂSURI – OG 2 CADRUL LEGISLATIV ȘI GUVERNANȚA DOMENIULUI CULTURII.....	66
PLAN DE MĂSURI – OG 3 TRANSFORMARE DIGITALĂ ȘI UTILIZARE RESPONSABILĂ A INTELIGENȚEI ARTIFICIALE ÎN CULTURĂ.....	79
PLAN DE MĂSURI – OG 4 DEZVOLTAREA RESURSELOR UMANE ȘI CONSOLIDAREA CAPACITĂȚII PROFESIONALE, ADMINISTRATIV-ORGANIZATORICE ȘI ECONOMICE ÎN SECTOARELE CULTURAL-CREATIVE.....	91
PLAN DE MĂSURI – OG 5 DIPLOMAȚIE CULTURALĂ	105

Cuvânt înainte

Cultura este locul în care o țară își spune povestea. În ea ne recunoaștem trecutul, ne înțelegem prezentul și ne imaginăm viitorul. Cultura României nu are o singură voce. Este făcută din idiomuri, tradiții și memorii care s-au întâlnit, de-a lungul secolelor, pe același pământ. O găsim în mănăstirile pictate ale Bucovinei și în bisericile fortificate ale Transilvaniei, în doină și colind, dar și în muzica electronică, pe scenele teatrelor și la festivalurile în aer liber, în manuscrisele vechi și în jocurile video. Toate acestea, și multe altele, alcătuiesc cultura prin care ne povestim nouă înșine și ne arătăm lumii.

Strategia Națională a Culturii 2027–2034 pornește de la o convingere simplă: cultura ne ține împreună. Nu este un lux și nici un capitol de cheltuieli și atât. Este o infrastructură a vieții în comun, la fel de necesară ca drumurile și școlile. Fiecare om are dreptul să participe la viața culturală a țării, oriunde ar locui, orice limbă ar vorbi acasă și oricare ar fi situația lui materială. Diversitatea noastră, cu tradițiile, dialectele și limbile comunităților care trăiesc aici, nu ne desparte. Ne îmbogățește.

Traversăm o perioadă de schimbări rapide. Tehnologia ne pune la îndemână mai multă informație ca oricând, dar poate contribui, mai repede ori mai lent, și la fenomenul de însingurare. Inteligența artificială deschide drumuri noi spre cunoaștere și creație și, totodată, ne obligă să ne întrebăm cum protejăm ceea ce este esențialmente uman. Răspunsul acestei Strategii e limpede: tehnologia trebuie pusă în slujba întâlnirii dintre oameni, nu în locul ei.

Propunerea de față trasează direcția pentru următorii opt ani. Propune o lege-cadru a culturii și coduri care să asigure coerența și predictibilitatea unui cadru legislativ în prezent fragmentat. Pune în centru accesul și participarea, oamenii, patrimoniul și creația contemporană, o transformare digitală responsabilă și prezența României în lume. Pentru fiecare obiectiv, Strategia precizează **ce facem, ce vom avea și cum vom ști că am reușit**.

Cultura nu este responsabilitatea unui singur minister. Ea atinge educația, economia, cercetarea, turismul, dezvoltarea regională, digitalizarea, politicile sociale și relațiile externe. Obiectivele din paginile care urmează sunt asumate de Ministerul Culturii. Dar Strategia nu se va împlini fără Guvernul României, autoritățile locale, fără instituțiile publice de cultură, fără mediul privat și fără toți cei care creează, păstrează și transmit cultura.

Mulțumesc tuturor celor care au contribuit la elaborarea acestei versiuni de lucru și celor care o vor îmbunătăți prin propuneri și observații în etapa de consultare publică. Vă propun să citiți paginile care urmează nu ca pe un document administrativ, ci ca pe o invitație. Cultura ne ține împreună. Este rândul nostru să o ținem vie, cu toții. Și, înainte de orice, sănătoasă.

Demeter András István
MINISTRUL CULTURII
București, octombrie 2026

I. INTRODUCERE

Cultura, mai mult decât conținut

Cultura nu stă pe loc. Nici lumea din jurul ei. Tehnologia, transformările psihosociale, schimbările economice și demografice și contextul geopolitic transformă felul în care producem și consumăm cultură. Mai mult, schimbă felul în care oamenii învață, se informează, creează și se raportează unii la alții. Strategia Națională a Culturii 2027–2034 pornește de aici și propune o modificare de perspectivă: cultura nu este doar conținut. Este infrastructură pentru dezvoltare, pentru comunitate și pentru relația dintre oameni.

Cultura construiește identitate și coeziune socială. Creează locuri de muncă, susține antreprenoriatul și inovarea, face localitățile și regiunile mai atractive, generează activitate economică și întărește reziliența comunităților. Într-o societate tot mai digitalizată, are și o funcție strategică: deschide spații în care oamenii se întâlnesc. De aici și misiunea ei, formulată simplu: **să ne țină împreună.**

Un fir care leagă totul

Strategia are multe capitole, dar o singură idee-pivot: cultura ne aduce împreună și ne ține împreună. O regăsim pe multiple paliere și în varii zone. Apare când aducem un spectacol într-un sat în care nu a mai ajuns niciunul până atunci și când punem la aceeași masă un bunic și un nepot. Stă în grija pentru limba și tradițiile minorităților, în legislația care asigură coerența unui cadru normativ în prezent fragmentat, în libertatea de a crea și în dreptul fiecărui autor asupra propriei opere. O vedem și în felul în care folosim tehnologia: ca să apropie oamenii, nu ca să-i izoleze. Fiecare acțiune din această Strategie este, în fond, un mod de a diminua sau de a șterge o distanță.

Ce este Strategia Națională a Culturii 2027–2034?

Strategia stabilește direcția politicilor publice pentru întregul domeniu al culturii, pe o perioadă de opt ani. Ea descrie de unde pornim, ce ne propunem și cum vom ști că am reușit. Are cinci obiective generale (OG), douăzeci și trei de obiective specifice (OS) și un Plan de măsuri care le traduce în pași concreți, cu termene și indicatori.

Strategia se corelează cu alte strategii naționale:

- **Strategia Națională pentru Tineret 2024–2027**,¹ pentru participarea tinerilor la viața culturală;
- **Strategia Națională pentru Educația Continuă a Adulților 2024–2030**,² pentru învățarea pe tot parcursul vieții prin organizațiile culturale;
- **Strategia Națională în domeniul Proprietății Intelectuale 2024–2028**,³ pentru protecția creatorilor și a operelor lor;
- **Strategia națională pentru dezvoltarea și susținerea digitalizării prin intermediul Centrelor de Inovare Digitală din România 2024–2027**, pentru transformarea digitală a sectorului;
- **Strategia națională de apărare a țării 2025–2030**,⁴ pentru reziliența informațională și încrederea publică.

Pe plan european, Strategia este corelată cu *Busola pentru cultura Europei* (2025), cu „*O nouă agendă europeană pentru cultură*” și cu planurile de lucru ale Uniunii pentru cultură. Ea se raportează la articolele 13 și 22 din Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene și la articolul 167 din Tratatul privind Funcționarea Uniunii Europene.

Includerea obiectivelor și direcțiilor formulate în *Busola pentru cultura Europei* și introducerea unor obiective care să reducă decalajul administrativ din domeniul culturii în intervalul temporal corespund următorului Cadru Financiar Multianual (MFF) al Uniunii Europene, *Busola* fiind un pilon strategic pentru orientarea politicilor și a bugetelor destinate culturii, având ca scop creșterea fondurilor alocate în această perioadă prin programe precum Europa Creativă. În acest scop, sunt preluate 4 obiective și direcții strategice ale *Busolei pentru cultura Europei*:

1. **Valorile comunitare și drepturile culturale:** Susținerea libertății artistice și a patrimoniului cultural european.
2. **Împuternicirea artiștilor:** Sprijinirea profesioniștilor din domeniul cultural.
3. **Competitivitate și reziliență:** Valorificarea patrimoniului și a sectoarelor culturale și creative pentru economia UE. – economia creativă.
4. **Relații internaționale:** Actualizarea strategiei UE privind cooperarea culturală globală.

Obiectivele și direcțiile de acțiune aferente acestora sunt astfel structurate încât anumite repere pe termen scurt și mediu să fie urmărite prin măsurile de implementare, începând cu cea din anul adoptării SNC (e.g.: crearea rețelei de Ambasadori Culturali ai Tineretului - 2026):

- 2027: lansarea Centrului de Date Culturale al UE și publicarea primului raport privind Starea Culturii în Europa;
- 2028: lansarea noilor ghiduri strategice de investiții culturale și alinierea completă la programele de finanțare simplificate;
- 2034: găzduirea titlului de Capitală Europeană a Culturii.

Pe plan intern, Strategia se corelează cu articolul 33 din Constituția României, care garantează accesul la cultură, și se întemeiază pe atribuția Ministerului Culturii de a elabora și aplica strategia în domeniul culturii (Hotărârea Guvernului nr. 90/2010, art. 1).

Ministerul Culturii este autoritatea publică responsabilă de coordonarea implementării. Lucrează cu celelalte ministere, pentru o mai bună coordonare între cultură, educație, economie, cercetare, turism, dezvoltare regională, digitalizare și politici sociale. De asemenea, coordonează instituțiile din subordine și colaborează cu toți partenerii de la nivel central și local.

Strategia nu pornește de la zero. Ea continuă demersul de planificare strategică inițiat de Ministerul Culturii prin proiectul „Viziune strategică și coerentă pentru sectorul cultural” (2021–2023), prin Strategia Sectorială în Domeniul Culturii, supusă consultării publice în 2023, și prin proiectul de

¹<https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/283473>

²<https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/283017>

³<https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/277582>

⁴<https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/304719>

hotărâre a Guvernului din 2025. Preia diagnosticul, direcțiile și angajamentele formulate atunci, le actualizează și le consolidează.

Principiile Strategiei

Politicile culturale ale României se construiesc pe câteva noțiuni-cheie, folosite consecvent în finanțare, legislație, management și evaluare. Ele nu trebuie să rămână doar în Strategie, ci să se regăsească în felul în care sistemul funcționează, zi de zi.

- **Valoare.** Cultura este, deopotrivă, bun public, resursă identitară și sursă de valoare socială și economică.
- **Coerență.** Politicile, finanțarea, reglementarea și arhitectura instituțională urmăresc obiective comune și măsurabile.
- **Acces și echitate.** Locul în care trăiește cineva, venitul sau situația socială nu trebuie să-i decidă accesul la cultură.
- **Diversitate și libertate.** Pluralismul cultural, lingvistic și creativ, libertatea de expresie și libertatea artistică sunt protejate.
- **Capacitate.** Infrastructura, oamenii, competențele profesionale și capacitatea administrativă a organizațiilor culturale sunt tratate ca resurse strategice.
- **Inovare.** Tehnologia și inteligența artificială (IA) sunt folosite responsabil, iar formele noi de creație, producție și distribuție sunt încurajate.
- **Sustenabilitate.** Reziliența economică, financiară și de mediu a instituțiilor, organizațiilor, creatorilor și întreprinderilor culturale este consolidată.
- **Deschidere.** Mediul public și cel privat, administrațiile locale și cele centrale, cultura, educația și economia sunt puse în legătură. Dincolo de granițe, se urmărește o prezență internațională mai puternică și o deschidere mai generoasă către valorile artistice și culturale ale lumii.
- **Decizii bazate pe date și impact.** Politicile sunt evaluate după rezultate: culturale, sociale, economice, teritoriale, educaționale și de echilibru psihic și emoțional.

Toate aceste principii duc spre același loc: o cultură care ne ține împreună.

Ce înțelegem prin cultură

Cultura, în sensul ei cel mai larg, cuprinde tot ceea ce facem ca societate și felul în care trăim împreună. O politică publică are însă nevoie de o definiție mai precisă, și totuși suficient de generoasă încât să nu lase pe nimeni pe dinafară, Declarația UNESCO, din 1982, de la Mexico City, privind politicile culturale fiind poate mai actuală ca oricând: *„ansamblul trăsăturilor spirituale, materiale, intelectuale și emoționale distinctive care caracterizează o societate sau un grup social /.../ include nu numai artele și literele, ci și modurile de viață, drepturile fundamentale ale ființei umane, sistemele de valori, tradițiile și credințele.”*

SNC își asumă accepțiunea largă a culturii, care cuprinde valorile, credințele, convingerile, artele, tradițiile, idiomurile și modurile de viață prin care o persoană sau o comunitate își exprimă spiritualitatea precum și semnificațiile pe care le dă propriei existențe, în timp ce **organizațiile culturale** sunt entitățile de drept public sau privat, indiferent de forma juridică, de modul de organizare, de subordonare ori de finanțare, care desfășoară activități culturale cu caracter permanent sau periodic. Termenul le cuprinde pe toate: instituții publice de cultură, asociații, fundații, societăți comerciale și pe acțiuni, persoane fizice autorizate, precum și alte entități de drept privat, cu sau fără scop lucrativ. Sunt cele care creează, produc, cercetează, conservă, protejează, valorifică, prezintă, promovează sau mediază cultura ori facilitează accesul la ea: instituții de spectacole și concerte, muzee, colecții publice sau private, biblioteci, arhive, galerii, așezăminte, centre și institute de specialitate și orice altă persoană juridică cu activitate culturală. Pentru **sectoarele culturale și creative (SCC)**, Strategia folosește cadrul metodologic european (ESSnet-Culture și statisticile culturale Eurostat), astfel încât datele României să poată fi comparate cu ale celorlalte state membre.⁵ Acolo unde termenii de azi sunt neclari sau depășiți, Legea-cadru a culturii îi va limpezi și îi va actualiza.

⁵Strategia Națională a Culturii (SNC) preia delimitarea sectoarelor culturale și creative (SCC) din documentele programatice anterioare (Strategia Sectorială în Domeniul Culturii – SSDC, cap. 10).

De unde pornim?

O resursă importantă, încă nevalorificată

România are patrimoniu, creație contemporană, instituții culturale, organizații independente și industrii creative cu un potențial economic și social considerabil, care folosesc resurse umane specializate, resurse materiale semnificative și un know-how specializat. Problema nu este lipsa resurselor, ci distanța dintre ceea ce avem și ceea ce reușim să valorificăm.

Diferențele sunt mari: între urban și rural, între regiuni, între categorii de public, între public și privat. Infrastructura culturală este distribuită inegal, iar în multe locuri are nevoie de modernizare. Capacitatea administrativă și financiară variază mult de la o organizație la alta. În unele comunități, spațiile culturale se degradează sau dispar cu totul.

Există, totuși, o economie culturală reală. În 2022, sectoarele culturale și creative reprezentau aproximativ 3,64% din valoarea adăugată brută națională.⁶ În 2025, ocuparea culturală era de numai aproximativ 1,8% din ocuparea totală în România, față de 4,3% în Uniunea Europeană.⁷ Potențialul rămâne, așadar, nevalorificat: sectoarele culturale și creative pot contribui mult mai consistent la dezvoltarea economică, la ocupare, la inovare și la coeziunea socială. Cultura este o resursă economică, nu doar o cheltuială publică. Miza nu este doar finanțarea mai consistentă, ci o investiție mai inteligentă, mai predictibilă și cu rezultate mai clare și mai concrete.

De la finanțarea culturii la investiția în rezultate

Finanțarea culturii trebuie să evolueze: de la o logică predominant anuală și instituțională, spre un sistem predictibil, multianual, diversificat și orientat spre rezultate. Finanțarea publică de bază se completează prin mecanisme competitive, fonduri europene, investiții, cofinanțare, contribuții private și, acolo unde se poate, parteneriate public-privat.

O investiție culturală nu se măsoară doar în suma cheltuită, ci și în ceea ce rămâne după ea: mai mulți oameni care participă, un patrimoniu mai bine protejat și valorificat, competențe dezvoltate și locuri de muncă create, activitate economică, public nou, comunități mai puternice, produse culturale mai competitive și teritorii mai atractive. Cultura nu trebuie redusă la indicatori economici. Dar nici impactul ei economic și social nu trebuie ignorat. Cadrul financiar european 2028–2034 deschide oportunități pentru proiecte mature de infrastructură culturală și patrimoniu, pentru regenerare comunitară, digitizare, educație culturală, competențe, ocupare și dezvoltarea sectoarelor culturale și creative. Cultura trebuie conectată la marile instrumente de dezvoltare ale țării, nu lăsată într-un colț al bugetului.

Cultura ca infrastructură socială

În anii care vin, infrastructura culturală trebuie privită și ca infrastructură socială. Cultura are puterea de a combate izolarea, de a întări comunitățile și de a ne învăța să trăim împreună chiar și atunci când nu suntem de acord. Poate contribui, totodată, la reziliența informațională. Într-un spațiu public în care dezinformarea circula repede, biblioteca, muzeul, centrul cultural sau spațiul independent pot deveni perimetre culturale de informație verificată, de educație și de încredere. Nu sunt doar locuri în care se întâmplă ceva. Sunt locuri în care se reconstruiește încrederea.

⁶Sursa: prelucrări INCFC pe baza datelor INS – TEMPO Online.

⁷Eurostat, *Culture statistics – cultural employment*, date pentru anul 2025, publicate la 10 iulie 2026.

II. VIZIUNE: cinci obiective, un singur sistem

Viziunea Strategiei. În 2034, cultura este un domeniu accesibil, rezilient, modern, sustenabil, profesionist și conectat internațional.

Pentru a ajunge acolo, Strategia urmărește opt direcții, care se sprijină una pe alta, precum componentele unui singur ansamblu:

- **Acces:** reducerea disparităților teritoriale și sociale și extinderea participării culturale.
- **Oameni:** profesii culturale atractive, competențe actualizate, trasee reale de carieră.
- **Infrastructură:** instituții modernizate și spații culturale de proximitate consolidate.
- **Investiții:** finanțare predictibilă, diversificată, orientată spre rezultate și impact.
- **Inovare:** digitalizare și utilizarea responsabilă a inteligenței artificiale.
- **Patrimoniu:** protejare, cercetare, restaurare, digitizare și valorificare publică.
- **Reziliență:** capacitatea culturii de a face față schimbărilor și crizelor economice, sociale, climatice, tehnologice și informaționale.
- **Deschidere:** cooperare internațională, relații interculturale, mobilitate, diplomație culturală și conectarea culturii la marile politici europene.

Opt direcții, un singur ecosistem, o cultură care funcționează coerent.

Aceste direcții se traduc în cinci obiective generale, fiecare cu rezultatul său așteptat:

- **Obiectivul general 1 – Dreptul de acces, participare și exprimare culturală:** acces și participare crescute pentru toate categoriile de public.
- **Obiectivul general 2 – Cadrul legislativ și guvernanta domeniului culturii:** un cadru normativ unitar, o guvernanta consolidată, politici culturale bazate pe date.
- **Obiectivul general 3 – Transformare digitală și utilizare responsabilă a inteligenței artificiale în cultură:** servicii și patrimoniu digitalizate, procese interoperabile, inteligență artificială folosită transparent și asumat, cu validare de specialitate, infrastructură sustenabilă și tranziție verde.
- **Obiectivul general 4 – Dezvoltarea resurselor umane și consolidarea capacității profesionale, administrativ-organizatorice și economice în sectoarele cultural-creative:** formare profesională și absorbție armonizate – pregătirea profesională corelată cu integrarea în sistem a absolvenților și a tinerilor profesioniști –, pentru sectoare culturale și creative reziliente.
- **Obiectivul general 5 – Diplomație culturală:** vizibilitate internațională, mobilitate, parteneriate și diplomație culturală consolidate.

Opt ani, cinci etape

Implementarea urmează o logică simplă: fundamentare, implementare, evaluare, consolidare, impact.

- **2027 – Fundamentare:** cartografiere, legislație, standarde, proiectare. Tot acum se stabilesc valorile de referință ale indicatorilor, prin actualizarea Analizei funcționale a ecosistemului cultural⁸ și prin platforma de date de la OS 2.4. Până atunci, indicatorii arată direcția, nu ținta.
- **2028–2029 – Implementare:** programe, investiții, digitalizare, formare, pilotare.
- **2030 – Evaluare intermediară:** măsurarea progresului, ajustări, repriorizare.
- **2031–2033 – Consolidare și scalare:** extinderea mecanismelor validate, cooperare.
- **2034 – Impact:** evaluarea finală și fundamentarea ciclului următor.

Cum se citesc obiectivele și Planul de măsuri

Cele cinci capitole care urmează prezintă, pe scurt, conținutul Planului de măsuri. Fiecare obiectiv specific începe cu miza sa, apoi direcțiile de acțiune arată **ce facem, ce vom avea și cum vom ști** că am reușit. Calendarele specifice anumitor obiective sunt prezentate în capitolul despre implementare. Forma completă, cu acțiuni, rezultate, indicatori de impact și termene, se regăsește în Matricea Strategiei (Anexa nr. 2) și în Planul de măsuri (Anexa nr. 3), iar cadrul de monitorizare și evaluare, în Anexa nr. 1. Anexele fac parte integrantă din Strategie. Toate converg spre aceeași idee: *cultura ne ține împreună*.

⁸INCFC, *Viziune strategică și coerentă pentru sectorul cultural – Analiza situației actuale a ecosistemului cultural*, iulie 2022 (752 p.), disponibilă la: <https://www.culturadata.ro/asaecr21-viziune-strategica-si-coerenta-pentru-sectorul-cultural-analiza-situatiei-actuale-a-ecosistemului-cultural/> – documentul de referință al fundamentării, consultabil public. Datele acoperă, în principal, intervalul 2011–2020. În prezenta Strategie, documentul este denumit „Analiza funcțională a ecosistemului cultural”.

III. PRIORITĂȚI, POLITICI ȘI CADRU LEGAL EXISTENTE

Prezenta Strategie se înscrie în continuitatea proceselor de planificare strategică și de reformă derulate anterior în domeniul culturii și se raportează la prioritățile, politicile publice și cadrul normativ relevante la nivel național, european și internațional. Fundamentarea sa are în vedere atât documentele programatice și analizele elaborate pentru domeniul cultural, cât și angajamentele asumate de România, politicile Uniunii Europene și strategiile naționale din domenii conexe, cu impact asupra culturii. Totodată, Strategia se raportează la cadrul legal care reglementează organizarea, funcționarea și finanțarea domeniului cultural, precum și la competențele autorităților și organizațiilor publice implicate în implementarea politicilor culturale.

Documente programatice și de fundamentare

- Proiectul „Viziune strategică și coerentă pentru sectorul cultural”, cod SIPOCA 709 / MySMIS 129541 (2021–2023) și Analiza funcțională a ecosistemului cultural ⁹(2022);
- Strategia Sectorială în Domeniul Culturii 2023–2030, supusă consultării publice în 2023;
- Nota de fundamentare și proiectul de Hotărâre a Guvernului pentru aprobarea Strategiei Sectoriale în Domeniul Culturii 2025–2031 (2025);
- Hotărârea Guvernului nr. 905/2016 privind aprobarea tezelor prealabile ale proiectului Codului patrimoniului cultural;
- ESSnet-Culture Report (2012) – sectoarele culturale și creative și funcțiile culturale esențiale;
- European Framework for Action on Cultural Heritage (2019) – patrimoniul cultural ca resursă pentru incluziune, sustenabilitate, inovare și cooperare internațională;
- Eurostat – Culture Statistics: participarea culturală, ocuparea și contribuția economică a culturii;

Cadrul european de referință:

- Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene, art. 13 și art. 22;
- Tratatul privind Funcționarea Uniunii Europene (TFUE), art. 167.

Priorități și politici europene și internaționale relevante:

- Busola pentru cultura Europei (2025), Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor, COM(2025) 785 final;
- Comunicarea Comisiei „O nouă agendă europeană pentru cultură”, COM(2018) 267 final, care promovează dimensiunea socială, economică și internațională a culturii;
- Planul de lucru al UE pentru cultură 2023–2026,¹⁰ cu accent pe participare culturală, patrimoniu, sustenabilitate, competențe și relații culturale internaționale; Planul de lucru al UE pentru cultură 2027–2030 (proiect de rezoluție);
- Comunicarea comună „Către o strategie a UE pentru relațiile culturale internaționale”, JOIN(2016) 29 final;
- Raportul grupului de experți OMC „Consolidarea Europei prin intermediul bibliotecilor publice”, Comisia Europeană, iulie 2026;
- Europa Creativă 2021–2027¹¹, principalul instrument european de finanțare pentru cultură și sectoarele culturale și creative;
- Horizon Europe, programul-cadru al Uniunii Europene pentru cercetare și inovare;
- Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă;¹²
- Pactul Verde European, COM(2019) 640 final – cadrul tranziției către neutralitatea climatică până în 2050, la care contribuie și sectoarele culturale și creative;

⁹INCFC, *Viziune strategică și coerentă pentru sectorul cultural – Analiza situației actuale a ecosistemului cultural*, iulie 2022 (752 p.), disponibilă la: <https://www.culturadata.ro/asaecr21-viziune-strategica-si-coerenta-pentru-sectorul-cultural-analiza-situatiei-actuale-a-ecosistemului-cultural/> – documentul de referință al fundamentării, consultabil public. Datele acoperă, în principal, intervalul 2011–2020. În prezenta Strategie, documentul este denumit „Analiza funcțională a ecosistemului cultural”.

¹⁰<https://culture.ec.europa.eu/ro/policies/strategic-framework-for-the-eus-cultural-policy>

¹¹<https://www.europa-creativa.eu/despre/despre-program>

¹²<https://www.mae.ro/node/35919>

- Noul Bauhaus european – Frumos, durabil, împreună, COM(2021) 573 final¹³;
- AgoraEU¹⁴;
- Strategia Deceniul Digital 2030¹⁵ – rapoartele anuale și foaia de parcurs națională¹⁶;
- Regulamentul (UE) 2024/1083 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 aprilie 2024 de instituire a unui cadru comun pentru serviciile mass-media în cadrul pieței interne și de modificare a Directivei 2010/13/UE (Regulamentul european privind libertatea mass-mediei – European Media Freedom Act, EMFA)¹⁷;
- Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind protecția minorilor online – EU KIDS Act, COM(2026) 681 final (17 septembrie 2026 - care urmărește consolidarea protecției minorilor în mediul digital, inclusiv prin introducerea unor cerințe privind accesul la platformele online în funcție de vârstă, siguranța serviciilor digitale încă din etapa de proiectare și verificarea vârstei utilizatorilor - Ministerul Culturii fiind gestionar-coordonator al dosarului pentru România în relația cu Consiliul Uniunii Europene).
- Convențiile UNESCO și ale Consiliului Europei privind diversitatea culturală, patrimoniul cultural și drepturile culturale la care România este parte.

Corelarea cu prioritățile și strategiile naționale:

- HG nr. 1.166/2024 – Strategia națională pentru dezvoltarea și susținerea digitalizării prin intermediul Centrelor de Inovare Digitală din România 2024–2027;
- HG nr. 566/2024 – Strategia Națională pentru Tineret 2024–2027¹⁸;
- HG nr. 484/2024 – Strategia Națională pentru Educația Continuă a Adulților 2024–2030¹⁹;
- HG nr. 1.272/2023 – Strategia Națională în domeniul Proprietății Intelectuale 2024–2028²⁰;
- Hotărârea Parlamentului României nr. 48/2025 – Strategia națională de apărare a țării pentru perioada 2025–2030²¹;

Cadrul legal existent

Temei juridic și cadru de competență:

- art. 108 din Constituția României, republicată, și art. 25 lit. e) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 57/2019 privind Codul administrativ, cu modificările și completările ulterioare (temeiul hotărârii de aprobare);
- Hotărârea Guvernului nr. 90/2010 privind organizarea și funcționarea Ministerului Culturii, cu modificările și completările ulterioare, art. 1 (competența Ministerului Culturii);
- Constituția României, art. 33;

Caracterul culturii este unul public, esențial pentru dezvoltarea individuală și socială, iar rolul statului este să asigure cetățenilor acces la toate formele de expresie culturală. În sistemul juridic românesc, există toate premisele pentru elaborarea unui cadru legislativ corespunzător al domeniului culturii. Din această perspectivă, prevederile constituționale nu doar deschid statului calea pentru a adopta o legislație cuprinzătoare a domeniului, ci subliniază și care este rolul acestuia în societatea democratică și inclusivă pe care Constituția o determină.

Reglementări legale²² cu incidență asupra întregului domeniu al culturii:

- Legea nr. 35/1994 privind timbrul literar, cinematografic, teatral, muzical, folcloric, al artelor plastice, al arhitecturii și de divertisment, cu modificările și completările ulterioare;
- Legea nr. 8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe, republicată, cu modificările și completările ulterioare;

¹³https://new-european-bauhaus.europa.eu/about/delivery_ro

¹⁴AgoraEU – Consiliul UE, comunicat de presă, 12 mai 2026: <https://www.consilium.europa.eu/ro/press/press-releases/2026/05/12/agoraeu-council-agrees-partial-mandate-on-new-programme-to-support-culture-media-and-democratic-values/>

¹⁵<https://digital-strategy.ec.europa.eu/ro/policies/digital-decade-policy-programme>

¹⁶<https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/national-strategic-roadmaps>

¹⁷<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX:32024R1083>

¹⁸<https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/283473>

¹⁹<https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/283017>

²⁰<https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/277582>

²¹<https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/304719>

²² Enumerarea din categoriile de mai jos nu este exhaustivă, are caracter orientativ.

- OUG nr. 189/2008 privind managementul instituțiilor publice de cultură, aprobată prin Legea nr. 269/2009, cu modificările ulterioare;
- OG nr. 51/1998 privind îmbunătățirea sistemului de finanțare a programelor, proiectelor și acțiunilor culturale, cu modificările și completările ulterioare;

Reglementări legale cu aplicabilitate și în domeniul culturii:

- Legea nr. 500/2002 privind finanțele publice – stabilește sistemul de finanțare a instituțiilor publice de cultură;
- Legea-cadru nr. 153/2017 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice, cu modificările și completările ulterioare;
- Legea nr. 98/2016 privind achizițiile publice, cu modificările și completările ulterioare;
- OUG nr. 57/2019 - Codul administrativ, cu modificările și completările ulterioare;
- Legea nr. 53/2003 - Codul muncii, republicat, cu modificările și completările ulterioare;
- Legea nr. 31/1990 privind societățile comerciale, republicată;
- OG nr. 26/2000 cu privire la asociații și fundații, cu modificările ulterioare
- OUG nr. 44/2008 privind desfășurarea activităților economice de către persoanele fizice autorizate (PFA), întreprinderile individuale și întreprinderile familiale, cu modificările ulterioare.

Reglementări legale aplicabile diverselor SCC (unele dintre ele neavând legislație specifică, fiind guvernate de legislația comună aplicabilă):

CARTE ȘI PRESĂ:

- Legea nr. 186 din 9 mai 2003, privind promovarea culturii scrise;
- Legea nr. 111/1995, privind Depozitul legal de documente.

BIBLIOTECI ȘI ARHIVE:

- Legea bibliotecilor nr. 334/2002;
- Legea Arhivelor Naționale nr. 16/1996.

PATRIMONIUL CULTURAL/ MUZEE/ MONUMENTE ISTORICE/ SITURI ARHEOLOGICE/ PATRIMONIUL CULTURAL IMATERIAL:

- Legea nr. 182/2000 privind patrimoniul cultural mobil ;
- Legea nr. 26/2008 privind protejarea patrimoniului cultural imaterial ;
- Legea nr. 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice;
- Legea nr. 5/2000 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național – Secțiunea a III-a – zone protejate ;
- O.G. nr. 21/2006 privind regimul concesiunii monumentelor istorice ;
- O.G. nr. 43/2000 privind protecția patrimoniului arheologic și declararea unor situri ca zone de interes național;
- Legea muzeelor și colecțiilor publice nr. 311/2003;
- Legea nr.6/2008 privind regimul juridic al patrimoniului tehnic și industrial.

AȘEZĂMINTE CULTURALE:

- OUG nr. 118/2006 privind înființarea, organizarea și desfășurarea activității așezămintelor culturale;

MEȘTEȘUGURI ȘI ARTIZANAT:

- Legea nr. 26/2008 privind protejarea patrimoniului cultural imaterial.

ARTE VIZUALE / ARTE PLASTICE / FOTOGRAFIE / DESIGN

- Acest sector beneficiază doar de prevederile Legii nr. 8/1996 – care nu reușește să ofere și un context în care să se prevadă forme organizaționale care încurajează difuzarea, expunerea sau producția operelor create.

ARHITECTURĂ:

- Legea nr. 50/1991 privind autorizarea executării lucrărilor de construcții, republicată, cu modificările și completările ulterioare;
- Legea nr. 350/2001 privind amenajarea teritoriului și urbanismul, cu modificările și completările ulterioare;
- Legea nr. 184/2001 privind organizarea și exercitarea profesiei de arhitect

ARTELE SPECTACOLULUI / MUZICĂ / DANS / CIRC / ALTE SPECTACOLE:

- O.G. nr. 21/2007 privind organizarea și funcționarea instituțiilor de spectacole și concerte, aprobată prin Legea 353/2007, cu modificările și completările ulterioare.

AUDIOVIZUAL ȘI MULTIMEDIA / FILM / RADIO / TV / ÎNREGISTRĂRI AUDIO-VIDEO / OPERE MULTIMEDIA:

- Legea audiovizualului nr. 504/2002;
- Decizia CNA nr. 220/2011 privind Codul de reglementare a conținutului audiovizual;
- Legea nr. 41/1994 privind organizarea și funcționarea Societății Române de Radiodifuziune și Societății Române de Televiziune;
- O.G. nr. 39/2005 privind cinematografia.

PUBLICITATE:

- Legea audiovizualului nr. 504/2002;
- Decizia CNA nr. 220/2011 privind Codul de reglementare a conținutului audiovizual.

IV. ANALIZA CONTEXTULUI ȘI DEFINIREA PROBLEMELOR

Analiza contextului și definirea problemelor, așa cum au fost acestea identificate în cadrul *Analizei funcționale a ecosistemului cultural*, constituie punctul de plecare pentru fundamentarea direcțiilor de intervenție ale prezentei Strategii.

Pentru un domeniu definit și potențat de o diversitate amplă, pe întreaga paradigmă (forme de expresie, categorii de actanți, mecanisme de finanțare samd), identificarea corectă a problemelor cu care se confruntă impune o abordare integrată a modului de funcționare și organizare.

Context administrativ

Din motive legate de caracterul transversal al culturii și din pricina spectrului larg de activități specializate, dimensiunea reală a domeniului nu a fost niciodată cartografiată după 1989. De-a lungul ultimilor două decenii s-a conturat progresiv o listă de probleme analizate și documentate:

- **Probleme de legitimitate** – domeniul nu are **statut clarificat** – o parte a organizațiilor private se comportă ca entități de business sau ca organizații non-profit, iar o parte a instituțiilor publice sunt asimilate serviciilor publice subvenționate.

Toate formele de activitate produc **bunuri culturale specifice** sau **de divertisment**, necesare societății, dar între mediul privat și instituțiile publice nu există suficient dialog sau cooperare, deși atât profesiile și competențele cât și valoarea produselor finite este aceeași. Atât domeniul public de activitate culturală cât și cel privat suferă de lipsa unor definiții, clasificări și a unor reglementări cu caracter special, care să le pună în valoare rezultatele și competențele profesionale.

Legislația aplicabilă Culturii este fragmentară, fără putere derogatorie de la normele administrației publice, destinate unor activități și fluxuri cu caracter repetitiv dar incompatibile cu creativitatea. Ceea ce include totuși, sunt măsurile de protecție socială, exclusiv și discriminatoriu, pentru 4 categorii de instituții publice (instituții de spectacole și concerte, muzee și colecții publice, biblioteci și așezăminte culturale).

- **Probleme de resurse** (materiale, umane, informaționale și financiare) - toate organizațiile, independent de guvernanta dreptului public sau privat, folosesc aceleași categorii de resurse pentru a crea valoarea adăugată, dar nu dispun de instrumentarul unui management adecvat, care să eficientizeze accesarea și utilizarea acestora.

Cultura nefiind percepută ca furnizor de avantaje economice, ca efect al integrării coerente și structurate a forței de muncă și a infrastructurii, consecințele negative se răsfrâng asupra consumului, afectând beneficiarii: opțiuni de acces din ce în ce mai limitate, în funcție de mediul de rezidență și de posibilitățile financiare; bariere sociale dăunătoare pentru tinerele generații.

Persistența aceluiași probleme în domeniul culturii:

Analiza funcțională a domeniului cultural a permis clasificarea problemelor existente din două mari perspective: probleme legate de administrare, management și guvernanta culturală și probleme legate direct de categoriile de resurse utilizate în producerea bunurilor / serviciilor culturale (input) coroborate cu rezultatele măsurabile în statisticile privind consumul și participarea culturală – singurul indicator (de tip output) menit să arate gradul de eficiență a celorlalte resurse.

Probleme privind cadrul normativ:

- cadru legal insuficient, fragmentat și inadecvat unei societăți care beneficiază de aproape toate formele active de producție culturală, de învățământ vocațional și de o largă comunitate de creatori;
- cadrul național de reglementare cuprinde doar aparent toate SCC, fără mecanisme capabile să amplifice infrastructura culturală națională, în acord cu dezvoltarea economică a SCC.

Probleme legate de administrare, management și guvernanta culturală

- SCC nu sunt integrate în procesele de elaborare a strategiilor de dezvoltare durabilă, fie ele la nivel local, regional sau național sau a strategiilor care vizează domenii conexe acestora;
- lipsa coordonării dintre administrația publică centrală și cea locală;
- lipsa statisticilor coerente și comparabile la nivel internațional din cauza inexistenței

definițiilor și clasificărilor care să permită maparea corectă a domeniului;

Probleme legate de resurse (input)

- **Resurse materiale - infrastructură**

- intervențiile la nivelul infrastructurii culturale sunt izolate și punctuale, fără continuitate în timp și fără strategii complementare de dezvoltare la nivelul localităților sau regiunilor de dezvoltare;
- distribuire inegală a infrastructurii la nivelul municipiilor, orașelor și comunelor, administrarea deficitară a infrastructurii culturale și degradarea progresivă a acesteia, continuarea practicilor de pierdere a patrimoniului cultural;
- dinamica generală fluctuantă a infrastructurii culturale: scăderi considerabile (biblioteci, cinematografe, așezăminte culturale) și creșteri neomogene (muzee, spectacole);

- **Resurse umane**

- lipsa specializării personalului din 21 de sub-sectoare culturale: necorelarea dintre învățământul vocațional și capacitatea de absorbție în sistem, imposibilitatea diversificării specializărilor universitare necesare formării de specialiști în profesiile culturii, absența formelor de pregătire pentru administrarea culturii;
- îmbătrânirea și deprofesionalizarea resursei umane existente și lipsa de perspectivă pentru tinerii specialiști de toate categoriile, neatractivitatea valorificării acestui potențial în teritoriu;
- încurajarea constantă a funcționarizării și egalizării în detrimentul specializărilor.

- **Resurse financiare**

- lipsa de structură, eficiență și complementaritate a finanțării în cultură: impredictibilitatea resurselor, raport dezechilibrat între finanțarea funcționării și investiții, disparități teritoriale și acces neechitabil la finanțare, o logică predominant anuală și instituțională;
- eficiență scăzută în administrarea resurselor financiare alocate creației și investițiilor creative; absența unui sistem **predictibil, multianual, diversificat și orientat spre rezultate**, a unor mecanisme competitive, bazate pe: stimularea cofinanțării, a contribuției private și parteneriatului public-privat.

V. OBIECTIVE GENERALE ȘI SPECIFICE

Obiectivul general 1. Dreptul de acces, participare și exprimare culturală

După pandemie, publicul s-a întors la cultură. Dar nu s-a întors toată lumea, și nu în același fel. Accesul la cultură nu înseamnă doar ca oferta să existe undeva pe hartă. Contează cât de departe se întâmplă, cât costă și cât de relevantă e pentru cel cărui i se adresează. Contează dacă oamenii știu de ea, dacă se simt bineveniți și dacă se naște o relație sau se generează o continuitate.

Totodată, felul în care consumăm cultură devine tot mai compozit, contaminat și hibridizat de mediul online și de IA, iar spațiul fizic și cel digital nu mai pot fi gândite separat.

De aceea, primul obiectiv face un pas mai departe: de la acces la conținut, la acces la participare. Nu e suficient ca produsele culturale să ajungă la oameni. Trebuie create și condițiile pentru participarea oamenilor la viața culturală: tineri și vârstnici laolaltă, sate și cartiere uitate, grupuri vulnerabile, comunități care vorbesc alte limbi și continuă alte tradiții. Pentru asta e nevoie de spații potrivite, de biblioteci, muzee, spații alternative, așezăminte și centre culturale moderne, accesibile și deschise comunității. E nevoie și de un dialog viu între majoritate și minorități, între idiomuri și tradiții diferite. Fiecare distanță redusă devine o punte: cultura ne aduce împreună, apoi ne ține împreună.

***Rezultatul urmărit.** Locul în care trăiește cineva, venitul, situația socială, vârsta sau limba maternă să nu mai decidă dacă are acces la cultură.*

OS 1.1. Acces extins și diversificat la oferta culturală pentru toate categoriile de public

Un program cultural bun nu arată la fel pentru un adolescent, pentru un pensionar sau pentru o persoană cu deficiențe de auz. Obiectivul urmărește o ofertă care își cunoaște publicul și îi vorbește pe limba lui.

Direcția 1. O ofertă diversificată, cu mai multe porți de intrare

Ce facem. Diversificarea ofertei în funcție de nevoile fiecărei categorii de public. Utilizarea inteligenței artificiale pentru analize agregate și pentru apropierea oamenilor de conținutul care li se potrivește, cu respectarea protecției datelor, a transparenței și a nediscriminării și cu păstrarea controlului uman.

Ce vom avea. O ofertă culturală diversificată și adaptată diferitelor categorii de public; servicii și modalități variate de acces; servicii și platforme digitale pentru informare și conținut cultural.

Cum vom ști. Ponderea programelor dedicate unor categorii distincte de public și diversitatea formatelor disponibile; ponderea publicului care consideră oferta accesibilă și relevantă; numărul canalelor de acces și ponderea programelor accesibile pe mai multe căi; numărul platformelor digitale funcționale și al utilizatorilor lor. Un indicator ne interesează în mod special: câți dintre utilizatorii canalelor și platformelor digitale ajung să participe și la activități culturale nemijlocite.

Direcția 2. Participare constantă, nu ocazională

Ce facem. Evaluarea periodică a participării și a consumului cultural, inclusiv a frecvenței și continuității lor. Aplicarea unor mecanisme de atragere și fidelizare potrivite fiecărui tip de participant.

Ce vom avea. Un studiu despre profilul, participarea și consumul cultural al publicului, urmat de rapoarte periodice; un sistem funcțional de monitorizare a participării, a consumului și a interacțiunii publicului; mecanisme de atragere și fidelizare a diferitelor categorii de public.

Cum vom ști. Regularitatea studiilor și acoperirea categoriilor de public; existența unor date comparabile despre frecvența și tipurile de participare; câte organizații culturale folosesc instrumentul de monitorizare și cât de des se actualizează datele; rata de revenire a publicului, frecvența medie a participării, ponderea participanților recurenți și diversitatea publicului.

OS 1.2. Participarea tinerilor, a grupurilor vulnerabile și a comunităților insuficient deservite

Distanța față de cultură se măsoară uneori în kilometri, alteori în bani, în timp sau în încredere. Obiectivul pornește de la oamenii rămași de cealaltă parte și construiește poduri spre ei.

Direcția 1. Acces echitabil acolo unde oferta lipsește

Ce facem. Programe și servicii culturale în mediul rural și în zonele insuficient deservite. Sprijinirea programelor itinerante, a formatelor de proximitate și a activităților în spații neconvenționale. Facilitarea mobilității publicului către oferta culturală, dar și a prezenței organizațiilor culturale în comunități.

Ce vom avea. Prezență culturală regulată în mediul rural și în zonele insuficient deservite; o ofertă disponibilă prin formate itinerante, de proximitate și neconvenționale; acces real al acestor comunități la programe și servicii.

Cum vom ști. Numărul și diversitatea beneficiarilor; acoperirea teritorială a programelor și a formatelor de proximitate; rata de participare recurentă; evoluția decalajului de participare dintre urban și rural.

Direcția 2. Tinerii ca autori, nu doar ca public

Ce facem. Implicarea copiilor și a tinerilor în conceperea și realizarea programelor culturale. Sprijinirea voluntariatului și a inițiativelor culturale ale tinerilor și pentru tineri. Descoperirea și valorificarea potențialului lor creator.

Ce vom avea. Participare constantă a copiilor și tinerilor la programe și proiecte; tineri implicați în co-creație, voluntariat și inițiative proprii; potențialul creator al copiilor și tinerilor, identificat, stimulat și valorificat.

Cum vom ști. Numărul și diversitatea tinerilor participanți; ponderea programelor concepute împreună cu ei; rata lor de participare recurentă; numărul inițiativelor de voluntariat și co-creație.

Direcția 3. Grupurile vulnerabile, invitate la masă

Ce facem. Programe adaptate nevoilor și barierelor concrete de participare ale grupurilor vulnerabile și insuficient reprezentate. Măsuri de acces și mediere culturală. Implicarea celor vizați în conceperea programelor care li se adresează.

Ce vom avea. Participare crescută a acestor grupuri; programe și măsuri adaptate; grupurile vizate, implicate în conceperea programelor; instrumente care stimulează cererea culturală pentru tineri și grupuri vulnerabile.

Cum vom ști. Numărul și diversitatea participanților din grupurile vizate; rata de participare recurentă; ponderea programelor cu măsuri de acces și mediere; ponderea programelor concepute împreună cu grupurile vizate.

OS 1.3. Educație culturală și învățare pe tot parcursul vieții

Muzeul, biblioteca și centrul cultural pot fi săli de clasă fără bănci. Obiectivul le transformă în centre comunitare de învățare, deschise tuturor vârstelor, pentru că învățăm și ne formăm împreună și atunci când nu mai suntem la școală. Punctul de plecare este un semnal de alarmă: potrivit Barometrului de consum cultural 2024, publicat în 2025, 67% dintre respondenți și copiii lor nu participaseră niciodată la activități de educație culturală.²³

Direcția 1. Educația culturală, parte firească a activității organizațiilor

Ce facem. Programe și componente educaționale integrate în activitatea curentă a organizațiilor culturale. Resurse pentru formarea profesorilor și a profesioniștilor din educația culturală. Parteneriate cu școlile și cu alți actori educaționali.

Ce vom avea. Programe de educație culturală și formare profesională; profesori, profesioniști, mediatori culturali, facilitatori și educatori formați; resurse, ghiduri și instrumente de învățare; parteneriate funcționale între cultură și educație.

Cum vom ști. Ponderea organizațiilor care includ educația culturală în oferta lor; numărul și diversitatea beneficiarilor; numărul profesorilor și al profesioniștilor formați; parteneriatele active; gradul în care organizațiile culturale devin parte din procesul educațional.

²³INCFC, Barometrul de consum cultural 2024, publicat în 2025.

Direcția 2. Bibliotecile și muzeele, centre comunitare

Ce facem. Programe de învățare, informare și participare comunitară și servicii educaționale pentru diferite categorii de utilizatori, în biblioteci și muzee; parteneriate locale cu școli, organizații culturale și comunități.

Ce vom avea. Programe și servicii comunitare oferite de biblioteci și muzee; ateliere, cursuri și cluburi de lectură, creație, patrimoniu și dialog; resurse educaționale și instrumente digitale; parteneriate locale funcționale.

Cum vom ști. Ponderea bibliotecilor și a muzeelor cu programe comunitare și cu servicii educaționale, inclusiv digitale; numărul și diversitatea beneficiarilor; parteneriatele active; gradul în care bibliotecile și muzeele sunt recunoscute de comunitate drept locuri de învățare.

Direcția 3. Învățare pe tot parcursul vieții, între generații

Ce facem. Programe de educație nonformală pentru toate vârstele, formate intergeneraționale de învățare și de schimb de cunoștințe și experiențe, precum și identificarea resurselor pentru învățarea individuală și comunitară.

Ce vom avea. Programe nonformale și de învățare pe tot parcursul vieții; ateliere, cursuri și conferințe; formate intergeneraționale; resurse accesibile tuturor categoriilor de public.

Cum vom ști. Ponderea organizațiilor care oferă astfel de oportunități; numărul și diversitatea beneficiarilor, pe categorii de vârstă; rata de participare recurentă; numărul și diversitatea resurselor educaționale.

Direcția 4. Un ecosistem al cărții care respiră

Ce facem. Sprijinirea programelor de lectură pentru toate categoriile de public, a circulației cărții în comunitățile insuficient deservite și a parteneriatelor dintre autori, editori, librării, biblioteci, școli și organizații culturale, precum și a demersurilor interdisciplinare dintre sectorul cărții și alte sectoare cultural-creative.

Ce vom avea. Programe de stimulare a lecturii și inițiative de acces la carte; acces la carte și la resurse de lectură pentru categorii diverse de public, inclusiv în comunitățile insuficient deservite; cluburi și alte formate de lectură; parteneriate funcționale în ecosistemul cărții.

Cum vom ști. Numărul și diversitatea beneficiarilor; acoperirea teritorială; ponderea comunităților insuficient deservite incluse; parteneriatele active.

Direcția 5. Competențe culturale, relaționale, informaționale și digitale pentru participarea în societatea contemporană

Ce facem. Programe culturale și nonformale care promovează dialogul, cooperarea, empatia și creația comună. Dezvoltarea alfabetizării informaționale și digitale, inclusiv a folosirii critice, sigure și responsabile a instrumentelor bazate pe IA, cu atenție particulară la protecția minorilor în mediul online.

Ce vom avea. Programe de alfabetizare culturală, relațională, informațională și digitală; programe și resurse pentru folosirea critică și responsabilă a IA; resurse, ghiduri și instrumente pentru exersarea competențelor; profesioniști și facilitatori formați.

Cum vom ști. Numărul și diversitatea beneficiarilor; numărul profesioniștilor și al facilitatorilor formați; ponderea programelor care includ alfabetizare informațională și digitală și a celor care formează deprinderea folosirii critice, sigure și responsabile a IA; evoluția competențelor dobândite și măsura în care oamenii le folosesc apoi în viața personală, la școală, la locul de muncă, în comunitate sau în procesul de creație.

Direcția 6. Organizațiile culturale, repere de încredere în fața dezinformării

Ce facem. Informații verificate, context și surse credibile pentru public. Instrumente pentru evaluarea critică a conținutului, inclusiv a celui generat cu IA, și identificarea programelor de alfabetizare media pentru recunoașterea manipulării, în acord cu cadrul european privind libertatea mass-mediei și protecția minorilor online.

Ce vom avea. Programe de alfabetizare media și de reziliență la dezinformare; ghiduri și instrumente de evaluare critică; informații verificate, accesibile prin organizațiile culturale.

Cum vom ști. Ponderea organizațiilor care oferă astfel de programe; numărul și diversitatea beneficiarilor; utilizarea instrumentelor; ponderea beneficiarilor care evaluează mai bine informația și a celor care recunosc dezinformarea și conținutul manipulator; încrederea publicului în organizațiile culturale ca surse credibile de informare.

OS 1.4. Infrastructură culturală modernă, accesibilă și conectată la comunitate

O clădire culturală închisă este o promisiune neonorată. Obiectivul privește spațiile culturale ca infrastructură socială: locuri în care oamenii se întâlnesc și rezonează împreună, nu doar săli în care se consumă un program ori un produs.

Direcția 1. Spații adaptate nevoilor comunității

Ce facem. Adaptarea infrastructurii și a condițiilor de acces la nevoile diferitelor categorii de public și la formatele participative, colaborative și intergeneraționale. Investiții în infrastructura culturală locală, în acord cu nevoile și profilul cultural al comunităților. Recurgerea la parteneriate public-privat pentru investiții, utilizare și valorificare.

Ce vom avea. Un inventar și o hartă digitală actualizată a infrastructurii culturale; spații culturale, biblioteci și cinematografe de cartier reabilite, modernizate, dotate și adaptate; clădiri dezafectate readuse la viață prin cultură; echipamente și infrastructură digitală pentru servicii moderne; standarde de calitate, accesibilitate, siguranță și funcționalitate.

Cum vom ști. Acoperirea și actualizarea inventarului; ponderea infrastructurii care respectă standardele; ponderea spațiilor care oferă, complementar, acces fizic și digital; ponderea clădirilor disponibile repuse în circuit; evoluția disparităților teritoriale; gradul de utilizare de către public.

Direcția 2. Oameni și modele care țin spațiile vii

Ce facem. Competențe manageriale și administrative pentru infrastructura locală. Responsabilități clare pentru administrare, funcționare și întreținere. Testarea unor modele de administrare și parteneriat.

Ce vom avea. Personal pregătit să gestioneze infrastructura locală; responsabilități clar definite; modele de administrare sustenabile; rețele locale și regionale de cooperare.

Cum vom ști. Ponderea personalului cu competențe relevante; ponderea infrastructurii cu responsabilități clare și a celei gestionate prin modele de cooperare; numărul și acoperirea rețelilor active; gradul de utilizare a spațiilor administrate în parteneriat.

Direcția 3. Spații de proximitate, cu funcții comunitare

Ce facem. Spații culturale de proximitate pentru utilizarea comunitară, pentru activități participative și intergeneraționale. Integrarea în programarea lor a rolului de infrastructură socială.

Ce vom avea. Centre multifuncționale, huburi și alte spații de proximitate cu funcții comunitare; spații adaptate utilizărilor multiple; funcții sociale integrate în programarea locală.

Cum vom ști. Ponderea spațiilor de proximitate cu funcții comunitare; utilizarea lor recurentă; numărul și diversitatea activităților comunitare, participative și intergeneraționale și a beneficiarilor, pe categorii de public; satisfacția utilizatorilor privind accesibilitatea, funcționalitatea și utilizarea comunitară a spațiilor.

OS 1.5. Dialog intercultural, schimburi culturale și relații directe între comunități

România vorbește în multe limbi și dialecte, își amintește prin multe tradiții și se exprimă prin multe cutume culturale. Obiectivul tratează această diversitate ca pe o bogăție comună: patrimoniul minorităților, limba maternă și obiceiurile fiecărei comunități devin ocazii de întâlnire, nu linii de demarcație.

Direcția 1. Diversitate culturală și lingvistică vizibilă și valorizată

Ce facem. Integrarea diversității culturale și lingvistice în programele organizațiilor culturale. Facilitarea accesului la patrimoniul diferitelor comunități și la formele lui de expresie. Integrarea patrimoniului pluricultural în proiecte participative, de co-creație și de transmitere între generații.

Ce vom avea. Programe care reflectă diversitatea culturală și lingvistică; inițiative participative de valorificare și transmitere a patrimoniului pluricultural; patrimoniul comunităților accesibil tuturor și promovat internațional.

Cum vom ști. Ponderea programelor care includ expresii ale diversității; numărul și diversitatea comunităților reprezentate; numărul inițiativelor participative și al beneficiarilor lor.

Direcția 2. Experițe comune, față în față

Ce facem. Formate participative, inclusiv întâlniri directe între creatori și public, programe de dialog și colaborare interculturală, proiecte de co-creație între comunități și colaborări între comunitățile din țară și diaspora.

Ce vom avea. Programe și formate participative și colaborative, întâlniri directe între consumatorul și creatorul de valoare culturală; experiențe culturale realizate împreună de către comunități; parteneriate recurente, inclusiv cu diaspora.

Cum vom ști. Ponderea programelor participative, numărul participanților și rata de revenire; ponderea programelor cu interacțiune directă creatori–public și satisfacția participanților; numărul și diversitatea participanților la programele interculturale; numărul proiectelor comune și continuitatea parteneriatelor; evoluția percepției privind dialogul, cunoașterea, apropierea și înțelegerea reciprocă.

Obiectivul general 2. Cadrul legislativ și guvernarea domeniului culturii

O strategie bună are nevoie de o administrație capabilă să o pună în practică. Iar o administrație bună are nevoie de reguli clare. Astăzi, legislația culturală a României seamănă cu un puzzle greu de descifrat: acte normative vechi și noi se suprapun, uneori se contrazic sau lasă goluri tocmai acolo unde ar trebui să ofere siguranță.

Al doilea obiectiv propune o reșezare conceptuală și normativă a domeniului. O lege-cadru a culturii stabilește principii comune, termeni clari și categorii actualizate, iar legislația aplicabilă se codifică în trei coduri: Codul Patrimoniului Cultural, Codul Creației Contemporane și Codul Media. Arhitectura legislativă devine astfel ea însăși un liant: ține laolaltă ce astăzi e disipat și dă fiecărui actor cultural, public sau privat, aceleași repere.

Legile protejează, totodată, ceea ce nu se negociază: libertatea de expresie, libertatea artistică, drepturile de proprietate intelectuală ale creatorilor asupra operelor lor și accesul nediscriminatoriu la cultură. Guvernarea, la rândul ei, înseamnă date comparabile, indicatori naționali de performanță, evaluări înainte de implementare, pe parcursul ei și după încheierea ei, precum și un dialog permanent cu actorii culturali, publici și privați, inclusiv cu creatorii independenți. Înseamnă și mai multă coordonare între cultură și educație, economie, cercetare, turism, dezvoltare regională, digitalizare și politici sociale. Mai puțină fragmentare, mai multă coerență.

Tot aici intră două instrumente practice: reguli prin care spațiile vacante pot fi redat temporar culturii și un mecanism național de date culturale, compatibil cu viitorul EU Cultural Data Hub și cu State of Culture Report.

Rezultatul urmărit. *Un cadru legal clar, predictibil și unitar pentru cultură, care garantează libertatea de a crea și dreptul fiecăruia de a participa.*

OS 2.1. Legea-cadru a culturii și codurile specifice

O casă se construiește de la fundație. Obiectivul așază întâi principiile comune, într-o lege-cadru a culturii, și abia apoi regulile fiecărui domeniu, structurate în trei coduri: al patrimoniului cultural, al creației contemporane și al media. Fiecare regulă are un singur loc, iar dublurile dispar.

Direcția 1. Revizuirea și armonizarea legislației existente

Ce facem. Analiza coerenței cadrului normativ și a compatibilității lui cu legislația europeană și internațională. Identificarea suprapunerilor, contradicțiilor, lacunelor și sarcinilor de conformare, inclusiv în raport cu viitoarele coduri. Grupuri de lucru tematice și consultări cu profesioniștii, cu organizațiile culturale guvernate de dreptul public și de cel privat și cu organismele profesionale.

Ce vom avea. Un inventar legislativ unic și actualizat; un diagnostic integrat al fragmentării, suprapunerilor și lacunelor normative; un mecanism participativ de consultare pentru Legea-cadru și coduri.

Cum vom ști. Mai puțină fragmentare, mai puține contradicții și suprapuneri; timp și cost de conformare mai mici pentru actorii culturali; ponderea recomandărilor analizate și care primesc un răspuns motivat.

Direcția 2. Legea-cadru a culturii

Ce facem. Stabilirea arhitecturii comune pentru Codul Patrimoniului Cultural, Codul Creației Contemporane și Codul Media, cu materii clar delimitate. Fixarea, într-un cadru unitar, a principiilor, terminologiei, organizațiilor, profesiilor și serviciilor culturale de interes public. Reglementarea statutului omului de cultură și al lucrătorului cultural, precum și a principiilor comune de finanțare, guvernare, acces și participare.

Ce vom avea. Proiectul Legii-cadru a culturii, aprobat de Guvern și transmis Parlamentului spre adoptare, iar ulterior Legea-cadru a culturii adoptată; terminologie, principii și clasificări juridice comune și coerente; o arhitectură normativă unitară, cu granițe clare între lege și coduri.

Cum vom ști. Un cadru legislativ mai coerent și mai predictibil; mai puține conflicte de competență și reglementări paralele; principii și definiții aplicate unitar.

Direcția 3. Codul Patrimoniului Cultural

Ce facem. Reunirea într-un singur cod a reglementărilor privind patrimoniul material, imaterial, mobil, imobil și digital. Reglementarea coerentă a evidenței, protejării, conservării, restaurării, avizării, controlului și valorificării. Stabilirea arhitecturii instituționale, a instrumentelor digitale și a mecanismelor de monitorizare bazate pe date, fără a dubla normele transversale din Legea-cadru.

Ce vom avea. Codul și normele sale metodologice; proceduri și responsabilități unitare; un sistem integrat de evidență, monitorizare și interoperabilitate a datelor de patrimoniu; mecanisme mai puternice împotriva traficului ilicit cu bunuri culturale.

Cum vom ști. Fragmentare normativă și instituțională redusă; termene de avizare și intervenție mai scurte; risc mai mic de degradare sau pierdere; utilizare mai amplă a datelor în protejare și în accesul public.

Direcția 4. Codul Creației Contemporane

Ce facem. Armonizarea cadrului creației contemporane și delimitarea coerentă a creației artistice, a sectoarelor și subsectoarelor cultural-creative, a zonelor interdisciplinare, a meșteșugurilor și a artizanatului. Reglementarea statutului profesional, a muncii, remunerării, protecției și accesului la finanțare pentru organizații, creatori și profesioniști, din mediul public și din cel privat. Stabilirea mecanismelor de sprijin, de dezvoltare a competențelor, de inovare și de utilizare a IA generative, fără a dubla garanțiile generale privind drepturile culturale și libertatea artistică.

Ce vom avea. Codul și normele de aplicare; clasificări și un statut profesional coerente, inclusiv pentru meșteșuguri și artizanat; mecanisme de remunerare, protecție, finanțare, competențe, coeziune socioculturală și utilizare responsabilă a IA generative.

Cum vom ști. Mai multă securitate juridică și economică pentru creatori; mai puține încadrări neclare și dispute privind utilizarea operelor; acces mai larg la finanțare, formare, cooperare și inovare artistică.

Direcția 5. Codul Media

Ce facem. Integrarea și modernizarea legislației privind audiovizualul, presa, serviciile media la cerere și platformele digitale, în acord cu cadrul european. Reglementarea pluralismului, a independenței editoriale, a transparenței proprietății și a finanțării, precum și a responsabilității în ecosistemul digital. Reguli pentru IA, conținutul sintetic, educația media, protecția minorilor online și conținutul de interes public, cu trimitere la garanțiile privind libertatea de expresie.

Ce vom avea. Codul Media, armonizat cu Regulamentul european privind libertatea mass-mediei (EMFA) și cu EU KIDS Act, după adoptarea acestuia, și normele de aplicare; garanții pentru pluralism, independență și transparență; un cadru coerent pentru serviciile media digitale, pentru IA și conținutul sintetic și pentru educația media; obligații de conținut cultural de interes public în serviciile audiovizuale.

Cum vom ști. Un cadru media mai puțin fragmentat și aliniat la cel european, inclusiv la EMFA și, după adoptare, la EU KIDS Act; pluralism, diversitate a surselor și independență editorială consolidate; mai multă transparență și competențe media mai bune ale publicului; protecție mai bună a minorilor în mediul online.

Direcția 6. Drepturile culturale și libertatea de expresie

Ce facem. Înscrierea în Legea-cadru a garanțiilor privind drepturile culturale, libertatea de expresie și de creație, autonomia profesională și accesul nediscriminatoriu la cultură. Un mecanism de sesizare, documentare, monitorizare și urmărire a proiectelor culturale dedicate, corelat cu Raportul anual privind starea culturii. Informarea publicului și monitorizarea riscurilor pentru diversitatea expresiei, inclusiv a celor venite din moderarea algoritmică și din IA.

Ce vom avea. Garanții normative transversale; un mecanism operațional de sesizare, documentare, monitorizare și consultare; un capitol dedicat în Raportul anual privind starea culturii și instrumente publice de informare și protecție.

Cum vom ști. O percepție mai bună asupra libertății artistice și de expresie; mai multe sesizări soluționate în timp mai scurt; acces nediscriminatoriu mai larg la participarea și expresia culturală; riscuri documentate mai mici legate de IA și de moderarea algoritmică.

Direcția 7. Finanțare sustenabilă și predictibilă

Ce facem. Reglementarea în Legea-cadru a principiilor comune ale finanțării publice și nerambursabile. Proiectarea unor mecanisme multianuale, cu instrumente detaliate doar în codurile care le cer. Consultarea organizațiilor culturale și profesionale la proiectarea și evaluarea lor.

Ce vom avea. Principii unitare de finanțare din fonduri publice; un cadru pentru mecanisme multianuale și predictibile; un mecanism de consultare și evaluare; mecanisme de comandă publică pentru achiziția de creații artistice contemporane.

Cum vom ști. Finanțare mai predictibilă pentru întregul ecosistem; acces mai larg la mecanisme stabile; ponderea mecanismelor evaluate și ajustate pe bază de date.

Direcția 8. Aplicare unitară și utilizare responsabilă a IA

Ce facem. Corelarea normelor metodologice și a actelor subsecvente și formarea autorităților care aplică noul cadru. Informarea publicului, monitorizarea implementării și ajustarea pe baza evaluării ex-post. Aplicarea transversală a principiilor utilizării responsabile a IA: transparență, nediscriminare, protecția datelor, trasabilitate și control uman.

Ce vom avea. Norme metodologice corelate și adoptate; un program de formare și informare și un mecanism funcțional de monitorizare și evaluare ex-post; garanții și reguli coerente pentru IA.

Cum vom ști. Noul cadru cunoscut și aplicat coerent; ponderea mecanismelor evaluate ex-post și ajustate; ponderea utilizărilor IA care respectă cerințele de transparență, responsabilitate și control uman.

OS 2.2. Spațiile vacante, redade temporar culturii

Localitățile de pe teritoriul țării, de la marile orașe la comunitățile rurale, au clădiri goale, iar sectoarele cultural-creative au nevoie de spațiu. Obiectivul reglementează întâlnirea dintre cele două printr-un mecanism contractual, reversibil și de interes cultural și comunitar.

Direcția 1. Cadrul juridic

Ce facem. Analiza barierelor legate de proprietate, administrare, autorizare și răspundere. Definirea utilizării culturale temporare, inclusiv pentru spații de creație și producție. Stabilirea categoriilor de imobile eligibile și a unui regim distinct pentru clădirile clasate și zonele protejate.

Ce vom avea. O analiză a barierelor; o definiție juridică și un regim legal pentru utilizarea temporară; reguli pentru patrimoniu și zonele protejate.

Cum vom ști. Mai puține bariere juridice; durata medie de activare a spațiilor; ponderea spațiilor folosite fără litigii sau prejudicii.

Direcția 2. Identificarea și activarea spațiilor

Ce facem. Un mecanism național de identificare, verificare și actualizare a spațiilor eligibile, facilitarea accesului la informații și medierea între proprietari, autorități și organizațiile culturale.

Ce vom avea. Un registru sau o platformă digitală a spațiilor vacante; un mecanism național de identificare și actualizare a spațiilor; un mecanism de mediere.

Cum vom ști. Numărul imobilelor identificate; numărul și suprafața spațiilor intrate în circuit cultural; timpul dintre identificare și utilizare; satisfacția proprietarilor, a organizațiilor și a comunităților; creșterea ofertei culturale la nivel național și a numărului de participanți la evenimentele culturale.

Direcția 3. Contracte simple, responsabilități clare

Ce facem. Reglementarea unor forme contractuale simplificate și a procedurilor de încetare și restituire. Stabilirea drepturilor și obligațiilor privind întreținerea, utilitățile, securitatea, asigurările, accesul publicului și răspunderea. Aplicarea principiului intervenției minime și reversibile și prevenirea utilizării speculative sau abuzive.

Ce vom avea. Contracte și convenții standard; proceduri simplificate pentru imobilele publice; reguli privind responsabilitățile, intervențiile reversibile, raportarea și sancțiunile.

Cum vom ști. Numărul contractelor încheiate; ponderea spațiilor restituite fără litigii sau prejudicii; incidența utilizărilor neconforme și rata de remediere.

Direcția 4. Pilotare, stimulente, extindere

Ce facem. Criterii transparente de selecție, testarea unor stimulente pentru proprietarii privați, cu respectarea legislației fiscale și a regulilor privind ajutorul de stat, și pilotarea mecanismului în municipii mari, orașe mici, comunități rurale și comunități în regenerare.

Ce vom avea. Criterii de selecție și un mecanism de stimulare; programe-pilot în tipuri diferite de spații și teritorii; un model național ajustat pe baza evaluării.

Cum vom ști. Numărul beneficiarilor, al proiectelor și al publicului; ponderea proiectelor care continuă după pilot; diversificarea vizibilă a ofertei; acces local sporit la cultură; raportul dintre costurile publice și beneficiile culturale și sociale.

OS 2.3. Guvernanță culturală și capacitate organizatorică

Regulile bune au nevoie de structuri care să le aplice. Obiectivul clarifică cine ce face, cum se coordonează nivelurile administrației și cum se aude în decizie vocea mediului privat și a creatorilor independenți.

Direcția 1. Arhitectura guvernanței

Ce facem. Revizuirea arhitecturii și a principiilor de funcționare ale organizațiilor culturale de drept public și privat, clarificarea rolurilor și optimizarea organizării și a capacității administrative a Ministerului Culturii.

Ce vom avea. O arhitectură de guvernanță revizuită; roluri și responsabilități clare; un model organizațional și un plan de consolidare a capacității ministerului.

Cum vom ști. Mai puține suprapuneri și mai puțină fragmentare instituțională; coordonare și decizii mai rapide; responsabilități mai limpezi și organizații care funcționează mai eficient.

Direcția 2. Coordonare și consultare

Ce facem. Consolidarea coordonării dintre administrația centrală și cea locală, consultarea permanentă a mediului privat, a organizațiilor culturale și a celor profesionale și integrarea rezultatelor consultărilor în decizie.

Ce vom avea. Mecanisme permanente de coordonare central-local și de consultare; o procedură de răspuns motivat la recomandări.

Cum vom ști. Ponderea recomandărilor analizate și cu răspuns motivat; încrederea actorilor culturali în aceste mecanisme; timp de coordonare mai scurt.

Direcția 3. Standarde de bună guvernanță

Ce facem. Definirea și aplicarea unor principii și standarde de bună guvernanță pentru autoritățile cu responsabilități culturale. Clarificarea relațiilor de coordonare și responsabilitate dintre niveluri. Consolidarea planificării, monitorizării și evaluării politicilor. Cerințe comune de transparență, raportare, consultare și fundamentare. Corelarea acestui cadru cu standardele de management din OG 4.

Ce vom avea. Un cadru comun de principii și standarde; mecanisme și proceduri clare de coordonare, responsabilizare și raportare; un cadru comun de monitorizare și evaluare a performanței politicilor; mecanisme de corelare între OG 2 și OG 4.

Cum vom ști. Conformare mai mare cu principiile de bună guvernanță; mai puține suprapuneri; decizii mai transparente și mai predictibile; politici fundamentate mai des pe evaluare și dezbateri.

Direcția 4. Monitorizare, transparență și guvernanța IA

Ce facem. Monitorizarea strategică și raportarea publică. Reguli pentru utilizarea sistemelor IA în organizațiile culturale, cu responsabilitate umană și evaluarea riscurilor.

Ce vom avea. Un sistem de monitorizare și evaluare strategică; instrumente de raportare publică; reguli de guvernanță pentru IA în organizațiile culturale.

Cum vom ști. Regularitatea și transparența raportării publice; ponderea deciziilor fundamentate pe date; ponderea organizațiilor care folosesc date și IA transparent și sub control uman.

OS 2.4. Mecanismul național de interoperabilitate metodologică și date culturale, compatibil cu Europa

Fără date comparabile nu putem ști dacă o politică funcționează. Obiectivul construiește infrastructura transversală a întregii Strategii: metodologie, indicatori, platformă, studii și evaluări, compatibile cu viitorul EU Cultural Data Hub și cu State of Culture Report.

Direcția 1. Indicatori și metodologie

Ce facem. Armonizarea cerințelor de monitorizare la nivel național, consultarea periodică a reprezentanților și experților din cultură, cu documentare la sursă, și actualizarea periodică a metodologiei și a indicatorilor în funcție de nevoile de politică publică și de interoperabilitatea europeană.

Ce vom avea. O metodologie națională de monitorizare și evaluare; un set național de indicatori, inclusiv pentru participare, diversitatea publicului, implicare comunitară, participare intergenerațională și voluntariat; un mecanism de consultare și actualizare metodologică.

Cum vom ști. Indicatori comparabili și compleți; ponderea organizațiilor care raportează complet și la timp; mai puține raportări duplicate.

Direcția 2. Platforma digitală de colectare și raportare

Ce facem. Standardizarea fluxurilor de colectare și raportare, interoperabilitatea cu EU Cultural Data Hub/Data Space și cu alte infrastructuri relevante, garanții privind calitatea, reutilizarea și guvernanta datelor.

Ce vom avea. O platformă națională de colectare și raportare; standarde și protocoale de interoperabilitate; seturi de date reutilizabile și documentate.

Cum vom ști. Gradul de interoperabilitate cu infrastructurile europene; ponderea organizațiilor raportoare active; timpul de la colectare la publicare; calitatea și reutilizarea datelor.

Direcția 3. Studii, rapoarte, evaluări

Ce facem. Colectarea periodică a datelor despre participare și consum, evaluări ex-ante, intermediare și ex-post și utilizarea constatărilor pentru actualizarea politicilor.

Ce vom avea. Studii periodice de participare; Raportul anual privind starea culturii; evaluări ale politicilor culturale.

Cum vom ști. Ponderea deciziilor fundamentate explicit pe date; ponderea recomandărilor implementate; regularitatea Raportului anual.

Direcția 4. Analiză avansată, sub control uman

Ce facem. Utilizarea analizei predictive și a detectării anomaliilor în sprijinul monitorizării, cu păstrarea validării metodologice și umane și cu evaluarea periodică a calității și riscurilor instrumentelor.

Ce vom avea. Instrumente de analiză avansată; protocoale de validare umană; rapoarte de calitate și risc.

Cum vom ști. Ponderea analizelor IA validate; rata anomaliilor confirmate; ponderea deciziilor sprijinite de date validate.

Obiectivul general 3. Transformare digitală și utilizare responsabilă a inteligenței artificiale în cultură

Inteligența artificială nu mai este o posibilitate îndepărtată. Face deja parte din infrastructura prin care oamenii se informează, învață, creează și consumă cultură. Întrebarea nu mai este dacă o vom întrebuința, ci cum și în folosul cui.

IA poate democratiza accesul la cultură și la informație. Poate reduce barierele lingvistice, geografice și de accesibilitate. Poate reduce masiv decalajul cultural. Poate genera punți între categorii sociale, profesionale și de vârstă. Dar accesul valorează ceva doar dacă informația este de calitate și provine din surse validate, deschise și disponibile, inclusiv în limba română. Conținutul generat automat trebuie verificat de specialiști înainte de a deveni informație publică. IA completează și accelerează expertiza profesională, nu o înlocuiește. Iar creatorii rămân stăpâni pe operele lor: IA se folosește cu respectarea drepturilor de autor și cu semnalarea transparentă a conținutului sintetic.

Miza e însă mai mare decât tehnologizarea. Un spectacol înseamnă și oamenii care împart aceleași trăiri, în aceeași sală; un concert înseamnă o emoție trăită împreună. Biblioteca și muzeul sunt locuri în care oamenii se întâlnesc și vibrează laolaltă, iar un atelier cultural exersează ascultarea, negocierea, cooperarea, toleranța și capacitatea de a integra diferențele. De aceea, în era IA, valoarea unui proiect cultural se judecă nu doar după ceea ce transmite, ci și după relațiile pe care le creează.

Strategia introduce, prin urmare, un indicator nou: **participarea umană**, ca dimensiune explicită a politicilor și a finanțării culturale. Asta înseamnă prioritate pentru cultura live și participativă, pentru implicarea activă a tinerilor și pentru proiectele intergeneraționale. Înseamnă biblioteci, muzee, centre culturale, huburi și spații independente consolidate ca infrastructură comunitară, aproape de oameni. Înseamnă educație culturală și „alfabetizare relațională”, dar și atenție la raportul dintre consumul mediat de ecrane și întâlnirea directă. Tehnologia pregătește, extinde și facilitează joncțiunea umană: nu cultura împotriva tehnologiei, ci tehnologia în slujba întâlnirii.

Transformarea digitală are și o față foarte concretă: patrimoniu digitizat și date deschise, validate, în care putem avea încredere; mai puțină birocrație, după principiul „o singură dată”; o infrastructură digitală cu consum redus și un patrimoniu mai bine pregătit pentru riscurile climatice. Are și o limită asumată explicit: tehnologia nu trebuie să ne izoleze, iar prevenirea alienării tehnologice devine obiectiv de politică culturală.

***Rezultatul urmărit.** Tehnologia folosită pentru mai mult acces și mai multă participare și, acolo unde contează, pentru mai multă prezență umană.*

OS 3.1. Conținut cultural digital și date deschise, validate, de încredere

Inteligența artificială va răspunde la întrebări despre cultura din România, fie că îi oferim, fie că nu îi oferim surse bune. Obiectivul are grijă ca aceste surse să existe, să fie validate, deschise și disponibile, inclusiv în limba română, ca repere de încredere pentru aplicațiile de IA.

Direcția 1. Infrastructură digitală integrată

Ce facem. Servicii și resurse digitale integrate într-un ecosistem național coerent. Aplicarea unor standarde comune pentru metadata, identificatori și formate, conectarea registrelor și cataloagelor la spațiile europene de date și modernizarea infrastructurii digitale a bibliotecilor publice și a muzeelor.

Ce vom avea. Portalul Național al Culturii; registre și cataloage interoperabile; standarde comune de date; servicii digitale interoperabile în bibliotecile publice și în muzee.

Cum vom ști. Gradul de interoperabilitate și reutilizare a datelor; utilizarea efectivă a serviciilor; timp mai scurt de căutare; ponderea bibliotecilor și a muzeelor conectate.

Direcția 2. Digitizare, conservare, valorificare

Ce facem. Digitizarea colecțiilor și a patrimoniului. În funcție de priorități, publicarea conținutului în condiții legale și reutilizabile; conservarea pe termen lung a patrimoniului digital și a celui născut digital, cu copii de siguranță, redundanță și protocoale de recuperare.

Ce vom avea. Colecții prioritare digitizate și publicate; biblioteci, muzee și expoziții virtuale; arhive digitale și mecanisme de conservare pe termen lung; protocoale pentru copii de siguranță, redundanță și recuperare.

Cum vom ști. Ponderea colecțiilor prioritare accesibile și reutilizabile; utilizarea lor; rata incidentelor de integritate și timpul de recuperare; accesul public la patrimoniul digitizat.

Direcția 3. Accesibilitate și mediere digitală cu IA

Ce facem. Integrarea controlată a inteligenței artificiale pentru îmbogățirea metadatelor, căutare semantică, traducere, recomandare și mediere; folosirea instrumentelor asistate pentru subtitrare, transcriere, descriere audio și traducere, cu validare umană. Respectarea protecției datelor, a transparenței, a nediscriminării și a controlului uman, precum și a drepturilor de autor și conexe în digitizare, în reutilizare și atunci când conținutul este folosit de sisteme IA.

Ce vom avea. Instrumente de accesibilizare integrate în serviciile culturale; funcții de căutare semantică, traducere și mediere digitală; protocoale de validare umană, de trasabilitate a provenienței și de protecție a drepturilor creatorilor.

Cum vom ști. Nivelul de accesibilitate pentru persoanele cu dizabilități; ponderea conținutului generat sau îmbogățit cu IA validat uman și cu proveniență verificabilă; erorile identificate și corectate; ponderea utilizatorilor informați atunci când interacționează cu un sistem IA.

Direcția 4. Inovare, cercetare și transformare digitală

Ce facem. Încurajarea experimentului, a cercetării și a inovării, a cooperării dintre organizațiile culturale, sectoarele cultural-creative și mediul IT, a proiectelor de transformare digitală și a transferului de bune practici. Testarea, în condiții controlate, a unui instrument IA de dialog între cetățeni și administrație.

Ce vom avea. Programe de finanțare pentru transformare digitală; laboratoare de creație digitală; hackathoane și competiții de inovare; parteneriate cultură–IT; testarea, în corelare cu pilotul prevăzut la OS 3.2, Direcția 4, a unui agent IA care colectează și sintetizează feedbackul cetățenilor, transparent și sub control uman.

Cum vom ști. Numărul și diversitatea proiectelor de inovare digitală; ponderea celor care continuă după pilotare; utilizarea responsabilă a instrumentului IA și volumul feedbackului procesat; satisfacția și încrederea utilizatorilor.

OS 3.2. Birocrație mai puțină, servicii digitale mai bune

Un profesionist al culturii care completează același formular de trei ori pierde timp pe care l-ar putea dăruia publicului. Obiectivul simplifică procedurile și aplică principiul „o singură dată”.

Direcția 1. Proceduri simplificate

Ce facem. Analiza procedurilor, eliminarea etapelor redundante și a cererilor repetate ale acelorași date și aplicarea principiului „o singură dată”.

Ce vom avea. O hartă a procedurilor și un diagnostic al sarcinilor redundante; fluxuri simplificate și standardizate; proceduri operaționale pentru „o singură dată”.

Cum vom ști. Timp mediu de procesare mai scurt; mai puține documente cerute repetat; cost administrativ mai mic pe serviciu; utilizatori mai mulțumiți.

Direcția 2. Servicii publice digitale

Ce facem. Digitalizarea serviciilor publice prioritare. Integrarea semnăturii electronice, a arhivei electronice și a managementului documentelor și automatizarea fluxurilor, cu păstrarea posibilității de intervenție umană.

Ce vom avea. O platformă digitală unică pentru serviciile culturale; semnătură și arhivă electronică; management electronic al documentelor; fluxuri administrative și de raportare automatizate.

Cum vom ști. Ponderea serviciilor finalizabile integral online și rata lor de utilizare; timpi de procesare mai scurți; ponderea fluxurilor automatizate care pot fi inspectate și corectate de om.

Direcția 3. Interoperabilitate și date administrative de calitate

Ce facem. Integrarea bazelor de date și conectarea lor la registrele guvernamentale, aplicarea unor standarde de calitate a datelor și furnizarea datelor necesare monitorizării și evaluării politicilor.

Ce vom avea. Baze de date integrate; interoperabilitate cu platformele guvernamentale; standarde de calitate și guvernanță a datelor administrative.

Cum vom ști. Gradul de interoperabilitate; ponderea datelor reutilizate fără recolectare; calitatea și completitudinea datelor; mai puține raportări duplicate.

Direcția 4. IA, securitate și continuitate

Ce facem. IA în sprijinul fluxurilor administrative, fără decizii exclusiv automate atunci când acestea produc efecte juridice. Aplicarea responsabilității umane și a evaluării riscurilor, consolidarea securității cibernetice și a continuității operaționale și testarea unui agent IA ca punte de feedback între cetățeni și decidenți.

Ce vom avea. Un cadru de guvernanță a IA în administrația culturală; jurnale de verificare a deciziilor asistate de IA; planuri de securitate, continuitate și recuperare; un agent IA pilot pentru feedbackul cetățenilor.

Cum vom ști. Ponderea fluxurilor IA cu control uman și capacitate de inspecție; rata erorilor de automatizare și timpul de remediere; incidentele de securitate semnificative; utilizarea și satisfacția față de instrumentele de feedback.

OS 3.3. Competențe digitale și IA pentru oamenii culturii

Tehnologia e bună în mâinile celor care o înțeleg. Obiectivul definește ce trebuie să știe profesioniștii culturii despre digital și IA, cu trei repere: transparență, validare de specialitate și conformitate cu legislația europeană. În același timp, privește dincolo de birou, spre efectele tehnologiei asupra felului în care oamenii se întâlnesc, se simt parte dintr-o comunitate sau se retrag din ea.

Direcția 1. Cadrul departamental de competențe digitale și IA

Ce facem. Evaluarea periodică a nivelului de competențe digitale și IA și a nevoilor de creștere a acestora pentru personalul din cultură. Definirea competențelor pe trei niveluri (de bază, intermediar, avansat) și pe categorii de funcții. Stabilirea cerințelor de utilizare responsabilă: protecția datelor, drepturile de autor, transparența, verificarea rezultatelor, identificarea conținutului sintetic, controlul uman. Actualizarea periodică a cadrului și corelarea lui cu sistemul de formare din OG 4.

Ce vom avea. Un profil periodic al competențelor; un cadru departamental structurat pe niveluri și funcții; cerințe și repere pentru utilizarea responsabilă, critică și sigură a tehnologiilor și a IA în sectoarele cultural-creative; un mecanism care transmite nevoile de formare către OG 4.

Cum vom ști. Cât de bine se potrivesc competențele definite cu nevoile reale; ponderea categoriilor profesionale cu profil de competențe; frecvența actualizării; utilizarea cadrului în proiectarea formării.

Direcția 2. Combaterea alienării tehnologice

Ce facem. Integrarea studiilor și a datelor despre influența IA asupra participării culturale, a relațiilor interumane și a sentimentului de apartenență. Încurajarea echilibrului dintre tehnologie și experiențele culturale nemijlocite, care apropie oamenii și susțin dialogul, creativitatea, comunicarea directă și incluziunea. Reducerea diferențelor de acces la cultură și a autoexcluderii asociate alienării tehnologice. Abordarea consumului nemijlocit de cultură ca antidot al alienării.

Ce vom avea. Un instrumentar cultural de combatere a alienării tehnologice; mecanisme care susțin alfabetizarea relațională prin cultură și refacerea echilibrului; un public mai bine informat despre utilizarea responsabilă a IA și despre riscurile izolării; inițiative care promovează întâlnirea directă și dialogul.

Cum vom ști. Conștientizarea efectelor IA asupra relațiilor umane; echilibrul dintre timpul digital și interacțiunea directă; o utilizare mai responsabilă a IA, sprijinită de înțelegerea efectelor folosirii ei excesive; participarea tot mai largă la cultura trăită direct; relațiile umane readuse la locul cuvenit și sentimentul de apartenență la comunitate recâștigat; principiile utilizării responsabile a IA, reflectate în viața culturală a comunităților.

OS 3.4. Tranziție verde, infrastructură digitală cu consum redus și reziliența patrimoniului

Patrimoniul a supraviețuit secolelor. Acum trebuie să supraviețuiască și climei care se schimbă. Obiectivul leagă eficiența energetică, economia circulară și pregătirea pentru situații de criză.

Direcția 1. Eficiență energetică compatibilă cu patrimoniul

Ce facem. Iluminat inteligent și surse de energie regenerabilă acolo unde conservarea o permite. Intervenții cu materiale și tehnologii compatibile cu valoarea culturală și arhitecturală a clădirilor. Integrarea criteriilor de sustenabilitate în proiectarea și modernizarea infrastructurii. Reducerea consumului energetic al infrastructurii și serviciilor digitale culturale (găzduire, stocare, echipamente).

Ce vom avea. Standarde și ghiduri pentru intervenții compatibile cu patrimoniul; clădiri culturale și de patrimoniu eficientizate energetic; soluții de energie regenerabilă și iluminat inteligent, instalate unde sunt potrivite; infrastructură digitală culturală cu consum energetic redus.

Cum vom ști. Consum energetic redus în clădirile în care s-a intervenit; ponderea intervențiilor conforme cu cerințele de conservare; emisii mai mici; evoluția consumului energetic al infrastructurii digitale culturale.

Direcția 2. Resurse și deșeuri, gestionate circular

Ce facem. Colectarea selectivă și reducerea deșeurilor în organizațiile culturale. Introducerea unor criterii de punctaj în programele de finanțare pentru reutilizarea și reciclarea decorurilor, costumelor, echipamentelor și materialelor. Stimularea cooperării locale, regionale, naționale și internaționale, pentru ca resursele să circule.

Ce vom avea. Colectare selectivă în organizațiile culturale; criterii de punctaj în programele de finanțare pentru reutilizare și reciclare; o rețea de reutilizare și reciclare a materialelor și decorurilor; protocoale și parteneriate, inclusiv internaționale, pentru circulația resurselor.

Cum vom ști. Ponderea organizațiilor cu colectare selectivă; ponderea programelor de finanțare care includ criterii de reutilizare și reciclare; cantitatea și ponderea materialelor și decorurilor reutilizate sau reciclate; reducerea deșeurilor.

Direcția 3. Finanțare culturală mai verde

Ce facem. Criterii de mediu în programele de finanțare, proporțional cu tipul și dimensiunea proiectului, și monitorizarea efectelor lor.

Ce vom avea. Criterii verzi în schemele relevante; ghiduri de aplicare proporțională; un sistem de monitorizare.

Cum vom ști. Ponderea schemelor cu criterii verzi; ponderea proiectelor finanțate care aplică măsuri de sustenabilitate; evoluția impactului de mediu.

Direcția 4. Adaptare la riscurile climatice

Ce facem. Identificarea vulnerabilității infrastructurii și a patrimoniului, pe măsura disponibilității datelor din sistemele de evidență. Aplicarea planurilor de prevenire, intervenție, continuitate și recuperare, cooperarea cu protecția civilă, cu mediul academic și cu organizațiile de specialitate și testarea capacității de răspuns prin exerciții.

Ce vom avea. Analize de vulnerabilitate și de risc; planuri de prevenire, intervenție, continuitate și recuperare; protocoale interinstituționale; un program periodic de simulări.

Cum vom ști. Ponderea colecțiilor și clădirilor cu analize de risc actualizate; ponderea organizațiilor cu planuri de continuitate; timpul de reacție în exerciții; vulnerabilitate redusă la riscurile climatice și de mediu.

Direcția 5. Infrastructură regională pentru protecția și evacuarea patrimoniului

Ce facem. Identificarea capacităților regionale pentru depozitarea sigură și evacuarea temporară a bunurilor culturale. Instituirea mecanismelor de transfer și recuperare în situații de criză, coordonate cu sistemele de protecție civilă și de management al riscurilor.

Ce vom avea. O rețea regională de spații specializate; protocoale de evacuare, depozitare și recuperare; capacități testate periodic.

Cum vom ști. Acoperirea teritorială; capacitatea de depozitare și evacuare; timpul de mobilizare în exerciții; ponderea bunurilor prioritare cu proceduri de protecție.

OS 3.5. Cultura împotriva alienării tehnologice

Într-o lume în care un robot sau un algoritm poate simula tot mai bine o conversație, cultura are de apărut ceva ce nu se poate simula: prezența celui alt. Obiectivul face din întâlnirea directă o prioritate de politică publică și apără, în era digitală, autonomia creației, relațiile interumane și participarea culturală.

Direcția 1. Relații umane, apartenență, comunitate

Ce facem. Programe și concepte centrate pe întâlnirea directă și pe colaborare. Consolidarea rolului spațiilor culturale ca locuri de socializare, cooperare și relaționare și sprijinirea formatelor intergeneraționale.

Ce vom avea. Programe orientate spre relații umane și apartenență; formate intergeneraționale; spații culturale folosite pentru interacțiune comunitară.

Cum vom ști. Numărul și diversitatea participanților; rata de revenire; evoluția sentimentului de apartenență și de conectare socială; îmbunătățirea comunicării, ca fenomen constatabil la nivel social, cultural și individual; ponderea celor care spun că o activitate culturală i-a ajutat să lege relații semnificative.

Direcția 2. Alfabetizare relațională și critică

Ce facem. Teme despre algoritmi, manipularea informației și economia atenției, incluse în programele culturale, și sprijin pentru ca publicul să înțeleagă felul în care tehnologia îi modelează alegerile și relațiile, cu formate potrivite fiecărei vârste, inclusiv pentru utilizarea sigură a mediului online de către copii și tineri.

Ce vom avea. Programe și module de alfabetizare relațională și critică; resurse educaționale despre algoritmi, manipularea informației, economia atenției și mecanismele de design adictiv; formate adaptate publicului.

Cum vom ști. Numărul și diversitatea beneficiarilor; capacitatea lor de a recunoaște influențele algoritmice și manipulative; ponderea celor care își schimbă conștient practicile digitale; evoluția competențelor relaționale și critice.

Direcția 3. Creativitatea umană, protejată

Ce facem. Sprijinirea creației originale și a experimentului artistic care explorează relația om–tehnologie. Apărarea autonomiei și originalității artistice, cu control uman asupra IA în procesul creativ. Stimularea aportului de imaginație umană în procesul de creație.

Ce vom avea. Programe dedicate creației umane originale; proiecte artistice despre relația om–tehnologie; principii pentru păstrarea autonomiei creative.

Cum vom ști. Numărul proiectelor de creație originală și experiment critic; ponderea proiectelor cu control uman explicit asupra IA; percepția creatorilor asupra propriei autonomii.

Direcția 4. Recuperarea atenției și deconectarea conștientă

Ce facem. Rezidențe, retreat-uri și programe care favorizează concentrarea, reflecția și interacțiunea nemediată. Experiențe departe de ecrane și momente de meditare asupra echilibrului dintre digital și trăirea directă, precum și asupra avantajelor pe care le oferă cele două tipuri de raportare la cotidian.

Ce vom avea. Rezidențe și retreat-uri de deconectare; programe de recuperare a atenției; resurse pentru echilibrul digital.

Cum vom ști. Numărul și diversitatea beneficiarilor; evoluția autoevaluată a capacității de concentrare și prezență; satisfacția participanților; participarea recurentă.

Direcția 5. Cultura ca infrastructură a relației umane

Ce facem. Includerea dimensiunii relaționale în evaluarea politicilor culturale, utilizarea IA ca sprijin, nu ca înlocuitor al relației umane și al deciziei culturale acolo unde interacțiunea umană este esențială, și construirea unor indicatori care măsoară nu doar accesul, ci și întâlnirea.

Ce vom avea. Un cadru de evaluare a dimensiunii relaționale; principii pentru IA în serviciul relației umane; indicatori privind întâlnirile, relațiile create și capacitățile dezvoltate prin cultură.

Cum vom ști. Ponderea programelor evaluate și prin indicatori relaționali; numărul celor care declară legături create prin cultură; ponderea utilizărilor IA cu rol uman explicit; percepția publicului asupra culturii ca spațiu de relație și autonomie.

Obiectivul general 4. Dezvoltarea resurselor umane și consolidarea capacității profesionale, administrativ-organizatorice și economice în sectoarele cultural-creative

O clădire poate fi renovată. Un sistem poate fi digitalizat. Dar cultura se face cu oameni: artiști, muzeografi, bibliotecari, restauratori, conservatori, cercetători, educatori muzeali, meșteșugari, creatori, manageri, producători și specialiști în digitizare și patrimoniu digital.

Resursa umană se confruntă cu probleme structurale: salarizare fragmentată, trasee profesionale insuficient conturate, dificultăți în a atrage și a păstra specialiștii, competențe care se actualizează prea încet, dezechilibre și goluri de interes pentru anumite zone din domeniul culturii sau al managementului cultural. Strategia propune o schimbare de abordare. Managementul cultural este tratat ca profesie și ca traseu de carieră. Formarea devine continuă, iar parcursurile profesionale, coerente. Salarizarea trebuie să țină cont de calificare, de complexitatea activității și de responsabilitatea profesională. Formarea și absorbția trebuie, totodată, armonizate: absolvenții și tinerii profesioniști trebuie să găsească, la intrarea în sistem, trasee clare de integrare.

Clădirile și sistemele se pot reface; competența pierdută însă nu se reconstruiește peste noapte. Iar oamenii care colaborează, circulă între regiuni și organizații și își transmit experiența de la o generație la alta sau de la persoană la persoană sunt ei înșiși o formă a culturii care ne ține împreună. Ca să reziste, organizațiile culturale au nevoie și de management profesionist, de capacitate administrativă și de competențe antreprenoriale și economice, care să le diversifice veniturile.

***Rezultatul urmărit.** Profesii culturale care devin trasee de carieră atractive, sigure și deschise învățării continue.*

OS 4.1. Competențe profesionale, leadership, digitalizare și tranziție verde

Meseriile specifice culturii se schimbă mai repede decât programele de formare. Obiectivul ține pasul: formare continuă, competențe digitale și verzi, leadership și condiții care îi determină pe profesioniști să nu migreze din domeniul culturii spre alte domenii.

Direcția 1. Formare continuă pe măsura sectorului

Ce facem. Analiza periodică a nevoilor de competențe și a deficitului de calificări. Programe de calificare și perfecționare, microcertificări, învățare modulară și reconversie rapidă (fast-track). Validarea competențelor dobândite informal și nonformal.

Ce vom avea. Un mecanism periodic de analiză a nevoilor; un portofoliu de programe și microcertificări; scheme de validare și reconversie; trasee de cooperare cu învățământul de specialitate, care să-i aducă pe tinerii profesioniști în domeniu; standarde ocupaționale actualizate împreună cu organizațiile profesionale; administrare mai eficientă și mai modernă a organizațiilor culturale.

Cum vom ști. Deficit redus de competențe în zonele prioritare; ponderea participanților care aplică ce au învățat la 6–12 luni; participare mai mare la formare; ponderea absolvenților și a tinerilor profesioniști integrați în organizațiile culturale.

Direcția 2. Competențe digitale și IA

Ce facem. Programe de formare pe baza cadrului de competențe din OG 3: cursuri online și hibride, trasee adaptate fiecărei categorii profesionale, pe teme precum protecția datelor, drepturile de autor, transparența, verificarea rezultatelor, identificarea conținutului sintetic și controlul uman. Sprijinirea mentoratului, a internship-ului, a schimbului de experiență și a comunităților de practică; evaluarea, recunoașterea și, după caz, certificarea competențelor dobândite, urmărirea aplicării lor și adaptarea periodică a programelor.

Ce vom avea. Un portofoliu de programe corelat cu OG 3; cursuri online și hibride; o rețea de formatori și mentori; un mecanism de evaluare, recunoaștere și certificare a competențelor; ghiduri de bune practici pentru utilizarea responsabilă a tehnologiilor avansate.

Cum vom ști. Nivelul competențelor digitale și IA ale personalului; aplicarea lor la 6–12 luni; ponderea personalului capabil să folosească responsabil IA; mai puține incidente și practici neconforme.

Direcția 3. Competențe verzi

Ce facem. Definirea competențelor verzi pentru diferitele categorii de profesioniști și organizații, în corelare cu OS 4.2 și OS 4.3. Module despre utilizarea eficientă a resurselor, reducerea deșeurilor, reutilizarea decorurilor și a materialelor, achiziții sustenabile, evenimente responsabile, mobilitate și adaptare climatică. Ghiduri și instrumente, proporționale cu dimensiunea organizației, pentru planificarea, monitorizarea și reducerea impactului de mediu. Integrarea tranziției verzi în planificarea strategică și sprijinirea accesării finanțărilor verzi și a schimbului de bune practici.

Ce vom avea. Un cadru de competențe verzi; module și resurse practice; ghiduri proporționale de monitorizare; organizații cu obiective verzi integrate; comunități de practică; capacitate crescută de a atrage finanțare verde.

Cum vom ști. Ponderea profesioniștilor care aplică practici verzi la 6–12 luni; ponderea organizațiilor care integrează obiective verzi în planificarea strategică și operațională; ponderea celor care monitorizează, proporțional cu dimensiunea lor, cel puțin consumul de resurse, deșeurile și mobilitatea; consumuri și deșeuri reduse față de valorile de bază; mai multe proiecte și investiții cu criterii de sustenabilitate sau finanțate pentru tranziția verde; capacitate mai mare de adaptare a sectoarelor cultural-creative.

Direcția 4. Leadership, mentorat, competențe relaționale

Ce facem. Competențe de leadership, comunicare, mediere, incluziune și implicare comunitară, coordonare de echipe și lucru colaborativ, complementar standardelor din OS 4.2. Programe de mentorat și evaluarea periodică a competențelor.

Ce vom avea. Programe de leadership și competențe relaționale; o rețea de mentorat; instrumente de evaluare periodică.

Cum vom ști. Evoluția competențelor manageriale, de leadership și de mediere; ponderea absolvenților care preiau responsabilități de coordonare; calitatea serviciilor și satisfacția beneficiarilor.

Direcția 5. Retenție și securitate profesională

Ce facem. Analiza cauzelor plecărilor din sistem, ale precarității și ale deficitului de personal. Mecanisme de retenție și de mobilitate sănătoasă, stimularea interesului celor atrași de domeniu și sprijinirea unor condiții de muncă și de protecție socială mai bune pentru oamenii de cultură și lucrătorii culturali din mediul public și din cel privat.

Ce vom avea. Un diagnostic periodic al retenției și precarității; mecanisme de retenție și dezvoltare a carierei; instrumente pentru securitate profesională.

Cum vom ști. Rată de retenție mai mare; mai puțină precaritate și mai puține diferențe nejustificate de remunerare; condiții de muncă și protecție mai bune.

OS 4.2. Managementul organismelor culturale de drept public, tratat ca profesie

O organizație culturală, fie ea de drept public sau privat, este bine condusă atunci când managementul ei se sprijină pe standarde, date și cooperare, nu pe improvizație. Obiectivul profesionalizează conducerea organismelor culturale de drept public și o aduce la nivelul modelelor competitive; standardele dezvoltate pot servi drept model de referință și pentru organizațiile culturale de drept privat.

Direcția 1. Standarde și instrumente de management

Ce facem. Standarde profesionale de management cultural, corelate cu cerințele de guvernare din OG 2. Integrarea planificării strategice, a utilizării datelor, a managementului riscurilor, a comunicării și a utilizării responsabile a IA. Instrumente comune de planificare și raportare.

Ce vom avea. Standarde profesionale aprobate și actualizate; instrumente comune de planificare și management al riscurilor; repere pentru date, IA și tranziție verde; corelare cu OG 2; competențe de marketing cultural integrate în standarde.

Cum vom ști. Planificare și gestiune a riscurilor mai bune; decizii bazate pe date; ponderea managerilor care aplică standardele profesionale, regulile de utilizare responsabilă a IA și obiectivele de tranziție verde; performanță organizațională îmbunătățită.

Direcția 2. Parteneriate și cooperare

Ce facem. Parteneriate între instituțiile publice de cultură, administrații și alți actori. Mecanisme stabile de cooperare între manageri și organizații pentru proiecte, resurse și expertiză comune; consiliere pentru schimburile cu organizații de referință din țară și din străinătate și pentru parteneriatele interdisciplinare.

Ce vom avea. O hartă a partenerilor relevanți; parteneriate funcționale; proiecte comune; schimburi de experiență naționale și internaționale.

Cum vom ști. Numărul și diversitatea parteneriatelor; ponderea celor care produc proiecte sau resurse comune; transferul de expertiză; continuitatea lor după proiectele punctuale; dinamizarea rețelelor profesionale.

Direcția 3. Bunele practici, puse în circulație

Ce facem. Identificarea și documentarea bunelor practici din România și din spațiul european și internațional, o platformă de colectare, validare și diseminare, schimburi profesionale, întâlniri tematice și comunități de practică, recunoașterea și promovarea proiectelor cu impact considerabil. Adaptarea și replicarea practicilor în alte contexte și urmărirea modului în care sunt preluate.

Ce vom avea. O metodologie de documentare; o bază de cazuri de bună practică; comunități de practică; practici adaptate și replicate.

Cum vom ști. Ponderea practicilor preluate; numărul și diversitatea organismelor culturale implicate; transferul de soluții între organizații și regiuni; continuitatea comunităților de practică.

Direcția 4. Transparența managementului și a finanțărilor

Ce facem. Standardizarea comunicării publice a obiectivelor și rezultatelor, transparența oportunităților de finanțare, instrumente comparabile de raportare și diseminarea soluțiilor eficiente de accesare a fondurilor.

Ce vom avea. Un cadru de raportare transparentă; un canal de informare privind finanțările; repere comune de comunicare; practici eficiente diseminate; personal și actori din domeniu mai satisfăcuți.

Cum vom ști. Acces mai larg la informații; capacitate mai mare de atragere a resurselor; mai multă transparență și responsabilitate managerială; folosirea tot mai largă a practicilor eficiente de accesare și gestionare a finanțărilor.

OS 4.3. Capacitatea administrativă și instituțională a organizațiilor culturale

Și cea mai bună idee se poate împiedica de un proces administrativ greoi. Obiectivul întărește capacitatea organizațiilor culturale de a funcționa, de a planifica și de a atrage fonduri.

Direcția 1. Diagnostic și dezvoltare organizațională

Ce facem. Evaluarea periodică, prin audit, a capacității administrative și de funcționare, identificarea vulnerabilităților, blocajelor și nevoilor de dezvoltare, planuri de dezvoltare organizațională care includ transformarea digitală și tranziția verde (OS 4.1, OS 4.2) și urmărirea aplicării recomandărilor.

Ce vom avea. O metodologie și un program de audit; diagnostice organizaționale; planuri de dezvoltare cu mecanism de urmărire.

Cum vom ști. Vulnerabilități reduse; planuri implementate la termen; personal mai mulțumit de procesele administrative.

Direcția 2. Procese eficiente

Ce facem. Simplificarea proceselor interne, instrumente de management și normare și corelarea lor cu digitalizarea.

Ce vom avea. Procese interne simplificate și standardizate; instrumente de management adaptate.

Cum vom ști. Timp și cost mai mici pentru procesele interne; productivitate și calitate mai mari ale proceselor; mai puține sarcini redundante.

Direcția 3. Monitorizare, riscuri, decizii pe bază de date

Ce facem. Sisteme de monitorizare a activității și a performanței și registre de riscuri, utilizarea datelor pentru planificare, prioritizare și evaluare și revizuirea periodică a indicatorilor și a măsurilor corective.

Ce vom avea. Sisteme de monitorizare funcționale; un cadru de management al riscurilor; indicatori și rapoarte pentru decizie.

Cum vom ști. Ponderea organizațiilor cu astfel de sisteme; decizii mai bine fundamentate; mai puține întârzieri și abateri.

Direcția 4. Atragerea și administrarea finanțărilor

Ce facem. Competențe pentru identificarea oportunităților și pregătirea cererilor de finanțare, inclusiv pentru transformare digitală, eficiența resurselor și tranziția verde; îmbunătățirea bugetării, contractării, implementării și raportării; parteneriate pentru fonduri naționale și europene; transfer de bune practici.

Ce vom avea. Programe de dezvoltare a capacității de finanțare; proceduri și modele de proiect; parteneriate pentru atragerea resurselor; ofertă culturală mai calibrată, mai diversă și de calitate crescută.

Cum vom ști. Rate mai mari de atragere și absorbție; surse de finanțare mai diverse; mai puține erori și întârzieri.

OS 4.4. Competențe antreprenoriale și economice

Cultura nu este doar cheltuială publică, ci și economie reală. În 2025, ocuparea culturală reprezenta aproximativ 1,8% din ocuparea totală în România, față de 4,3% în Uniunea Europeană.²⁴ Obiectivul ajută organizațiile și creatorii să devină mai solizi economic.

Direcția 1. Antreprenoriat cultural și modele de afaceri sustenabile

Ce facem. Modele de afaceri adaptate fiecărui sector și subsector cultural-creativ, inclusiv modele circulare, eficiente în consumul de resurse. Mentorat antreprenorial, ucenicie și internship-uri și sprijin pentru validarea produselor și a piețelor.

Ce vom avea. Programe de antreprenoriat și mentorat; programe de ucenicie și internship; instrumente de testare a modelelor de afaceri; clustere, huburi și incubatoare culturale, inclusiv în spații disponibile readuse în circuit.

Cum vom ști. Rata de supraviețuire și de dezvoltare a inițiativelor sprijinite, la 36 de luni; ponderea celor care creează locuri de muncă sau contracte sustenabile; acces mai larg la piețe.

Direcția 2. Management financiar

Ce facem. Accent pe competențele de bugetare, prețuri, fiscalitate și planificare, de analiză economică și de utilizare responsabilă a instrumentelor digitale și IA pentru productivitate și distribuție.

Ce vom avea. Un curriculum de management financiar; instrumente de planificare; module despre digital și IA în activitatea economică.

Cum vom ști. Sustenabilitate financiară mai bună; ponderea întreprinderilor culturale care folosesc responsabil instrumente digitale și IA; capacitate de planificare mai mare.

Direcția 3. Venituri diversificate și acces la finanțare

Ce facem. Facilitarea accesului la finanțare publică, privată și mixtă, competențe pentru sponsorizări, investiții și venituri proprii, sprijin pentru cofinanțare și monitorizarea structurii veniturilor.

Ce vom avea. Servicii de acces la finanțare; instrumente de diversificare a veniturilor; mecanisme de mobilizare a resurselor private.

Cum vom ști. Pondere mai mare a veniturilor proprii; definirea explicită a raportului dintre finanțarea publică și resursele private mobilizate; acces mai larg la finanțare și piețe.

Direcția 4. Ecosistemul cărții, sustenabil economic, și extinderea intervențiilor către alte sectoare și subsectoare cultural-creative

Ce facem. Scheme de sprijin pentru edituri (activitate editorială, traduceri, digitalizare, formate audio, acces la piețe), precum și mecanisme multianuale și predictibile de achiziție de carte pentru bibliotecile publice, cu respectarea autonomiei locale și în limita fondurilor aprobate anual, cu monitorizarea efectelor acestor măsuri. Direcția are caracter de pilot: mecanismele testate în sectorul cărții se extind

²⁴ Eurostat, *Culture statistics – cultural employment*, date pentru anul 2025, publicate la 10 iulie 2026.

apoi către alte sectoare și subsectoare cultural-creative, cu sprijin pentru colaborarea intersectorială și pentru diversele paliere de interdisciplinaritate.

Ce vom avea. Scheme de sprijin editorial; achiziții multianuale de carte pentru biblioteci; un sistem de monitorizare a efectelor economice; extinderea mecanismelor din sectorul cărții către celelalte sectoare cultural-creative.

Cum vom ști. Operatori editoriali mai sustenabili; acces mai larg al editurilor la finanțare și piețe; achiziții predictibile pentru biblioteci, fără a diminua resursele serviciilor de bază; numărul sectoarelor și subsectoarelor cultural-creative în care mecanismele pilotate sunt extinse.

OS 4.5. Mobilitate profesională internă și cooperare

Experiența crește atunci când circulă. Obiectivul îi ajută pe profesioniști să lucreze în alte regiuni și organizații, să-și ia timp pentru creație și cercetare, să valorifice schimburile de idei, să contribuie la importul și exportul de valoare culturală și să construiască rețele.

Direcția 1. Mobilitate între regiuni și organizații

Ce facem. Granturi de mobilitate acordate pe criterii transparente, sprijin pentru rezidențe artistice și profesionale și facilitarea circulației între regiuni și sectoare, cu monitorizarea rezultatelor.

Ce vom avea. Un program de granturi de mobilitate internă; o rețea de rezidențe; un sistem de urmărire post-mobilitate.

Cum vom ști. Mai multă circulație a profesioniștilor; ponderea celor care dezvoltă proiecte noi după mobilitate; bariere administrative și profesionale mai mici; diversificare la nivel de piață a produselor artistice.

Direcția 2. Timp pentru creație și cercetare: dezvoltare profesională aprofundată

Ce facem. Analiza condițiilor pentru un mecanism de dezvoltare profesională aprofundată pentru oamenii de cultură din organizațiile publice, pilotarea lui în organizații selectate și evaluarea efectelor asupra creației, cercetării și competențelor, precum și asupra revenirii în organizație.

Ce vom avea. Un cadru și o metodologie; un program-pilot; un raport de evaluare cu propuneri de extindere.

Cum vom ști. Șanse mai bune de dezvoltare profesională aprofundată; transfer de competențe în organizațiile de origine; retenție și satisfacție profesională mai mari.

Direcția 3. Rețele profesionale

Ce facem. Platforme și formate de networking, accesul la rețelele profesionale naționale existente și, complementar, la cele internaționale, consiliere și susținerea forumurilor profesionale periodice.

Ce vom avea. Platforme de networking; rețele create sau sprijinite; forumuri și servicii de consiliere.

Cum vom ști. Ponderea rețelelor sprijinite care rămân active după 24 de luni; conectivitate interregională și interdisciplinară mai mare; mai mult schimb de bune practici.

Direcția 4. Proiecte colaborative

Ce facem. Proiecte comune între organizații și profesioniști, cooperarea interdisciplinară, recunoașterea competențelor dobândite prin cooperare și transferul de bune practici.

Ce vom avea. Un portofoliu de proiecte colaborative; parteneriate funcționale; mecanisme de certificare; formate de transfer.

Cum vom ști. Ponderea proiectelor care continuă după finanțare; numărul și diversitatea cooperărilor; transfer crescut de competențe și bune practici în organizații.

Obiectivul general 5. Diplomație culturală

Cultura nu se oprește la graniță. Este și un instrument de politică externă, unul dintre cele mai trainice poduri între comunități. România are nevoie de o diplomație culturală coerentă, predictibilă și proactivă. O diplomație care susține mobilitatea creatorilor și a profesioniștilor din cultură, parteneriatele internaționale, diaspora și comunitățile istorice. O diplomație care întărește relațiile de bună vecinătate și dialogul european, inclusiv prin cooperarea cu statele candidate sau aspirante la integrarea europeană, în primul rând cu Republica Moldova.

Prezența în lume pornește de acasă. Calendarul cultural național – aniversările, comemorările și marile evenimente ale culturii din România, inclusiv cele ale minorităților naționale – este, alături de calendarele europene și internaționale, punctul de plecare pentru programarea internațională. Ceea ce celebrăm împreună în țară devine, astfel, ceea ce arătăm împreună lumii.

Diplomația culturală susține pluralismul cultural și lingvistic, relațiile interculturale, respectarea drepturilor minorităților și accesul echitabil la programele și mecanismele publice de finanțare. Poate contribui la prevenirea antisemitismului, a xenofobiei, a radicalizării și a discursului instigator la ură. Înseamnă politici care protejează identitatea și dreptul la limba maternă, dar și respect pentru simbolurile fiecărei comunități, indiferent de limbă, cultură sau tradiție. Înseamnă cultură construită împreună de instituțiile statului și de societatea civilă și competențe reunite pentru a proteja valorile, tradițiile și patrimoniul cultural al minorităților. Pe scurt, diplomația culturală creează spațiul în care diversitatea nu separă, ci apropie. O cultură deschisă înseamnă o Românie mai conectată, mai vizibilă și mai prezentă în lume. Înseamnă și o Românie solidară și asumată.

Principiu transversal. Planificarea internațională se face anticipat, pe un orizont mobil de 1–2 ani, pornind de la calendarul cultural național, european și internațional. Astfel pot fi programate resursele, pregătite parteneriatele și producțiile și prioritizate evenimentele și aniversările care trebuie marcate la nivel european și internațional.

Rezultatul urmărit. O prezență culturală a României în lume mai vizibilă, mai bine pregătită și mai deschisă: o punte între comunități, nu doar o vitrină.

OS 5.1. Vizibilitatea culturii din România în lume

Cultura din România are ce spune lumii; rămâne să fie auzită la momentul potrivit. Obiectivul planifică din timp prezența internațională și o face coerentă.

Direcția 1. Previziune și prioritizare

Ce facem. Monitorizarea calendarelor culturale naționale, europene și internaționale, a marilor evenimente, a aniversărilor, comemorărilor, sezoanelor și ocaziilor de reprezentare, inclusiv a celor ale minorităților naționale. Evaluarea relevanței lor strategice pentru diplomația culturală, pentru piețele și publicurile prioritare și pentru capacitatea de reprezentare a României, stabilirea priorităților și programarea intervențiilor cu 1–2 ani înainte, cu actualizarea anuală a portofoliului.

Ce vom avea. Un calendar multianual mobil al oportunităților prioritare, care integrează calendarul cultural național, inclusiv evenimentele minorităților naționale; o grilă de prioritizare; un portofoliu anual și multianual cu necesarul de resurse; un mecanism anual de actualizare și coordonare.

Cum vom ști. Ponderea evenimentelor prioritare planificate cu cel puțin 12, respectiv 24 de luni înainte; ponderea priorităților cu resurse și parteneri identificați înainte de anul implementării; ponderea evenimentelor la care România are o prezență relevantă; corelarea dintre calendarul național, cel internațional și programarea proprie.

Direcția 2. Branding cultural și poziționare

Ce facem. Definirea poziționării culturale a României pe piețele prioritare, corelarea mesajelor cu temele anuale naționale și internaționale și cu evenimentele majore și adaptarea lor fiecărui public.

Ce vom avea. O strategie de branding cultural național; o arhitectură de mesaje și teme; pachete integrate de promovare culturală și turistică; o prezență internațională mai consistentă și o direcție mai coerentă.

Cum vom ști. Notorietate și interes crescute în țările prioritare; prezență mai mare în presa și pe platformele culturale internaționale; coerența percepută a imaginii culturale a României.

Direcția 3. Târguri, festivaluri, bienale, piețe

Ce facem. Sprijinirea participării la expoziții, târguri, festivaluri, bienale și piețe culturale internaționale și a accesului artiștilor, profesioniștilor și organizațiilor din România pe piețele și în circuitele internaționale. Sprijinirea traducerii, publicării, distribuției și promovării operelor și producțiilor culturale din România și urmărirea rezultatelor profesionale.

Ce vom avea. Un portofoliu de participări prioritare; traduceri, publicații și producții promovate; instrumente de promovare, networking și comercializare internațională.

Cum vom ști. Ponderea participărilor care aduc contracte, invitații, traduceri, distribuție sau colaborări; audiență internațională mai mare; acces mai larg al organizațiilor culturale și al creatorilor la piețele și circuitele internaționale.

Direcția 4. Promovare digitală multilingvă

Ce facem. Campanii digitale internaționale, conținut multilingv și utilizarea IA pentru traducere și localizare, cu verificare umană și respectarea drepturilor de autor. Evaluarea măsurii în care vizibilitatea digitală se transformă în participare reală.

Ce vom avea. Platforme digitale multilingve; campanii integrate; instrumente de marketing cultural internațional; materiale multilingve.

Cum vom ști. Conversia vizibilității în participare, achiziții, parteneriate sau mobilitate; audiență internațională mai mare; ponderea utilizărilor IA transparente, verificate uman și care protejează autenticitatea conținutului.

OS 5.2. Parteneriate culturale internaționale

Parteneriatele durabile nu se improvizează de la un proiect la altul. Strategia urmărește selectarea și dezvoltarea unor astfel de parteneriate.

Direcția 1. Priorități geografice și strategice

Ce facem. Cartografierea relațiilor culturale existente, prioritizarea regiunilor, țărilor, rețelelor și partenerilor strategici pe un orizont de 1–2 ani și corelarea cooperării cu calendarul internațional și cu obiectivele strategice ale României.

Ce vom avea. O hartă a cooperării internaționale; un portofoliu actualizat de regiuni și parteneri strategici; un calendar multianual al oportunităților de cooperare și al proiectelor prioritare.

Cum vom ști. Diversitatea geografică și sectorială a cooperării; acoperirea regiunilor prioritare; ponderea cooperărilor pregătite cu cel puțin 12 luni înainte.

Direcția 2. Cooperare bilaterală și multilaterală

Ce facem. Dezvoltarea relațiilor cu partenerii strategici, participarea la programe europene și internaționale și consolidarea prezenței organizațiilor culturale din România în rețelele profesionale internaționale.

Ce vom avea. Parteneriate și acorduri de cooperare; participări în programe și inițiative europene și internaționale; poziții active în rețele.

Cum vom ști. Ponderea parteneriatelor cu rezultate verificabile în 24 de luni; volumul finanțării externe atrase; transfer de cunoaștere și acces la rețele și piețe noi.

Direcția 3. Proiecte comune și continuitate

Ce facem. Proiecte comune cu parteneri internaționali. Stimularea coproducțiilor și a schimburilor recurente și urmărirea continuității relațiilor după încheierea finanțării.

Ce vom avea. Proiecte și programe comune; coproducții și schimburi; parteneriate recurente.

Cum vom ști. Ponderea proiectelor care continuă după finanțarea inițială; continuitatea parteneriatelor și frecvența proiectelor recurente; contribuția la prioritățile strategice și la circulația creației; schimbarea dinamicii de colaborare culturală internațională.

OS 5.3. Mobilitatea internațională a profesioniștilor din cultură

Un profesionist al culturii plecat la o rezidență se întoarce cu idei, contacte și competențe. Tot acest „pachet” se regăsește în creația și activitatea sa ulterioară și în influența pe care o exercită asupra

celorlalți profesioniști din mediul său. Obiectivul face aceste plecări accesibile și aduce efectele lor acasă.

Direcția 1. Acces la oportunități

Ce facem. Anticiparea contextelor internaționale relevante, programarea apelurilor și a intervențiilor de mobilitate în acord cu calendarele internaționale, pe cât posibil cu cel puțin un an înainte, precum și informare, consiliere și mentorat.

Ce vom avea. Un portal actualizat al oportunităților internaționale; un calendar al programelor de mobilitate; servicii de informare, consiliere și mentorat.

Cum vom ști. Bariere mai mici pentru profesioniștii emergenți și pentru cei din zone subreprezentate; diversitatea geografică și disciplinară a beneficiarilor; utilizarea oportunităților promovate.

Direcția 2. Burse, rezidențe, schimburi

Ce facem. Sprijin pentru mobilitate pe criterii transparente, corelate cu prioritățile strategice. Sprijinirea rezidențelor și a schimburilor și încurajarea mobilităților care pot genera coproducții și contracte.

Ce vom avea. Programe de burse și granturi; rezidențe internaționale; schimburi profesionale și participări în rețele.

Cum vom ști. Ponderea beneficiarilor care, în 24 de luni, dezvoltă colaborări, coproducții, contracte sau participări internaționale ulterioare; venituri și șanse profesionale mai mari; revenirea în programe pe criterii de performanță.

Direcția 3. Ce aduc oamenii înapoi acasă

Ce facem. Facilitarea transferului cunoașterii dobândite în străinătate către cultura din România, conectarea beneficiarilor cu organizațiile din țară și urmărirea efectelor pe termen mediu.

Ce vom avea. Formate de transfer al competențelor; o comunitate de alumni ai programelor de mobilitate; un sistem de urmărire post-mobilitate.

Cum vom ști. Ponderea mobilităților care generează transfer de competențe în țară; implicarea ulterioară a beneficiarilor în proiecte; evoluția colaborărilor internaționale.

OS 5.4. Diplomația culturală, consolidată

Diplomația culturală construiește punți: între state, între comunități, între majoritate și minorități. Obiectivul îi dă instrumentele de care are nevoie: programare din timp, coordonare între instituții, instrumente de poziționare bine ținute și o evaluare atentă a efectelor.

Direcția 1. Programare strategică

Ce facem. Integrarea obiectivelor culturale în planificarea politicii externe. Identificarea, cu 1–2 ani înainte, a momentelor și aniversărilor cu potențial strategic, selectarea temelor de reprezentare și prioritizarea geografică a intervențiilor.

Ce vom avea. Programul Național de Diplomație Culturală; un calendar multianual al priorităților; teme anuale și multianuale de reprezentare; priorități geografice și parteneri strategici.

Cum vom ști. Ponderea proiectelor strategice pregătite cu cel puțin 12, respectiv 24 de luni înainte; evoluția percepției și a interesului pentru cultura română în țările prioritare; contribuția la obiectivele de politică externă.

Direcția 2. Coordonare interinstituțională

Ce facem. Consolidarea cooperării dintre Ministerul Culturii, Ministerul Afacerilor Externe, Institutul Cultural Român și alți parteneri. Implicarea organizațiilor culturale, a mediului privat, a creatorilor independenți și a societății civile și coordonarea din timp a calendarului și a mesajelor.

Ce vom avea. Un mecanism permanent de cooperare între Ministerul Culturii, Ministerul Afacerilor Externe, Institutul Cultural Român și alți parteneri; o rețea care reunește organizații, instituții și reprezentanțe; un calendar comun de inițiative.

Cum vom ști. Continuitatea relațiilor interinstituționale; coordonarea programelor; ponderea inițiativelor dezvoltate în cooperare.

Direcția 3. Instrumente de poziționare

Ce facem. Instrumente culturale strategice și utilizarea culturii digitale, a gamingului, a filmului, a designului, a creației muzicale contemporane și a creatorilor digitali pentru a ajunge la publicuri noi. Parteneriate cu mediul economic și sprijin pentru formate europene stabile de cooperare.

Ce vom avea. Programe strategice; campanii integrate; parteneriate cu mediul economic; inițiative europene, inclusiv, după caz, case de cultură europene.

Cum vom ști. Ponderea proiectelor și acțiunilor care generează parteneriate, schimburi sau proiecte ulterioare; resurse externe mobilizate; diversitatea geografică și sectorială; utilizarea transparentă și sigură a instrumentelor digitale și IA, cu protejarea autenticității conținutului.

Direcția 4. Cooperare prioritară cu Republica Moldova, în sprijinul integrării europene

Ce facem. Integrarea cooperării cu Republica Moldova în programarea multianuală, în corelare cu parcursul ei european. Sprijinirea alinierii progresive a sectorului cultural din Republica Moldova la politicile, principiile, standardele și practicile europene, prin schimb de expertiză, cooperare interinstituțională și între organizații, formare și transfer de bune practici. Proiecte comune și parteneriate trilaterale sau multilaterale cu alte state membre, sprijin pentru mobilitatea profesioniștilor din Republica Moldova și pentru capacitatea organizațiilor de acolo de a gestiona proiecte europene. Cooperare în domeniul patrimoniului, al sectoarelor cultural-creative, al transformării digitale, al educației și al diversității culturale. Comunitatea de limbă, istorie, cultură și tradiții devine o resursă pentru apropierea de spațiul cultural european, cu respectarea diversității și a valorilor europene.

Ce vom avea. Un program multianual România–Republica Moldova; un mecanism de cooperare și transfer de expertiză; proiecte comune legate de programele europene; parteneriate trilaterale și multilaterale; organizații și profesioniști sprijiniți să participe la rețele europene; organizații culturale din Republica Moldova mai capabile să dezvolte și să gestioneze proiecte europene și să participe la ele; o rețea sustenabilă România–Republica Moldova–Uniunea Europeană.

Cum vom ști. Integrarea sectorului cultural din Republica Moldova în spațiul european; participarea crescută la programe și rețele europene; ponderea proiectelor care evoluează de la bilateral la multilateral; capacitate administrativă consolidată în perspectiva aderării; conectivitate mai mare între ecosisteme; contribuția cooperării culturale la apropierea Republicii Moldova de valorile, practicile și mecanismele de cooperare ale Uniunii Europene; rolul României ca partener al integrării europene a Republicii Moldova.

Direcția 5. Monitorizarea impactului

Ce facem. Colectarea sistematică a datelor despre parteneriate, proiecte, audiențe și efecte, evaluarea periodică a rezultatelor și utilizarea lor pentru actualizarea calendarului și a priorităților.

Ce vom avea. Un cadru de monitorizare a diplomației culturale; indicatori și instrumente de raportare; rapoarte periodice de impact, cu recomandări pentru ciclurile următoare de programare.

Cum vom ști. Ponderea intervențiilor evaluate după efecte, nu doar după activități; ponderea recomandărilor preluate în programare; raportul dintre resursele mobilizate și rezultatele strategice.

VI. IMPLEMENTARE, FINANȚARE ȘI MONITORIZARE

Ministerul Culturii este coordonatorul principal al implementării și al monitorizării. Prima măsură după adoptarea Strategiei este stabilirea rolului structurilor proprii și al instituțiilor subordonate, prin adaptarea cadrului de organizare și funcționare a ministerului (Hotărârea Guvernului nr. 90/2010). Organizațiile coordonatoare și partenerii de la nivel central și local se nominalizează explicit prin planul de implementare, aprobat prin ordin al ministrului culturii, în termen de 6 luni de la intrarea în vigoare a hotărârii de aprobare a Strategiei. Acolo unde documentele Strategiei identifică deja organizații responsabile, acestea se păstrează, iar structurile existente se modernizează și se ajustează în funcție de nevoi și de obiectivele specifice.

Implicații bugetare și surse de finanțare

Implementarea combină, în mod coordonat, surse diverse: finanțare publică națională și locală, fonduri europene, instrumente financiare, investiții private, sponsorizare, filantropie și parteneriate public-privat. Combinația diferă de la un sector la altul și de la o intervenție la alta. Logica rămâne aceeași: o finanțare complementară, predictibilă și multianuală, orientată spre rezultate și impact. Măsurile cu impact bugetar se finanțează în limita fondurilor aprobate anual prin legile bugetare, pentru fiecare ordonator de credite implicat.

Ritmul fiecărui obiectiv

Majoritatea acțiunilor au un calendar comun, care detaliază cele cinci etape ale Strategiei: analiză și cadru de implementare în 2027, pilotare în 2028, extindere și evaluare intermediară în 2029–2030, consolidare și monitorizare în 2031–2033, iar evaluarea finală de impact în 2034. Evaluarea intermediară are loc, pentru toate obiectivele, în 2030. Câteva obiective au un calendar propriu:

- **Participarea grupurilor insuficient deservite (OS 1.2):** în 2027, cartografierea nevoilor și a barierelor de participare și stabilirea cadrului de intervenție.
- **Educația culturală (OS 1.3):** în 2027, cadrul de implementare, resursele și parteneriatele.
- **Infrastructura (OS 1.4):** inventar, standarde și planificarea investițiilor în 2027; investiții, modernizare și pilotarea modelelor de administrare în 2028–2030, cu evaluare intermediară în 2030; extindere, consolidare și monitorizare în 2031–2033.
- **Dialogul intercultural (OS 1.5):** criterii, mecanisme de finanțare și valori de referință în 2027; pilotarea programelor și a parteneriatelor în 2028.
- **Legislația și guvernanta (OS 2.1, OS 2.3):** analiză și proiectare în 2027; elaborare, consultare și pilotare în 2028; aprobarea proiectelor de acte normative în Guvern și transmiterea lor spre adoptare; implementare, extindere și evaluare intermediară în 2029–2030; consolidare și monitorizare în 2031–2033.
- **Spațiile vacante (OS 2.2):** analiza legislativă în 2027; reglementare, registru și pregătirea pilotării în 2028; pilotare în teritorii diverse, extindere și evaluare intermediară în 2029–2030.
- **Platforma de date (OS 2.4):** metodologie, indicatori și arhitectura datelor în 2027; platformă-pilot în 2028; extinderea raportării și a interoperabilității și evaluarea intermediară în 2029–2030; evaluări periodice și actualizare în 2031–2033.
- **Conținutul digital și datele deschise (OS 3.1):** analiză, standarde și proiectare în 2027; dezvoltare și pilotare în 2028; implementare, extindere și evaluare intermediară în 2029–2030; consolidare, interoperabilizare și scalare în 2031–2033.
- **Simplificarea administrativă (OS 3.2):** cartografierea procedurilor și proiectarea fluxurilor în 2027; simplificare, dezvoltare și pilotare în 2028; implementare și evaluare intermediară în 2029–2030; consolidare, extindere și scalare în 2031–2033.
- **Combaterea alienării tehnologice (OS 3.3, Direcția 2):** evaluarea gradului de alienare în 2027–2029; pilotarea instrumentelor și a mecanismelor de combatere în 2028–2032; promovarea consumului cultural nemijlocit pe toată durata 2027–2034.
- **Tranziția verde și reziliența (OS 3.4):** diagnostic, analize de vulnerabilitate, standarde și planificare în 2027; pilotare și primele intervenții în 2028; extinderea intervențiilor și evaluare intermediară în 2029–2030; consolidare și scalare în 2031–2033.
- **Resursele umane (OG 4):** fiecare obiectiv își pune bazele în 2027 (analiza nevoilor, standarde, audit, diagnostic economic sau cartografiere); urmează pilotarea în 2028, extinderea și evaluarea

intermediară în 2029–2030, iar în 2031–2033 consolidarea, cu actualizare, scalare, transfer de bune practici sau diversificarea instrumentelor, după caz.

- **Diplomația culturală (OG 5):** în 2027, mecanismul de previzionare, prioritățile și calendarul pentru 2028–2029, pornind de la calendarul cultural național; planificare anuală pe un orizont mobil de 1–2 ani și implementare în 2028–2030, cu evaluare intermediară în 2030 pentru toate obiectivele specifice ale OG 5; consolidare, extindere și scalare în 2031–2033, cu actualizarea anuală a calendarului.
- **Cooperarea cu Republica Moldova (OS 5.4):** în 2027, cadrul strategic, nevoile de capacitate și calendarul pentru 2028–2030; programe de cooperare, transfer de expertiză, formare, mobilitate și proiecte comune în 2028–2030, cu evaluare intermediară în 2030; consolidarea și scalarea parteneriatelor europene în 2031–2033; evaluarea impactului și mecanisme de continuitate în 2034.

Indicatorii - Ce măsurăm în 2034

Indicatorii de performanță ai Strategiei se grupează în opt categorii:

- participare culturală și calitatea relațiilor create prin cultură;
- acces teritorial și social;
- modernizare legislativă;
- digitalizare și interoperabilitate;
- infrastructură și sustenabilitate;
- competențe și capacitate organizațională;
- finanțare, eficiența investițiilor și reziliență financiară;
- vizibilitate internațională.

Cum urmărim progresul

Monitorizarea și evaluarea se sprijină pe mecanismul transversal de la OS 2.4: metodologie comună, platformă de raportare, studii periodice și evaluări ex-ante, intermediare și ex-post, inclusiv monitorizarea transversală a impactului inteligenței artificiale asupra fiecărui sector cultural și creativ. Cadrul complet se regăsește în Anexa nr. 1 – Monitorizarea și evaluarea Strategiei.

Cadența. În 2027 se stabilesc valorile de referință ale indicatorilor, prin actualizarea Analizei funcționale a ecosistemului cultural și prin platforma de la OS 2.4. Monitorizarea sectorială se face la doi ani. Sinteza anuală apare în Raportul anual privind starea culturii. Evaluarea intermediară are loc în 2030, iar evaluarea finală în 2034.

Ce urmărim. Cât se reduce decalajul dintre urban și rural. Cât contribuie instrumentele digitale, inclusiv IA, la reducerea barierelor lingvistice, geografice și de cunoaștere și la facilitarea accesului la cultură. Cât teren câștigă participarea nemijlocită la actul cultural, în comparație cu participarea prin intermediul ecranelor. Cât de bine comunică datele noastre cu EU Cultural Data Hub și cu State of Culture Report (OS 2.4). Și cât de aproape de timpul real putem măsura contribuția culturii la economie, prin evidența electronică a circulației bunurilor culturale, inclusiv a biletelor de acces și a timbrului cultural aplicat, în măsura în care cadrul legal și sistemele existente o permit și cu acordul instituțiilor competente. Toate acestea, cu respectarea principiului „o singură dată” (OS 3.2).

Tehnologia, cu măsură. IA este tratată ca tehnologie cu efecte structurale asupra tuturor sectoarelor culturale și creative. Evaluarea nu se oprește la volumul de conținut produs, distribuit sau accesat. Ea urmărește și dimensiunea relațională a culturii, adică participarea la experiențe culturale directe, în spații reale. Criteriul e simplu: instrumentele tehnologice sunt legitime în măsura în care largesc accesul și înmulțesc ocaziile de întâlnire, nu în măsura în care le înlocuiesc. Rezultatele obținute cu instrumente automate, inclusiv cu IA, la colectarea, prelucrarea și analiza datelor rămân ipoteze de lucru și sunt validate de specialiști înainte de publicare.

Impactul inteligenței artificiale, urmărit separat

Democratizarea culturii nu poate fi despărțită de democratizarea accesului la informație. Efectele IA nu apar de la sine: depind de existența unor surse validate, deschise și disponibile. De aceea, monitorizarea urmărește, în toate sectoarele culturale și creative, trei dimensiuni:

- **Accesul și calitatea surselor:** ponderea datelor și conținuturilor culturale publice disponibile în format deschis, validat și reutilizabil, inclusiv în limba română; interoperabilitatea cu sistemul

integrat de evidență a patrimoniului (OS 2.1) și cu platforma națională de date culturale (OS 2.4); evoluția barierelor de acces, separat pentru urban și rural.

- **Utilizarea în sectoare:** cât și cum se folosește IA (documentare și evidență, mediere, accesibilitate, creație) și dacă există proceduri de validare de către specialiști.
- **Efectele asupra creatorilor, a publicului și a relației culturale:** efectele asupra activității și veniturilor creatorilor; raportul dintre consumul mediat tehnologic și participarea directă, urmărit prin evidența electronică a circulației bunurilor culturale și prin studiile periodice de la OS 2.4.

Datele se colectează prin module comune, incluse în raportările sectoriale bienale și în studiile periodice, fără a cere de două ori aceeași informație. Evaluarea intermediară și cea finală au un capitol distinct despre impactul IA, a cărui sinteză se preia în Raportul anual privind starea culturii. Indicatorii se corelează cu cei ai Obiectivului general 3.

De la rezultate la decizii

Rapoartele sectoriale bienale și Raportul anual privind starea culturii sunt prezentate mecanismelor de coordonare central–local și de consultare permanentă a actorilor culturali (OS 2.3). Recomandările evaluărilor se întorc în programe, inclusiv în ceea ce privește utilizarea IA. Ciclul se reia: fundamentare, implementare, evaluare, consolidare, impact. O strategie despre a fi împreună nu se poate face decât împreună: cu instituțiile, cu autoritățile locale, cu mediul privat, cu creatorii independenți și cu publicul.

2034. Ce vrem să fi construit?

O cultură mai accesibilă. O infrastructură mai bună. Instituții mai capabile. Profesii culturale mai atractive. Finanțare mai predictibilă. Mai multă participare și mai multă creație. Mai mult spirit inovator. Mai multă grijă pentru relațiile interumane. Un patrimoniu mai bine protejat și mai bine cunoscut. Organizații culturale și creative mai puternice din punct de vedere economic. O prezență internațională mai vizibilă.

Și, mai ales, o cultură care nu confundă progresul tehnologic cu progresul uman. Într-o lume în care informația este disponibilă oricând, avem nevoie de locuri în care oamenii pot să stea împreună. Să asculte. Să creeze. Să negocieze. Să se contrazică. Să descopere. Iar pe măsură ce inteligența artificială imită tot mai bine conversația, cultura are datoria să apere ceea ce nu se poate imita: prezența celui alt. Aceasta este miza Strategiei Naționale a Culturii 2027–2034. Nu doar mai multă cultură și nu doar cultură mai accesibilă, ci o cultură capabilă să producă valoare, să construiască comunități și să păstreze vie relația dintre oameni. O cultură care ne ține împreună.

VII. IMPLICAȚIILE ASUPRA CADRULUI JURIDIC

Aprobarea Strategiei Naționale a Culturii 2027–2034 nu determină, prin ea însăși, modificarea sau abrogarea unor acte normative în vigoare, cu o singură excepție. Implementarea obiectivelor și măsurilor prevăzute de Strategie presupune însă o serie de **intervenții normative subsecvente**, care vor fi inițiate etapizat, în conformitate cu termenele și responsabilitățile stabilite prin Planul de acțiune și prin Anexa nr. 1 la Strategie.

Modificarea și completarea Hotărârii Guvernului nr. 90/2010 privind organizarea și funcționarea Ministerului Culturii, în vederea stabilirii rolului structurilor proprii ale ministerului și al instituțiilor subordonate în implementarea și monitorizarea Strategiei este excepția care trebuie implementată într-o primă etapă, la începutul anului 2027. De asemenea, în termen de 6 luni de la intrarea în vigoare a hotărârii de aprobare a Strategiei, trebuie inițiat ordinul ministrului culturii privind aprobarea planului de implementare, prin care vor fi nominalizate organizațiile responsabile și partenerii implicați.

În aplicarea obiectivelor Strategiei vor fi inițiate, pe baza unor analize, consultări și evaluări specifice, măsuri de revizuire, sistematizare și completare a cadrului normativ în domeniul culturii. În cadrul **OS 2.1**, acestea vizează revizuirea și armonizarea legislației existente și elaborarea unei **Legi-cadru a culturii**, precum și dezvoltarea unor instrumente normative sectoriale: **Codul Patrimoniului Cultural**, în continuarea demersului inițiat prin tezele prealabile aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 905/2016; **Codul Creației Contemporane**, inclusiv statutul profesional al creatorilor; și **Codul Media**, în corelare

cu Regulamentul (UE) 2024/1083 privind libertatea mass-mediei. Tot în cadrul OS 2.1 este avută în vedere dezvoltarea unor mecanisme de finanțare predictibile și multianuale.

În cadrul **OS 2.2**, este prevăzută analizarea și instituirea unui cadru normativ privind utilizarea temporară a spațiilor vacante în scop cultural.

Intervențiile normative identificate în cadrul proceselor de fundamentare anterioare, inclusiv cele 19 intervenții cuprinse în documentația elaborată în anul 2025, sunt preluate în Strategie ca **direcții de analiză și, după caz, de reglementare**. Necesitatea, forma juridică și impactul fiecărei intervenții vor fi analizate distinct în etapa de elaborare a actelor normative subsecvente. În cazul măsurilor cu potențial impact asupra bugetelor locale, inițierea acestora se va realiza cu evaluarea prealabilă a impactului și cu respectarea principiului autonomiei locale.

Hotărârea Guvernului pentru aprobarea Strategiei nu transpune directive ale Uniunii Europene și nu constituie, prin ea însăși, cadrul național de aplicare a unor acte legislative ale Uniunii Europene. La elaborarea măsurilor normative subsecvente vor fi însă avute în vedere, potrivit domeniului de reglementare, prevederile **Regulamentului (UE) 2024/1083 privind libertatea mass-mediei** și ale **Regulamentului (UE) 2024/1689 privind inteligența artificială**, precum și celelalte acte ale Uniunii Europene incidente.

Implementarea Strategiei se realizează, totodată, în corelare cu cadrul european și internațional relevant în domeniul culturii, între care: art. 167 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene și art. 13 și 22 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene; Planul de lucru al UE pentru cultură 2023–2026 și cadrul care îi va succeda pentru perioada 2027–2030; Busola pentru cultura Europei și „O nouă agendă europeană pentru cultură”; cadrul european privind Capitalele Europene ale Culturii; Declarația comună „Europe for Culture – Culture for Europe”; Convenția UNESCO privind protecția și promovarea diversității expresiilor culturale, precum și convențiile UNESCO și ale Consiliului Europei relevante pentru domeniul patrimoniului cultural; Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă.

Documentele elaborate în cadrul proiectului **„Viziune strategică și coerentă pentru sectorul cultural” – SIPOCA 709**, precum și documentele elaborate în cadrul demersurilor din anul 2025 sunt valorificate ca documente de fundamentare și de continuitate strategică și nu produc, prin ele însele, modificări ale cadrului normativ în vigoare.

Implementarea componentei legislative a SNC presupune, de asemenea, încorporarea tuturor modificărilor legislative intervenite pe parcurs, cu înrâurire asupra domeniului, a sectoarelor cultural-creative.

Fișă-sinteză: obiective generale și obiective specifice

Viziune. *Cultura – domeniu accesibil, rezilient, modern, sustenabil, profesionist și conectat internațional.*

Logica de implementare. *Fundamentare → implementare → evaluare → consolidare → impact.*

OG 1. Dreptul de acces, participare și exprimare culturală

- OS 1.1. Acces extins și diversificat la oferta culturală pentru toate categoriile de public
- OS 1.2. Participare crescută a tinerilor, grupurilor vulnerabile și comunităților insuficient deservite la cultură
- OS 1.3. Educație culturală și învățare pe tot parcursul vieții accesibile prin organizațiile culturale cu rol de centre comunitare de învățare
- OS 1.4. Infrastructură culturală modernă, accesibilă, funcțională și conectată la nevoile comunităților
- OS 1.5. Dialog intercultural, schimburi culturale și relații directe între comunități

OG 2. Cadrul legislativ și guvernarea domeniului culturii

- OS 2.1. Elaborarea și adoptarea Legii-cadru a culturii și a codurilor specifice
- OS 2.2. Reglementarea utilizării temporare a spațiilor vacante în scop cultural
- OS 2.3. Consolidarea guvernării culturale și a capacității organizatorice pentru toate organizațiile culturale
- OS 2.4. Dezvoltarea mecanismului național de interoperabilitate metodologică cu viitorul EU Cultural Data Hub și cu State of Culture Report

OG 3. Transformare digitală și utilizare responsabilă a inteligenței artificiale în cultură

- OS 3.1. Dezvoltarea serviciilor, a conținutului cultural digital și a datelor culturale deschise, validate și disponibile, ca sursă de încredere pentru aplicațiile de inteligență artificială
- OS 3.2. Simplificarea și digitalizarea proceselor administrative din domeniul culturii, inclusiv prin instrumente de inteligență artificială utilizate sub control și validare umană
- OS 3.3. Cadrul departamental de competențe digitale, de alfabetizare în domeniul inteligenței artificiale și de utilizare responsabilă a acestora în cultură: transparență, validare de specialitate, conformitate cu legislația europeană
- OS 3.4. Tranziție verde, dezvoltarea și consolidarea rezilienței infrastructurii digitale cu consum redus și a patrimoniului cultural
- OS 3.5. Consolidarea rolului culturii în prevenirea alienării tehnologice și protejarea autonomiei creativității, relațiilor umane și participării culturale în era digitală

OG 4. Dezvoltarea resurselor umane și consolidarea capacității profesionale, administrativ-organizatorice și economice în sectoarele cultural-creative

- OS 4.1. Transformarea resursei umane prin competențe profesionale, leadership și management modern, digital/IA și tranziție verde
- OS 4.2. Profesionalizarea managementului organismelor culturale de drept public
- OS 4.3. Consolidarea capacității administrative și instituționale a organizațiilor culturale
- OS 4.4. Dezvoltarea competențelor antreprenoriale și economice
- OS 4.5. Susținerea mobilității profesionale interne și a cooperării între actorii culturali

OG 5. Diplomație culturală

- OS 5.1. Creșterea vizibilității și promovării culturii din România pe plan internațional
- OS 5.2. Dezvoltarea parteneriatelor culturale internaționale
- OS 5.3. Sprijinirea mobilității internaționale a profesioniștilor din cultură
- OS 5.4. Consolidarea diplomației culturale

Anexa nr. 1. Monitorizarea și evaluarea Strategiei Naționale a Culturii 2027–2034 – sectoare culturale și creative²⁵

Metodologie, platformă de raportare, studii periodice, evaluări ex-ante, intermediare și ex-post, precum și monitorizarea transversală a impactului inteligenței artificiale asupra fiecărui sector cultural și creativ (SCC), surse de date, coordonator și parteneri, cadența raportărilor (mecanismul transversal prevăzut la OS 2.4).

1. Coordonator și cadru instituțional

Coordonatorul principal al monitorizării și evaluării Strategiei: **Ministerul Culturii**.

Prima măsură subsecventă adoptării Strategiei: stabilirea rolului structurilor proprii și al instituțiilor aflate în subordine, prin adaptarea cadrului de organizare și funcționare a ministerului (Hotărârea Guvernului nr. 90/2010). Organizațiile coordonatoare și partenerii de la nivel central și local se nominalizează prin planul de implementare, aprobat prin ordin al ministrului culturii.

2. Cadența

- Monitorizare: sectorială, realizată **bienal**.
- Stabilirea **valorilor de referință** ale indicatorilor, prin actualizarea *Analizei funcționale a ecosistemului cultural* și prin platforma prevăzută la OS 2.4: **2027**.
- Sinteză anuală: publicată prin **Raportul anual privind starea culturii**.
- Evaluare intermediară: **2030**, pentru toate obiectivele specifice, inclusiv OS 2.1 și OS 2.3.
- Evaluare finală: **2034**.

3. Principii și indicatori urmăriți

Indicatori urmăriți: *reducerea disparităților dintre mediul urban și cel rural; contribuția instrumentelor digitale, inclusiv a inteligenței artificiale, la reducerea barierelor lingvistice, geografice și de cunoaștere și la facilitarea accesului la cultură; creșterea ponderii participării nemijlocite la actul cultural, în comparație cu participarea prin intermediul ecranelor; gradul de interoperabilitate cu EU Cultural Data Hub și cu State of Culture Report (OS 2.4); contribuția culturii la economie, măsurată cu date cât mai apropiate de timpul real (evidența electronică a circulației bunurilor culturale, inclusiv a biletelor de acces și a timbrului cultural aplicat, în măsura în care cadrul legal și sistemele existente o permit).* Toate acestea, cu respectarea principiului „o singură dată” (OS 3.2).

Inteligența artificială este tratată ca tehnologie de structură, cu efecte transversale asupra tuturor sectoarelor culturale și creative. Evaluarea nu se limitează la volumul de conținut produs, distribuit sau accesat, ci urmărește și dimensiunea relațională a culturii – participarea la experiențe culturale directe, în spații reale –, pornind de la criteriul potrivit căruia instrumentele tehnologice sunt legitime în măsura în care largesc accesul și multiplică ocaziile de întâlnire, nu în măsura în care le înlocuiesc. Rezultatele produse prin instrumente automate, inclusiv prin inteligență artificială, utilizate la colectarea, prelucrarea și analiza datelor de monitorizare, rămân ipoteze de lucru și se validează de către specialiști înainte de publicare.

4. Monitorizarea transversală a impactului inteligenței artificiale

Democratizarea culturii nu poate fi despărțită de democratizarea accesului la informație. Întrucât efectele inteligenței artificiale nu se produc de la sine, ele fiind dependente de existența unor surse validate, deschise și disponibile, monitorizarea urmărește trei dimensiuni, pentru toate SCC:

- **a) Accesul și calitatea surselor:** ponderea datelor și a conținuturilor culturale publice transmise în format deschis, validat și reutilizabil, inclusiv în limba română; gradul de interoperabilitate cu sistemul integrat de evidență a patrimoniului (OS 2.1) și cu platforma națională de date culturale (OS 2.4); evoluția barierelor de acces, cu dezagregare pe mediul urban și rural;
- **b) Utilizarea în SCC:** gradul de utilizare a instrumentelor bazate pe inteligență artificială în SCC, pe tipuri de utilizare (documentare și evidență, mediere, accesibilitate, creație), cu evidențierea existenței unor proceduri de validare de către specialiști;

²⁵Strategia Națională a Culturii (SNC) preia delimitarea sectoarelor culturale și creative (SCC) din documentele programatice anterioare (Strategia Sectorială în Domeniul Culturii – SSDC, cap. 10).

- **c) Efectele asupra creatorilor, a publicului și a relației culturale:** efectele asupra activității și veniturilor creatorilor; evoluția raportului dintre consumul cultural mijlocit tehnologic și participarea la experiențe culturale directe, pe baza evidenței electronice a circulației bunurilor culturale și a studiilor periodice prevăzute la OS 2.4.

Colectarea datelor: prin module comune incluse în raportările sectoriale bienale și în studiile periodice prevăzute la OS 2.4, cu respectarea principiului „o singură dată” (OS 3.2). Evaluarea intermediară (2030) și evaluarea finală (2034) cuprind un capitol distinct privind impactul inteligenței artificiale, a cărui sinteză se preia în Raportul anual privind starea culturii. Indicatorii se corelează cu cei ai OG 3.

5. Guvernanța rezultatelor

Rapoartele sectoriale bienale și Raportul anual privind starea culturii se prezintă mecanismelor de coordonare și consultare prevăzute la OS 2.3 (coordonare central–local, consultarea permanentă a actorilor culturali).

Recomandările evaluărilor se integrează în actualizarea programelor, inclusiv în ceea ce privește utilizarea inteligenței artificiale, potrivit logicii de implementare a Strategiei (fundamentare → implementare → evaluare → consolidare → impact).

Anexa nr. 2. Matricea Strategiei Naționale a Culturii 2027–2034**FIȘĂ-SINTEZĂ | 2027–2034****Viziune:** Cultura – domeniu accesibil, rezilient, modern, sustenabil, profesionist și conectat internațional.

OG 1 · DREPTUL DE ACCES, PARTICIPARE ȘI EXPRIMARE CULTURALĂ Acces și participare crescute pentru toate categoriile de public.	OG 2 · CADRUL LEGISLATIV ȘI GUVERNANȚA DOMENIULUI CULTURII Cadru normativ unitar, guvernanță consolidată și politici culturale bazate pe date.	OG 3 · TRANSFORMARE DIGITALĂ ȘI UTILIZARE RESPONSABILĂ A INTELIGENȚEI ARTIFICIALE ÎN CULTURĂ Servicii și patrimoniu digitalizate, procese interoperabile, inteligență artificială utilizată transparent și asumat, cu validare de specialitate, infrastructură sustenabilă și tranziție verde.
OG 4 · DEZVOLTAREA RESURSELOR UMANE ȘI CONSOLIDAREA CAPACITĂȚII PROFESIONALE, ADMINISTRATIV-ORGANIZATORICE ȘI ECONOMICE ÎN SECTOARELE CULTURAL-CREATIVE Formare profesională și absorbție armonizate – pregătirea profesională corelată cu integrarea în sistem a absolvenților și a tinerilor profesioniști –, pentru sectoare culturale și creative reziliente.	OG 5 · DIPLOMAȚIE CULTURALĂ Vizibilitate internațională, mobilitate, parteneriate și diplomație culturală consolidate.	LOGICA DE IMPLEMENTARE Fundamentare → implementare → evaluare → consolidare → impact.

CALENDAR 2027 → 2034

2027 FUNDAMENTARE cartografiere · legislație · standarde · proiectare	2028–2029 IMPLEMENTARE programe · investiții · digitalizare · formare · pilotare	2030 EVALUARE INTERMEDIARĂ măsurarea progresului · ajustări · rectificări · reprioritizare (pentru toate obiectivele specifice)	2031–2033 CONSOLIDARE ȘI SCALARE extinderea mecanismelor validate · cooperare	2034 IMPACT evaluare finală · fundamentarea ciclului următor
---	--	---	---	--

INDICATORI DE PERFORMANȚĂ 2034

Participare culturală și calitatea relațiilor create prin cultură	Acces teritorial și social	Modernizare legislativă	Digitalizare și interoperabilitate
Infrastructură și sustenabilitate	Competențe și capacitate organizațională	Finanțare, eficiența investițiilor și reziliență financiară	Vizibilitate internațională

REPERE DE GUVERNANȚĂ ȘI MONITORIZARE

RESPONSABILITATE	FINANȚARE	MONITORIZARE
Organizațiile coordonatoare și partenerii se nominalizează explicit prin planul de implementare, aprobat prin ordin al ministrului culturii în termen de 6 luni de la intrarea în vigoare a hotărârii de aprobare a Strategiei; Ministerul Culturii este coordonatorul principal al implementării, rolul structurilor proprii și al instituțiilor subordonate urmând a fi detaliat prin adaptarea cadrului de organizare și funcționare a ministerului; acolo unde Strategia identifică organizații, acestea se păstrează, inclusiv prin modernizarea și ajustarea structurii existente, în funcție de necesități și de obiectivele specifice.	Implementarea Strategiei urmărește mobilizarea coordonată și diversificarea finanțării publice complementare, naționale și locale, a fondurilor europene, instrumentelor financiare, investițiilor private, sponsorizării, filantropiei și parteneriatelor public-privat, în funcție de specificul fiecărui SCC și al intervențiilor finanțate, în limita fondurilor aprobate anual prin legile bugetare, pentru fiecare ordonator de credite implicat.	OS 2.4 funcționează ca infrastructură transversală: metodologie, indicatori, platformă de raportare, studii periodice și evaluări ex-ante, intermediare și ex-post. Valorile de referință ale indicatorilor se stabilesc în 2027, prin actualizarea Analizei funcționale a ecosistemului cultural și prin platforma prevăzută la OS 2.4. Monitorizarea sectorială este bienală, iar sinteza anuală se publică prin Raportul anual privind starea culturii. Evaluarea intermediară are loc în 2030, iar evaluarea finală în 2034 (Anexa nr. 1).

OBIECTIV GENERAL	OBIECTIVE SPECIFICE
OG 1 DREPTUL DE ACCES, PARTICIPARE ȘI EXPRIMARE CULTURALĂ	OS 1.1. Acces extins și diversificat la oferta culturală pentru toate categoriile de public
	OS 1.2. Participare crescută a tinerilor, grupurilor vulnerabile și comunităților insuficient deservite la cultură
	OS 1.3. Educație culturală și învățare pe tot parcursul vieții accesibile prin organizațiile culturale cu rol de centre comunitare de învățare
	OS 1.4. Infrastructură culturală modernă, accesibilă, funcțională și conectată la nevoile comunităților
	OS 1.5. Dialog intercultural, schimburi culturale și relații directe între comunități
OG 2 CADRUL LEGISLATIV ȘI GUVERNANȚA DOMENIULUI CULTURII	OS 2.1. Elaborarea și adoptarea Legii-cadru a culturii și a codurilor specifice
	OS 2.2. Reglementarea utilizării temporare a spațiilor vacante în scop cultural
	OS 2.3. Consolidarea guvernancei culturale și a capacității organizatorice pentru toate organizațiile culturale
	OS 2.4. Dezvoltarea mecanismului național de interoperabilitate metodologică cu viitorul EU Cultural Data Hub și cu State of Culture Report
OG 3 TRANSFORMARE DIGITALĂ ȘI UTILIZARE RESPONSABILĂ A INTELIGENȚEI ARTIFICIALE ÎN CULTURĂ	OS 3.1. Dezvoltarea serviciilor, a conținutului cultural digital și a datelor culturale deschise, validate și disponibile, ca sursă de încredere pentru aplicațiile de inteligență artificială
	OS 3.2. Simplificarea și digitalizarea proceselor administrative din domeniul culturii, inclusiv prin instrumente de inteligență artificială utilizate sub control și validare umană
	OS 3.3. Cadrul departamental de competențe digitale, de alfabetizare în domeniul inteligenței artificiale și de utilizare responsabilă a acestora în cultură: transparență, validare de specialitate, conformitate cu legislația europeană
	OS 3.4. Tranziție verde, dezvoltarea și consolidarea rezilienței infrastructurii digitale cu consum redus și a patrimoniului cultural
	OS 3.5. Consolidarea rolului culturii în prevenirea alienării tehnologice și protejarea autonomiei creativității, relațiilor umane și participării culturale în era digitală

OBIECTIV GENERAL	OBIECTIVE SPECIFICE
OG 4 DEZVOLTAREA RESURSELOR UMANE ȘI CONSOLIDAREA CAPACITĂȚII PROFESIONALE, ADMINISTRATIV-ORGANIZATORICE ȘI ECONOMICE ÎN SECTOARELE CULTURAL-CREATIVE	OS 4.1. Transformarea resursei umane prin competențe profesionale, leadership și management modern, digital/IA și tranziție verde
	OS 4.2. Profesionalizarea managementului organismelor culturale de drept public
	OS 4.3. Consolidarea capacității administrative și instituționale a organizațiilor culturale
	OS 4.4. Dezvoltarea competențelor antreprenoriale și economice
	OS 4.5. Susținerea mobilității profesionale interne și a cooperării între actorii culturali
OG 5 DIPLOMAȚIE CULTURALĂ	OS 5.1. Creșterea vizibilității și promovării culturii din România pe plan internațional
	OS 5.2. Dezvoltarea parteneriatelor culturale internaționale
	OS 5.3. Sprijinirea mobilității internaționale a profesioniștilor din cultură
	OS 5.4. Consolidarea diplomației culturale

Anexa nr. 3. Planul de măsuri – Direcții de acțiune, rezultate așteptate

OG 1 – OG 5

Structură unitară: Direcții de acțiune – Acțiuni specifice – Termen – Indicatori de performanță (Rezultat/Impact)

Valorile de referință ale indicatorilor se stabilesc în 2027, prin actualizarea Analizei funcționale a ecosistemului cultural și prin platforma prevăzută la OS 2.4.

Măsurile cu impact bugetar se finanțează în limita fondurilor aprobate anual prin legile bugetare, pentru fiecare ordonator de credite implicat, precum și din fonduri externe nerambursabile și din alte surse legal constituite.

PLAN DE MĂSURI – OG 1 DREPTUL DE ACCES, PARTICIPARE ȘI EXPRIMARE CULTURALĂ

OS 1.1. Acces extins și diversificat la oferta culturală pentru toate categoriile de public

DIRECȚII DE ACȚIUNE	ACȚIUNI SPECIFICE	TERMEN	INDICATORI DE PERFORMANȚĂ	
			REZULTAT	IMPACT
1. Ofertă culturală diversificată și accesibilă tuturor categoriilor de public, prin modalități variate de participare	a) Adaptarea și diversificarea ofertei culturale în raport cu nevoile diferitelor categorii de public; b) Utilizarea responsabilă a IA pentru analiza agregată și facilitarea accesului publicului la conținut cultural relevant, cu respectarea protecției datelor, transparenței, nediscriminării și controlului uman.	• 2027: analiză și cadru de implementare; • 2028: pilotare; • 2029–2030: extindere și evaluare intermediară; • 2031–2033: consolidare și monitorizare; • 2034: evaluare finală de impact.	R1.1. Ofertă culturală diversificată și adaptată diferitelor categorii de public.	• Ponderea programelor culturale adresate unor categorii distincte de public; • Diversitatea tipurilor de programe și formate culturale disponibile; • Ponderea publicului care apreciază oferta culturală ca accesibilă și relevantă.
			R1.2. Servicii și modalități variate de acces la oferta culturală.	• Numărul de modalități/canale de acces utilizate; • Ponderea programelor accesibile prin mai multe modalități de participare; • Ponderea publicului care utilizează diferite modalități de acces.
			R1.3. Servicii și platforme digitale pentru acces la informație și conținut cultural.	• Numărul serviciilor/platformelor digitale funcționale; • Numărul de utilizatori ai serviciilor digitale;

DIRECȚII DE ACȚIUNE	ACȚIUNI SPECIFICE	TERMEN	INDICATORI DE PERFORMANȚĂ	
			REZULTAT	IMPACT
				Ponderea utilizatorilor canalelor și platformelor digitale care participă și la activități culturale nemijlocite.
2. Participare culturală constantă și diversificată la nivelul publicului	a) Evaluarea periodică a participării și consumului cultural, inclusiv a frecvenței și continuității participării; b) Aplicarea unor mecanisme de atragere și fidelizare a publicului, adaptate diferitelor categorii de participanți.	2027: analiză și cadru de implementare; 2028: pilotare; 2029–2030: extindere și evaluare intermediară; 2031–2033: consolidare și monitorizare; 2034: evaluare finală de impact.	R2.1. Studiu privind profilul, participarea și consumul cultural al publicului și rapoarte periodice privind participarea și consumul cultural.	- Periodicitatea studiilor/rapoartelor privind participarea culturală; - Gradul de acoperire a categoriilor de public în analize; - Existența unor date comparabile privind frecvența și tipurile de participare culturală.
			R2.2. Sistem funcțional de monitorizare a participării, consumului cultural și interacțiunii publicului.	- Existența și funcționarea instrumentului/metodologiei de monitorizare; - Ponderea organizațiilor culturale care utilizează instrumentul; - Frecvența actualizării datelor privind participarea culturală.
			R2.3. Mecanisme de atragere și fidelizare a diferitelor categorii de public.	- Rata de revenire a publicului; - Frecvența medie a participării culturale; - Ponderea participanților recurenți în totalul publicului; - Diversitatea categoriilor de public participante.

OS 1.2. Participare crescută a tinerilor, grupurilor vulnerabile și comunităților insuficient deservite la cultură

DIRECȚII DE ACȚIUNE	ACȚIUNI SPECIFICE	TERMEN	INDICATORI DE PERFORMANȚĂ	
			REZULTAT	IMPACT
1. Acces cultural echitabil pentru comunitățile insuficient deservite și zonele cu ofertă culturală redusă	a) Acces extins la programe și servicii culturale în mediul rural și în zonele insuficient deservite; b) Programe culturale itinerante, formate de proximitate și activități în spații neconvenționale; c) Mobilitatea publicului către oferta culturală și prezența organizațiilor culturale în comunitățile insuficient deservite.	• 2027: cartografierea nevoilor și a barierelor de participare și stabilirea cadrului de intervenție; • 2028: pilotare; • 2029–2030: extindere și evaluare intermediară; • 2031–2033: consolidare și monitorizare; • 2034: evaluare finală de impact.	R1.1. Prezență culturală regulată în mediul rural și în zonele insuficient deservite; R1.2. Ofertă culturală disponibilă prin formate de proximitate, itinerante și neconvenționale; R1.3. Acces al comunităților insuficient deservite la programe și servicii culturale.	• Numărul și diversitatea beneficiarilor din comunitățile insuficient deservite; • Acoperirea teritorială a programelor și formatelor de proximitate; • Rata de participare recurentă în zonele vizate; • Evoluția decalajului de participare culturală dintre mediul urban și cel rural.
2. Implicare culturală constantă a tinerilor, în forme adaptate intereselor și modurilor lor de participare	a) Participarea copiilor și tinerilor la conceperea și realizarea programelor și proiectelor culturale; b) Voluntariat și inițiative culturale ale tinerilor și pentru tineri; c) Identificarea și valorificarea potențialului creator al copiilor și tinerilor prin participare, expresie și creație culturală.	• 2027: cartografierea nevoilor și a barierelor de participare și stabilirea cadrului de intervenție; • 2028: pilotare; • 2029–2030: extindere și evaluare intermediară; • 2031–2033: consolidare și monitorizare;	R2.1. Participare constantă a copiilor și tinerilor la programe și proiecte culturale; R2.2. Implicarea tinerilor în co-creație, voluntariat și inițiative culturale; R2.3. Potențial creator al copiilor și tinerilor identificat, stimulat și valorificat.	• Numărul și diversitatea copiilor și tinerilor participanți; • Ponderea programelor concepute cu implicarea tinerilor; • Rata de participare recurentă a tinerilor; • Numărul inițiativelor de voluntariat și co-creație ale tinerilor.

DIRECȚII DE ACȚIUNE	ACȚIUNI SPECIFICE	TERMEN	INDICATORI DE PERFORMANȚĂ	
			REZULTAT	IMPACT
		• 2034: evaluare finală de impact.		
3. Participarea culturală a grupurilor vulnerabile și insuficient reprezentate	a) Programe culturale adaptate nevoilor și barierelor de participare ale grupurilor vulnerabile și insuficient reprezentate; b) Măsuri de acces și mediere culturală pentru reducerea barierelor de participare; c) Implicarea grupurilor vizate în conceperea programelor culturale care li se adresează.	• 2027: cartografierea nevoilor și a barierelor de participare și stabilirea cadrului de intervenție; • 2028: pilotare; • 2029–2030: extindere și evaluare intermediară; • 2031–2033: consolidare și monitorizare; • 2034: evaluare finală de impact.	R3.1. Participare culturală crescută a grupurilor vulnerabile și insuficient reprezentate; R3.2. Programe și măsuri adaptate barierelor de participare; R3.3. Implicarea grupurilor vizate în conceperea programelor culturale; R3.4. Instrumente de stimulare a cererii culturale pentru tinerii și grupurile vulnerabile.	• Numărul și diversitatea participanților din grupurile vizate; • Rata de participare recurentă; • Ponderea programelor cu măsuri adaptate de acces și mediere; • Ponderea programelor concepute cu implicarea grupurilor vizate.

OS 1.3. Educație culturală și învățare pe tot parcursul vieții accesibile prin organizațiile culturale cu rol de centre comunitare de învățare

DIRECȚII DE ACȚIUNE	ACȚIUNI SPECIFICE	TERMEN	INDICATORI DE PERFORMANȚĂ	
			REZULTAT	IMPACT
1. Educație culturală integrată în programele și serviciile organizațiilor culturale	a) Programe și componente de educație culturală integrate în activitatea organizațiilor culturale; b) Resurse și mecanisme pentru formarea profesorilor și a profesioniștilor implicați în educația culturală;	• 2027: cadru de implementare, resurse și parteneriate; • 2028: pilotare; • 2029–2030: extinderea programelor și	R1.1. Programe de educație culturală și formare profesională; R1.2. Profesori, profesioniști, mediatori culturali, facilitatori și educatori formați; R1.3. Resurse educaționale, ghiduri și instrumente de învățare; R1.4. Parteneriate funcționale între cultură și educație.	• Ponderea organizațiilor culturale care includ educația culturală în programele și serviciile lor; • Numărul și diversitatea beneficiarilor programelor de educație culturală; • Numărul profesorilor și profesioniștilor formați;

DIRECȚII DE ACȚIUNE	ACȚIUNI SPECIFICE	TERMEN	INDICATORI DE PERFORMANȚĂ	
			REZULTAT	IMPACT
	c) Parteneriate între organizații culturale, unități de învățământ și alți actori educaționali.	evaluare intermediară; • 2031–2033: consolidare și monitorizare; • 2034: evaluare finală de impact.		- Numărul/ponderea parteneriatelor cultură–educație active; - Gradul de integrare a organizațiilor culturale în procesele educaționale și de învățare.
2. Biblioteci și muzee cu rol de centre comunitare pentru învățare, informare și participare	a) Programe de învățare, informare și participare comunitară în biblioteci și muzee; b) Servicii și resurse educaționale adaptate diferitelor categorii de utilizatori; c) Parteneriate locale între biblioteci, muzee, organizații culturale, unități de învățământ și comunități.	• 2027: cadru de implementare, resurse și parteneriate; • 2028: pilotare; • 2029–2030: extinderea programelor și evaluare intermediară; • 2031–2033: consolidare și monitorizare; • 2034: evaluare finală de impact.	R2.1. Programe și servicii de învățare, informare și participare comunitară disponibile prin biblioteci și muzee; R2.2. Ateliere, cursuri și cluburi de lectură, creație, patrimoniu și dialog; R2.3. Resurse educaționale și instrumente digitale de învățare; R2.4. Parteneriate locale funcționale.	- Ponderea bibliotecilor și a muzeelor care oferă programe de învățare și participare comunitară; - Numărul și diversitatea beneficiarilor; - Numărul/ponderea bibliotecilor și a muzeelor care oferă resurse și servicii educaționale, inclusiv digitale; - Numărul parteneriatelor locale active; - Gradul de recunoaștere a bibliotecilor și a muzeelor ca centre comunitare de învățare.
3. Oportunități de învățare pe tot parcursul vieții prin organizațiile culturale	a) Programe de educație nonformală și învățare pentru diferite categorii de vârstă; b) Formate de învățare intergenerațională și schimb de cunoștințe și experiențe; c) Identificarea resurselor culturale și educaționale pentru învățare individuală și comunitară.	• 2027: cadru de implementare, resurse și parteneriate; • 2028: pilotare; • 2029–2030: extinderea programelor și evaluare intermediară;	R3.1. Programe de educație nonformală și învățare pe tot parcursul vieții; R3.2. Ateliere, cursuri, conferințe și alte formate de învățare; R3.3. Formate de învățare intergenerațională; R3.4. Resurse culturale și educaționale accesibile diferitelor categorii de public.	- Ponderea organizațiilor culturale care oferă oportunități de învățare pe tot parcursul vieții; - Numărul și diversitatea beneficiarilor, pe categorii de vârstă; - Rata de participare recurentă la activitățile de învățare; - Numărul și diversitatea resurselor educaționale disponibile.

DIRECȚII DE ACȚIUNE	ACȚIUNI SPECIFICE	TERMEN	INDICATORI DE PERFORMANȚĂ	
			REZULTAT	IMPACT
		• 2031–2033: consolidare și monitorizare; • 2034: evaluare finală de impact.		
4. Ecosistem al cărții funcțional și acces echitabil la carte și lectură	a) Programe de lectură pentru diferite categorii de public; b) Circulația cărții și acces la resurse de lectură în comunitățile insuficient deservite; c) Parteneriate între autori, editori, librării, biblioteci, unități de învățământ și organizații culturale; d) Demersuri interdisciplinare între sectorul cărții și alte sectoare cultural-creative.	• 2027: cadru de implementare, resurse și parteneriate; • 2028: pilotare; • 2029–2030: extinderea programelor și evaluare intermediară; • 2031–2033: consolidare și monitorizare; • 2034: evaluare finală de impact.	R4.1. Programe de stimulare a lecturii și inițiative de acces la carte; R4.2. Acces la carte și resurse de lectură pentru categorii diverse de public și comunități insuficient deservite; R4.3. Cluburi și alte formate de lectură; R4.4. Parteneriate funcționale în ecosistemul cărții.	• Numărul și diversitatea beneficiarilor programelor de lectură; • Acoperirea teritorială a programelor și inițiativelor de acces la carte; • Ponderea comunităților insuficient deservite incluse în programe; • Numărul/ponderea parteneriatelor active în ecosistemul cărții.
5. Competențe culturale, relaționale, informaționale și digitale pentru participarea în societatea contemporană	a) Dialog, cooperare, empatie și creație comună integrate în programele de educație culturală și nonformală; b) Alfabetizare informațională și digitală, inclusiv utilizarea critică, sigură și responsabilă a tehnologiilor și instrumentelor bazate pe IA, cu atenție particulară la protecția minorilor în mediul online, în acord cu viitorul cadru european privind protecția	• 2027: cadru de implementare, resurse și parteneriate; • 2028: pilotare; • 2029–2030: extinderea programelor și evaluare intermediară; • 2031–2033: consolidare și monitorizare;	R5.1. Programe de alfabetizare culturală, relațională, informațională și digitală; R5.2. Programe și resurse pentru utilizarea critică și responsabilă a IA; R5.3. Resurse, ghiduri și instrumente pentru formarea și exersarea competențelor; R5.4. Profesioniști și facilitatori formați.	• Numărul și diversitatea beneficiarilor programelor de alfabetizare; • Numărul profesioniștilor și facilitatorilor formați; • Ponderea programelor care includ componente de alfabetizare informațională și digitală; • Ponderea programelor care includ utilizarea critică, sigură și responsabilă a IA; • Evoluția competențelor culturale, relaționale,

DIRECȚII DE ACȚIUNE	ACȚIUNI SPECIFICE	TERMEN	INDICATORI DE PERFORMANȚĂ	
			REZULTAT	IMPACT
	minorilor online (EU KIDS Act), după adoptarea acestuia.	• 2034: evaluare finală de impact.		informaționale și digitale ale beneficiarilor; • Ponderea beneficiarilor care utilizează competențele dobândite în contexte personale, educaționale, profesionale, comunitare sau în procesul de creație.
6. Organizații culturale implicate în integritatea informațională și reziliența comunităților la dezinformare	a) Informații verificate, contexte și surse credibile puse la dispoziția publicului; b) Instrumente și resurse pentru evaluarea critică a conținutului, inclusiv a celui generat cu IA; c) Programe de alfabetizare media și informațională pentru recunoașterea dezinformării și a conținutului manipulator, în acord cu cadrul european privind libertatea mass-mediei (EMFA) și, după adoptarea acestuia, cu viitorul cadru european privind protecția minorilor online (EU KIDS Act).	• 2027: cadru de implementare, resurse și parteneriate; • 2028: pilotare; • 2029–2030: extinderea programelor și evaluare intermediară; • 2031–2033: consolidare și monitorizare; • 2034: evaluare finală de impact.	R6.1. Programe de alfabetizare media și informațională și de consolidare a rezilienței la dezinformare; R6.2. Resurse, ghiduri și instrumente pentru evaluarea critică a informației și conținutului; R6.3. Informații verificate, contexte și surse credibile accesibile publicului prin organizațiile culturale.	• Ponderea organizațiilor culturale care oferă programe și resurse de alfabetizare media și informațională; • Numărul și diversitatea beneficiarilor; • Gradul de utilizare a resurselor și instrumentelor pentru evaluarea critică a informației; • Ponderea beneficiarilor care înregistrează o îmbunătățire a capacității de evaluare critică a informației; • Ponderea beneficiarilor capabili să identifice conținutul manipulator și dezinformarea; • Gradul de încredere a publicului în organizațiile culturale ca surse de informare și contextualizare.

OS 1.4. Infrastructură culturală modernă, accesibilă, funcțională și conectată la nevoile comunităților

DIRECȚII DE ACȚIUNE	ACȚIUNI SPECIFICE	TERMEN	INDICATORI DE PERFORMANȚĂ	
			REZULTAT	IMPACT
1. Infrastructură culturală adaptată nevoilor comunităților și diversității utilizărilor culturale	a) Adaptarea și utilizarea flexibilă a infrastructurii culturale și a condițiilor de acces în raport cu nevoile diferitelor categorii de public și cu diversitatea formatelor culturale participative, colaborative și intergeneraționale; b) Investiții în infrastructura culturală locală corelate cu nevoile și profilul cultural al comunităților; c) Parteneriate public-privat pentru investiții, utilizare și valorificare a infrastructurii culturale locale.	• 2027: inventariere, analiză, definirea standardelor și planificarea investițiilor; • 2028–2030: investiții, modernizare, adaptarea spațiilor și pilotarea modelelor de administrare; evaluare intermediară (2030); • 2031–2033: extindere, consolidare și monitorizare; • 2034: evaluare finală de impact.	R1.1. Inventar și hartă/platformă digitală actualizată a infrastructurii culturale; R1.2. Spații culturale, biblioteci și cinematografe de cartier reabilite, modernizate, dotate și adaptate nevoilor diferitelor categorii de public; R1.3. Clădiri și spații dezafectate repuse în circuit pentru utilizări culturale; R1.4. Infrastructură digitală și echipamente funcționale pentru servicii culturale moderne; R1.5. Standarde de calitate, accesibilitate, siguranță și funcționalitate aplicate infrastructurii culturale.	• Gradul de acoperire și actualizare a inventarului și hărții/platformei digitale a infrastructurii culturale; • Ponderea infrastructurii culturale care îndeplinește standardele de accesibilitate, siguranță, calitate și funcționalitate; • Ponderea infrastructurii culturale care asigură complementar acces fizic și digital la servicii, informații și conținut cultural; • Ponderea clădirilor și spațiilor identificate ca disponibile pentru utilizări culturale care au fost repuse în circuit; • Evoluția disparităților teritoriale privind accesul la infrastructură culturală funcțională; • Gradul de utilizare a spațiilor culturale de către public.
2. Capacitate administrativă și managerială pentru funcționarea sustenabilă a infrastructurii culturale locale	a) Competențe manageriale și administrative pentru gestionarea infrastructurii culturale locale; b) Responsabilități clare, la nivel de organizație, privind administrarea, funcționarea și întreținerea infrastructurii;	• 2027: inventariere, standarde și planificarea investițiilor; • 2028–2030: investiții, modernizare și pilotarea	R2.1. Personal cu competențe manageriale și administrative pentru gestionarea infrastructurii culturale locale; R2.2. Responsabilități clar definite pentru administrarea, funcționarea și întreținerea infrastructurii culturale;	• Ponderea personalului cu competențe manageriale și administrative relevante pentru gestionarea infrastructurii culturale; • Ponderea infrastructurii culturale pentru care sunt stabilite responsabilități clare

DIRECȚII DE ACȚIUNE	ACȚIUNI SPECIFICE	TERMEN	INDICATORI DE PERFORMANȚĂ	
			REZULTAT	IMPACT
	c) Modele de administrare și parteneriat pentru utilizarea sustenabilă a infrastructurii culturale.	modelelor de administrare; evaluare intermediară (2030); • 2031–2033: extindere, consolidare și monitorizare; • 2034: evaluare finală de impact.	R2.3. Modele funcționale de administrare și parteneriat pentru utilizarea sustenabilă a infrastructurii culturale; R2.4. Rețele locale și regionale funcționale de cooperare pentru utilizarea și valorificarea infrastructurii culturale.	de administrare, funcționare și întreținere; • Ponderea infrastructurii culturale gestionate prin modele funcționale de administrare, cooperare sau parteneriat; • Numărul și acoperirea teritorială a rețelelor locale și regionale active de cooperare pentru utilizarea infrastructurii culturale; • Gradul de utilizare a infrastructurii culturale gestionate prin mecanisme de cooperare și parteneriat.
3. Spații culturale de proximitate cu funcții comunitare și utilizări multifuncționale	a) Spații culturale de proximitate adaptate utilizării comunitare și diferitelor categorii de public; b) Utilizări multifuncționale ale spațiilor culturale pentru activități comunitare, participative și intergeneraționale; c) Funcția de infrastructură socială integrată în utilizarea și programarea spațiilor culturale locale.	• 2027: inventariere, standarde și planificarea investițiilor; • 2028–2030: investiții, modernizare și pilotarea modelelor de administrare; evaluare intermediară (2030); • 2031–2033: extindere, consolidare și monitorizare;	R3.1. Centre multifuncționale, huburi și alte spații culturale de proximitate cu funcții comunitare; R3.2. Spații culturale de proximitate adaptate utilizărilor multifuncționale, participative și intergeneraționale; R3.3. Funcții de infrastructură socială integrate în utilizarea și programarea spațiilor culturale locale.	• Ponderea spațiilor culturale de proximitate care asigură funcții comunitare și utilizări multifuncționale; • Gradul de utilizare comunitară și recurentă a spațiilor culturale de proximitate; • Numărul și diversitatea activităților comunitare, participative și intergeneraționale; • Numărul și diversitatea beneficiarilor, inclusiv pe categorii de public; • Nivelul de satisfacție al utilizatorilor privind accesibilitatea, funcționalitatea și utilizarea comunitară a spațiilor culturale.

DIRECȚII DE ACȚIUNE	ACȚIUNI SPECIFICE	TERMEN	INDICATORI DE PERFORMANȚĂ	
			REZULTAT	IMPACT
		• 2034: evaluare finală de impact.		

OS 1.5. Dialog intercultural, schimburi culturale și relații directe între comunități

DIRECȚII DE ACȚIUNE	ACȚIUNI SPECIFICE	TERMEN	INDICATORI DE PERFORMANȚĂ	
			REZULTAT	IMPACT
1. Diversitate culturală și lingvistică reprezentată și patrimoniu cultural al comunităților accesibil și valorizat	a) Reprezentarea diversității culturale și lingvistice în programele și oferta organizațiilor culturale; b) Acces la patrimoniul cultural al diferitelor comunități și la formele sale de expresie; c) Patrimoniu pluricultural integrat în proiecte participative, de co-creație și transmitere între generații.	• 2027: criterii, mecanisme de finanțare și valori de referință; • 2028: pilotarea programelor și parteneriatelor; • 2029–2030: extindere și evaluare intermediară; • 2031–2033: consolidare și monitorizare; • 2034: evaluare finală de impact.	R1.1. Diversitate culturală și lingvistică reprezentată în programele și oferta organizațiilor culturale; R1.2. Inițiative participative de valorificare și transmitere a patrimoniului pluricultural; R1.3. Patrimoniu cultural al comunităților accesibil diferitelor categorii de public și promovat internațional.	• Ponderea programelor și proiectelor culturale care includ expresii ale diversității culturale și lingvistice; • Numărul și diversitatea comunităților reprezentate în programele și proiectele culturale; • Numărul și diversitatea inițiativelor participative de valorificare și transmitere a patrimoniului pluricultural; • Numărul și diversitatea beneficiarilor acestor inițiative.
2. Experiențe culturale participative, dialog intercultural și interacțiune între public, creatori și comunități	a) Evenimente și formate culturale participative și colaborative, inclusiv întâlniri și forme de interacțiune directă între creatori și public; b) Programe de dialog, schimb și colaborare interculturală; c) Experiențe culturale comune și proiecte de co-creație între comunități;	• 2027: criterii, mecanisme de finanțare și valori de referință; • 2028: pilotarea programelor și parteneriatelor; • 2029–2030: extindere și	R2.1. Programe, evenimente și formate culturale participative și colaborative, inclusiv formate de interacțiune directă între public și creatori; R2.2. Programe și experiențe culturale realizate în comun de comunități; R2.3. Parteneriate și colaborări culturale recurente între	• Numărul/ponderea programelor cu componentă participativă sau colaborativă; • Numărul participanților la aceste programe; • Rata de revenire la programele participative; • Numărul/ponderea programelor care includ

DIRECȚII DE ACȚIUNE	ACȚIUNI SPECIFICE	TERMEN	INDICATORI DE PERFORMANȚĂ	
			REZULTAT	IMPACT
	d) Colaborări culturale între comunități din țară și diaspora.	evaluare intermediară; • 2031–2033: consolidare și monitorizare; • 2034: evaluare finală de impact.	comunități, inclusiv între comunitățile din țară și diaspora.	interacțiune directă creatori–public; • Nivelul de satisfacție al participanților privind interacțiunea directă; • Numărul și diversitatea participanților la programe interculturale; • Numărul proiectelor realizate în comun de comunități; • Numărul și continuitatea parteneriatelor culturale între comunități; • Evoluția percepției privind dialogul, cunoașterea, apropierea și înțelegerea reciprocă.

PLAN DE MĂSURI – OG 2 CADRUL LEGISLATIV ȘI GUVERNANȚA DOMENIULUI CULTURII

OS 2.1. Elaborarea și adoptarea Legii-cadru a culturii și a codurilor specifice

DIRECȚII DE ACȚIUNE	ACȚIUNI SPECIFICE	TERMEN	INDICATORI DE PERFORMANȚĂ	
			REZULTAT	IMPACT
1. Revizuirea și armonizarea integrată a legislației culturale existente	a) Analizarea coerenței cadrului normativ și a compatibilității cu legislația europeană și internațională; b) Identificarea suprapunerilor, contradicțiilor, lacunelor și sarcinilor de conformare, inclusiv în raport cu viitoarele coduri specifice; c) Organizarea grupurilor de lucru tematice și a consultărilor cu profesioniștii, cu organizațiile culturale guvernate de dreptul public și de cel privat și cu organisme profesionale.	• 2027: analiză, inventariere și proiectare; • 2028: elaborare, consultare și pilotare; • 2029–2030: aprobarea proiectelor de acte normative în Guvern și transmiterea lor spre adoptare; implementare, extindere și evaluare intermediară; • 2031–2033: consolidare și monitorizare; • 2034: evaluare finală de impact.	R1.1. Inventar legislativ unic și actualizat; R1.2. Diagnostic integrat al fragmentării, suprapunerilor și lacunelor normative; R1.3. Mecanism participativ de consultare funcțional pentru Legea-cadru și codurile specifice.	• Reducerea fragmentării, contradicțiilor și suprapunerilor normative; • Reducerea timpului și costului de conformare pentru actorii culturali; • Ponderea recomandărilor analizate și cu răspuns motivat.
2. Elaborarea și adoptarea Legii-cadru a culturii și arhitectura comună a codurilor specifice	a) Stabilirea arhitecturii instituționale și a normelor comune pentru Codul Patrimoniului Cultural, Codul Creației Contemporane și Codul Media, cu delimitarea clară a materiilor pentru evitarea suprapunerilor; b) Stabilirea principiilor, terminologiei, organizațiilor,	• 2027: analiză, inventariere și proiectare; • 2028: elaborare, consultare și pilotare; • 2029–2030: aprobarea proiectelor de acte normative în	R2.1. Lege-cadru a culturii adoptată; R2.2. Terminologie, principii și clasificări juridice comune și coerente; R2.3. Arhitectură normativă unitară și delimitare clară între Legea-cadru și codurile specifice.	• Creșterea coerenței și predictibilității cadrului legislativ cultural; • Reducerea conflictelor de competență și a reglementărilor paralele; • Gradul de aplicare coerentă a principiilor și definițiilor comune.

DIRECȚII DE ACȚIUNE	ACȚIUNI SPECIFICE	TERMEN	INDICATORI DE PERFORMANȚĂ	
			REZULTAT	IMPACT
	profesiilor și serviciilor culturale de interes public într-un cadru juridic unitar; c) Reglementarea statutului omului de cultură și al lucrătorului cultural și a principiilor comune de finanțare, guvernare, acces și participare culturală.	Guvern și transmiterea lor spre adoptare; implementare, extindere și evaluare intermediară; • 2031–2033: consolidare și monitorizare; • 2034: evaluare finală de impact.		
3. Elaborarea și adoptarea Codului Patrimoniului Cultural	a) Integrarea reglementărilor privind patrimoniul material, imaterial, mobil, imobil și digital într-un cod specific, corelat cu Legea-cadru; b) Reglementarea coerentă a evidenței, protejării, conservării, restaurării, avizării, controlului și valorificării patrimoniului; c) Stabilirea arhitecturii instituționale, a instrumentelor digitale și a mecanismelor de monitorizare bazate pe date, fără dublarea normelor transversale din Legea-cadru.	• 2027: analiză, inventariere și proiectare; • 2028: elaborare, consultare și pilotare; • 2029–2030: aprobarea proiectelor de acte normative în Guvern și transmiterea lor spre adoptare; implementare, extindere și evaluare intermediară; • 2031–2033: consolidare și monitorizare; • 2034: evaluare finală de impact.	R3.1. Cod al Patrimoniului Cultural și norme metodologice aferente adoptate; R3.2. Proceduri și responsabilități unitare pentru protejarea patrimoniului; R3.3. Sistem integrat de evidență, monitorizare și interoperabilitate a datelor de patrimoniu; R3.4. Mecanisme consolidate de prevenire și combatere a traficului ilicit cu bunuri culturale.	• Reducerea fragmentării normative și instituționale în materie de patrimoniu; • Reducerea timpului de avizare și intervenție; • Reducerea riscului de degradare/pierdere și creșterea utilizării datelor în protejare și acces public.

DIRECȚII DE ACȚIUNE	ACȚIUNI SPECIFICE	TERMEN	INDICATORI DE PERFORMANȚĂ	
			REZULTAT	IMPACT
4. Elaborarea și adoptarea Codului Creației Contemporane	a) Armonizarea cadrului pentru creația contemporană și delimitarea coerentă a creației artistice, sectoarelor și subsectoarelor cultural-creative, a zonelor interdisciplinare, inclusiv a meșteșugurilor și artizanatului; b) Reglementarea statutului profesional, muncii, remunerării, protecției și accesului la finanțare pentru organizații, creatori și profesioniști, din mediul public și din cel privat; c) Reglementarea mecanismelor de sprijin, competențelor, inovării și utilizării IA generative, fără duplicarea garanțiilor generale privind drepturile culturale și libertatea artistică.	• 2027: analiză, inventariere și proiectare; • 2028: elaborare, consultare și pilotare; • 2029–2030: aprobarea proiectelor de acte normative în Guvern și transmiterea lor spre adoptare; implementare, extindere și evaluare intermediară; • 2031–2033: consolidare și monitorizare; • 2034: evaluare finală de impact.	R4.1. Cod al Creației Contemporane și norme de aplicare adoptate; R4.2. Clasificări și statut juridic/profesional coerente pentru sectoarele cultural-creative, inclusiv pentru meșteșuguri și artizanat; R4.3. Mecanisme funcționale de remunerare, protecție, finanțare, competențe, coeziune socioculturală și utilizare responsabilă a IA generative.	• Creșterea securității juridice și economice a creatorilor; • Reducerea situațiilor de încadrare neclară și a disputelor privind utilizarea operelor; • Creșterea accesului la finanțare, formare, cooperare și inovare artistică.
5. Elaborarea și adoptarea Codului Media	a) Integrarea și modernizarea legislației privind audiovizualul, presa, serviciile media la cerere și platformele digitale, în corelare cu cadrul UE; b) Reglementarea pluralismului, independenței editoriale, transparenței proprietății și finanțării, precum și a responsabilității în ecosistemul digital;	• 2027: analiză, inventariere și proiectare; • 2028: elaborare, consultare și pilotare; • 2029–2030: aprobarea proiectelor de acte normative în Guvern și transmiterea lor spre adoptare;	R5.1. Cod Media, armonizat cu Regulamentul european privind libertatea mass-mediei (EMFA) și cu EU KIDS Act, după adoptarea acestuia, și norme de aplicare adoptate; R5.2. Garanții și mecanisme pentru pluralism, independență editorială și transparență; R5.3. Cadru coerent pentru servicii media digitale, IA/conținut sintetic și educație media;	• Reducerea fragmentării cadrului media și creșterea conformării cu cadrul UE, inclusiv cu EMFA și, după adoptare, cu EU KIDS Act; • Consolidarea pluralismului, diversității surselor și independenței editoriale; • Creșterea transparenței și a competențelor media și digitale ale publicului; • Creșterea nivelului de protecție a minorilor în mediul online.

DIRECȚII DE ACȚIUNE	ACȚIUNI SPECIFICE	TERMEN	INDICATORI DE PERFORMANȚĂ	
			REZULTAT	IMPACT
	c) Stabilirea regulilor privind IA, conținutul sintetic, educația media, protecția minorilor online și conținutul de interes public, cu trimitere la garanțiile transversale privind libertatea de expresie.	implementare, extindere și evaluare intermediară; • 2031–2033: consolidare și monitorizare; • 2034: evaluare finală de impact.	R5.4. Obligații de conținut cultural de interes public în serviciile media audiovizuale.	
6. Protejarea drepturilor culturale, a libertății de expresie și a libertății artistice	a) Integrarea în Legea-cadru a garanțiilor privind drepturile culturale, libertatea de expresie, libertatea de creație și expresie artistică, autonomia profesională și accesul nediscriminatoriu la cultură; b) Instituirea unui mecanism de sesizare, documentare, monitorizare, consultare și urmărire a proiectelor culturale dedicate, corelat cu Raportul anual privind starea culturii; c) Informarea publicului și monitorizarea riscurilor pentru diversitatea expresiei culturale, inclusiv a celor asociate moderării algoritmice și utilizării IA.	• 2027: analiză, inventariere și proiectare; • 2028: elaborare, consultare și pilotare; • 2029–2030: aprobarea proiectelor de acte normative în Guvern și transmiterea lor spre adoptare; implementare, extindere și evaluare intermediară; • 2031–2033: consolidare și monitorizare; • 2034: evaluare finală de impact.	R6.1. Garanții normative transversale privind drepturile culturale, libertatea de expresie și libertatea artistică; R6.2. Mecanism operațional de sesizare, documentare, monitorizare și consultare; R6.3. Capitol dedicat în Raportul anual privind starea culturii și instrumente publice de informare/protecție.	• Evoluția pozitivă a percepției privind libertatea artistică și libertatea de expresie; • Creșterea ratei de soluționare și reducerea timpului de răspuns/remediere a sesizărilor; • Creșterea accesului nediscriminatoriu la participare și expresie culturală și reducerea riscurilor documentate asociate IA/moderării algoritmice.
7. Finanțare culturală sustenabilă și predictibilă	a) Reglementarea în Legea-cadru a principiilor comune ale	• 2027: analiză, inventariere și proiectare;	R7.1. Principii unitare pentru finanțarea din fonduri publice și nerambursabilă;	• Creșterea predictibilității finanțării pentru ecosistemul cultural;

DIRECȚII DE ACȚIUNE	ACȚIUNI SPECIFICE	TERMEN	INDICATORI DE PERFORMANȚĂ	
			REZULTAT	IMPACT
	finanțării publice și nerambursabile în cultură; b) Proiectarea mecanismelor multianuale și predictibile, cu instrumente specifice detaliate numai în codurile unde este necesar; c) Consultarea organizațiilor culturale și profesionale în proiectarea și evaluarea mecanismelor; d) Proiectarea mecanismelor de comandă publică pentru creația contemporană.	• 2028: elaborare, consultare și pilotare; • 2029–2030: aprobarea proiectelor de acte normative în Guvern și transmiterea lor spre adoptare; implementare, extindere și evaluare intermediară; • 2031–2033: consolidare și monitorizare; • 2034: evaluare finală de impact.	R7.2. Cadru normativ pentru mecanisme sustenabile, multianuale și predictibile; R7.3. Mecanism de consultare și evaluare a finanțării culturale; R7.4. Mecanisme de comandă publică pentru achiziția de creații artistice contemporane.	• Evoluția accesului actorilor culturali la mecanisme de finanțare predictibile; • Ponderea mecanismelor evaluate și ajustate pe baza datelor.
8. Implementare unitară, informare, monitorizare și utilizare responsabilă a IA	a) Corelarea normelor metodologice și a actelor subsecvente pentru Legea-cadru și codurile specifice și formarea autorităților/organizațiilor responsabile de aplicare; b) Informarea publică și monitorizarea implementării, cu evaluare ex-post și ajustări bazate pe date; c) Aplicarea transversală a principiilor privind utilizarea responsabilă a IA: transparență, nediscriminare, protecția datelor, trasabilitate și control	• 2027: analiză, inventariere și proiectare; • 2028: elaborare, consultare și pilotare; • 2029–2030: aprobarea proiectelor de acte normative în Guvern și transmiterea lor spre adoptare; implementare, extindere și	R8.1. Norme metodologice și acte subsecvente corelate și adoptate; R8.2. Program de formare, informare și mecanism de monitorizare/evaluare ex-post funcționale; R8.3. Garanții transversale și reguli coerente pentru utilizarea responsabilă a IA.	• Creșterea gradului de cunoaștere și aplicare coerentă a noului cadru; • Ponderea mecanismelor legislative evaluate ex-post și ajustate pe baza datelor; • Ponderea utilizărilor IA care respectă cerințele de transparență, responsabilitate și control uman.

DIRECȚII DE ACȚIUNE	ACȚIUNI SPECIFICE	TERMEN	INDICATORI DE PERFORMANȚĂ	
			REZULTAT	IMPACT
	uman, cu reguli detaliate numai unde este necesar.	evaluare intermediară; • 2031–2033: consolidare și monitorizare; • 2034: evaluare finală de impact.		

OS 2.2. Reglementarea utilizării temporare a spațiilor vacante în scop cultural

DIRECȚII DE ACȚIUNE	ACȚIUNI SPECIFICE	TERMEN	INDICATORI DE PERFORMANȚĂ	
			REZULTAT	IMPACT
1. Cadru juridic pentru utilizarea culturală temporară	a) Analizarea barierelor juridice privind proprietatea, administrarea, autorizarea și răspunderea; b) Reglementarea utilizării culturale temporare ca mecanism contractual, reversibil și de interes cultural/comunitar, inclusiv pentru spații de creație și producție culturală; c) Stabilirea categoriilor de imobile eligibile și a regimului distinct pentru imobilele clasate sau din zone protejate.	• 2027: analiză legislativă și proiectarea mecanismului; • 2028: reglementare, registru/platformă și pregătirea pilotării; • 2029–2030: pilotare în teritorii diverse, extindere și evaluare intermediară; • 2031–2033: consolidare și monitorizare; • 2034: evaluare finală de impact.	R1.1. Analiză legislativă a barierelor; R1.2. Definiție juridică și regim legal al utilizării culturale temporare, inclusiv pentru spații de creație; R1.3. Categoriile de imobile eligibile și reguli pentru patrimoniu/zone protejate.	• Reducerea barierelor juridice identificate; • Durata medie de activare a spațiilor; • Ponderea spațiilor activate fără litigii sau prejudicii.
2. Identificarea și activarea spațiilor vacante	a) Instituirea unui mecanism național de identificare,	• 2027: analiză legislativă și	R2.1. Registru/platformă digitală a spațiilor vacante;	• Numărul de imobile identificate;

DIRECȚII DE ACȚIUNE	ACȚIUNI SPECIFICE	TERMEN	INDICATORI DE PERFORMANȚĂ	
			REZULTAT	IMPACT
	verificare și actualizare a spațiilor eligibile; b) Facilitarea accesului autorităților, proprietarilor și organizațiilor culturale la informațiile privind spațiile disponibile; c) Medierea între proprietari, autorități și organizațiile culturale.	proiectarea mecanismului; • 2028: reglementare, registru/platformă și pregătirea pilotării; • 2029–2030: pilotare în teritorii diverse, extindere și evaluare intermediară; • 2031–2033: consolidare și monitorizare; • 2034: evaluare finală de impact.	R2.2. Mecanism național de identificare și actualizare a spațiilor; R2.3. Mecanism de mediere pentru activarea spațiilor.	• Numărul și suprafața spațiilor introduse în circuit cultural temporar; • Durata medie dintre identificare și utilizare; • Gradul de satisfacție al proprietarilor, organizațiilor culturale și comunităților; • Creșterea ofertei culturale la nivel național și a numărului de participanți la evenimentele culturale.
3. Contractare, responsabilități și protecția utilizării	a) Reglementarea formelor contractuale simplificate și a procedurilor de încetare/restituire; b) Stabilirea drepturilor și obligațiilor privind întreținerea, utilitățile, securitatea, asigurările, accesul publicului și răspunderea; c) Aplicarea principiului intervenției minime și reversibile și prevenirea utilizării speculative sau abuzive.	• 2027: analiză legislativă și proiectarea mecanismului; • 2028: reglementare, registru/platformă și pregătirea pilotării; • 2029–2030: pilotare în teritorii diverse, extindere și evaluare intermediară; • 2031–2033: consolidare și monitorizare;	R3.1. Contracte și convenții standard de utilizare temporară; R3.2. Proceduri simplificate pentru imobile publice; R3.3. Reguli privind responsabilitățile, intervențiile reversibile, raportarea și sancțiunile.	• Numărul de contracte/convenții încheiate; • Ponderea spațiilor restituite fără litigii/prejudicii; • Incidența utilizărilor neconforme și rata de remediere.

DIRECȚII DE ACȚIUNE	ACȚIUNI SPECIFICE	TERMEN	INDICATORI DE PERFORMANȚĂ	
			REZULTAT	IMPACT
		• 2034: evaluare finală de impact.		
4. Pilotare, stimulente și extindere	a) Stabilirea criteriilor transparente de selecție a beneficiarilor; b) Testarea stimulentei pentru proprietarii privați care pun spații la dispoziție, cu respectarea legislației fiscale și a regulilor privind ajutorul de stat; c) Pilotarea mecanismului în municipii mari, orașe mici, comunități rurale și comunități în regenerare, urmată de evaluare și extindere.	• 2027: analiză legislativă și proiectarea mecanismului; • 2028: reglementare, registru/platformă și pregătirea pilotării; • 2029–2030: pilotare în teritorii diverse, extindere și evaluare intermediară; • 2031–2033: consolidare și monitorizare; • 2034: evaluare finală de impact.	R4.1. Criterii de selecție și mecanism de stimulare; R4.2. Programe-pilot, implementate în tipuri diferite de spații/zone/teritorii; R4.3. Model național ajustat pe baza evaluării pilotului.	• Numărul organizațiilor culturale, profesioniștilor și operatorilor beneficiari; • Numărul proiectelor și beneficiarilor/publicului; • Ponderea proiectelor care continuă după pilot; • Diversificarea vizibilă a ofertei culturale; • Creșterea accesului local la activități culturale; • Raportul dintre costurile publice de activare și beneficiile culturale/sociale.

OS 2.3. Consolidarea guvernancei culturale și a capacității organizatorice pentru toate organizațiile culturale

DIRECȚII DE ACȚIUNE	ACȚIUNI SPECIFICE	TERMEN	INDICATORI DE PERFORMANȚĂ	
			REZULTAT	IMPACT
1. Roluri, responsabilități și arhitectură de guvernare	a) Revizuirea arhitecturii și principiilor de funcționare ale organizațiilor culturale de drept public și privat; b) Clarificarea rolurilor și a responsabilităților;	• 2027: analiză, inventariere și proiectare; • 2028: elaborare, consultare și pilotare; • 2029–2030: adoptare/implementare	R1.1. Arhitectură de guvernare revizuită; R1.2. Roluri și responsabilități clar definite; R1.3. Model organizațional și plan de consolidare a capacității	• Reducerea suprapunerilor și fragmentării instituționale; • Reducerea timpului de coordonare și decizie; • Gradul de claritate a responsabilităților și gradul de

DIRECȚII DE ACȚIUNE	ACȚIUNI SPECIFICE	TERMEN	INDICATORI DE PERFORMANȚĂ	
			REZULTAT	IMPACT
	c) Evaluarea și optimizarea arhitecturii organizaționale și capacității administrative a Ministerului Culturii.	, extindere și evaluare intermediară; • 2031–2033: consolidare și monitorizare; • 2034: evaluare finală de impact.	administrative a Ministerului Culturii.	eficiență a funcționării în cadrul organizațiilor.
2. Coordonare și consultare	a) Consolidarea coordonării dintre administrația centrală și autoritățile locale; b) Asigurarea consultării permanente cu mediul privat, creatorii independenți, organizațiile culturale și organizațiile profesionale; c) Integrarea rezultatelor consultărilor în procesele de decizie.	• 2027: analiză, inventariere și proiectare; • 2028: elaborare, consultare și pilotare; • 2029–2030: adoptare/implementare , extindere și evaluare intermediară; • 2031–2033: consolidare și monitorizare; • 2034: evaluare finală de impact.	R2.1. Mecanisme permanente de coordonare central–local; R2.2. Mecanisme permanente de consultare cu actorii culturali; R2.3. Procedură de analiză și răspuns motivat la recomandările rezultate din consultări.	• Ponderea recomandărilor analizate și cu răspuns motivat; • Evoluția încrederii actorilor culturali în mecanismele de coordonare; • Reducerea timpului de coordonare între nivelurile administrației.
3. Standarde și mecanisme de guvernanță a domeniului culturii	a) Definirea și aplicarea principiilor și standardelor de bună guvernanță aplicabile autorităților și organismelor publice cu responsabilități în domeniul culturii; b) Clarificarea rolurilor, responsabilităților, relațiilor de coordonare și mecanismelor de responsabilizare între nivelurile administrației publice și organismele culturale;	• 2027: analiză, inventariere și proiectare; • 2028: elaborare, consultare și pilotare; • 2029–2030: adoptare/implementare , extindere și evaluare intermediară; • 2031–2033: consolidare și monitorizare;	R3.1. Cadru comun de principii și standarde de guvernanță pentru domeniul culturii; R3.2. Mecanisme și proceduri clare de coordonare, responsabilizare și raportare; R3.3. Cadru comun pentru monitorizarea și evaluarea performanței politicilor publice culturale; R3.4. Mecanisme de corelare între cerințele de guvernanță prevăzute în OG 2 și standardele	• Creșterea gradului de conformare cu principiile de bună guvernanță; • Clarificarea responsabilităților și reducerea suprapunerilor organizaționale; • Creșterea transparenței și predictibilității proceselor decizionale; • Creșterea utilizării monitorizării și evaluării în fundamentarea politicilor

DIRECȚII DE ACȚIUNE	ACȚIUNI SPECIFICE	TERMEN	INDICATORI DE PERFORMANȚĂ	
			REZULTAT	IMPACT
	c) Consolidarea mecanismelor de planificare, monitorizare și evaluare a politicilor publice culturale; d) Dezvoltarea cerințelor comune privind transparența, raportarea publică, consultarea și fundamentarea deciziilor; e) Corelarea cadrului de guvernanță cu standardele de management organizațional și profesional dezvoltate în cadrul OG 4.	• 2034: evaluare finală de impact.	profesionale de management prevăzute în OG 4.	culturale și a dezbaterii publice.
4. Monitorizare, transparență și guvernanță IA	a) Consolidarea monitorizării și evaluării strategice; b) Asigurarea raportării publice și transparenței decizionale; c) Aplicarea regulilor pentru utilizarea sistemelor IA, cu responsabilitate umană și evaluarea riscurilor.	• 2027: analiză, inventariere și proiectare; • 2028: elaborare, consultare și pilotare; • 2029–2030: adoptare/implementare , extindere și evaluare intermediară; • 2031–2033: consolidare și monitorizare; • 2034: evaluare finală de impact.	R4.1. Sistem de monitorizare și evaluare strategică; R4.2. Instrumente și mecanisme de raportare publică și transparență; R4.3. Reguli de guvernanță pentru utilizarea IA în organizațiile culturale.	• Gradul de transparență și regularitatea raportării publice; • Ponderea deciziilor fundamentate pe date; • Ponderea organizațiilor culturale care utilizează date și IA în condiții de transparență, responsabilitate și control uman.

OS 2.4. Dezvoltarea mecanismului național de interoperabilitate metodologică cu viitorul EU Cultural Data Hub și cu State of Culture Report

DIRECȚII DE ACȚIUNE	ACȚIUNI SPECIFICE	TERMEN	INDICATORI DE PERFORMANȚĂ	
			REZULTAT	IMPACT
1. Sistem național de indicatori și metodologie de monitorizare	a) Armonizarea cerințelor de monitorizare și evaluare la nivel național; b) Consultarea periodică a reprezentanților și experților din domeniul culturii și documentarea la sursă; c) Actualizarea periodică a metodologiei și indicatorilor în raport cu nevoile de politică publică și interoperabilitate europeană.	• 2027: metodologie, indicatori și arhitectură de date; • 2028: dezvoltare și pilotare platformă; • 2029–2030: extinderea raportării și interoperabilității și evaluare intermediară; • 2031–2033: consolidare, evaluări periodice și actualizare; • 2034: evaluare finală de impact.	R1.1. Metodologie națională de monitorizare și evaluare; R1.2. Set național de indicatori de performanță culturală, inclusiv pentru participare, diversitatea publicului, implicare comunitară, participare intergenerațională și voluntariat; R1.3. Mecanism de consultare și actualizare metodologică.	• Gradul de comparabilitate și completitudine a indicatorilor; • Ponderea organizațiilor raportoare care furnizează date complete și la termen; • Reducerea duplicării raportărilor.
2. Infrastructură digitală de colectare, raportare și interoperabilitate	a) Standardizarea fluxurilor de colectare și raportare; b) Asigurarea interoperabilității cu viitorul EU Cultural Data Hub/Data Space și cu alte infrastructuri relevante; c) Asigurarea calității, reutilizării și guvernancei datelor.	• 2027: metodologie, indicatori și arhitectură de date; • 2028: dezvoltare și pilotare platformă; • 2029–2030: extinderea raportării și interoperabilității	R2.1. Platformă digitală națională de colectare și raportare a datelor; R2.2. Standarde și protocoale de interoperabilitate; R2.3. Seturi de date culturale reutilizabile și documentate.	• Gradul de interoperabilitate cu infrastructurile europene relevante; • Ponderea organizațiilor raportoare active; • Timpul de la colectarea datelor la publicarea analizelor; • Calitatea și reutilizarea seturilor de date culturale.

DIRECȚII DE ACȚIUNE	ACȚIUNI SPECIFICE	TERMEN	INDICATORI DE PERFORMANȚĂ	
			REZULTAT	IMPACT
		și evaluare intermediară; • 2031–2033: consolidare, evaluări periodice și actualizare; • 2034: evaluare finală de impact.		
3. Studii, raportare și evaluarea politicilor culturale	a) Colectarea periodică a datelor privind participarea și consumul cultural; b) Realizarea evaluărilor ex-ante, intermediare și ex-post; c) Utilizarea sistematică a constatărilor pentru actualizarea politicilor și programelor.	• 2027: metodologie, indicatori și arhitectură de date; • 2028: dezvoltare și pilotare platformă; • 2029–2030: extinderea raportării și interoperabilității și evaluare intermediară; • 2031–2033: consolidare, evaluări periodice și actualizare; • 2034: evaluare finală de impact.	R3.1. Studii periodice privind participarea și consumul cultural; R3.2. Raport anual privind starea culturii; R3.3. Evaluări ex-ante, intermediare și ex-post ale politicilor culturale.	• Ponderea deciziilor/programelor fundamentate explicit pe datele sistemului; • Numărul și ponderea recomandărilor de evaluare implementate; • Regularitatea publicării Raportului anual privind starea culturii.
4. Analiză avansată și utilizarea responsabilă a IA	a) Utilizarea analizei predictive și a detectării anomaliilor pentru sprijinirea monitorizării; b) Menținerea validării metodologice și umane a rezultatelor;	• 2027: metodologie, indicatori și arhitectură de date;	R4.1. Instrumente de analiză avansată și detectare a anomaliilor; R4.2. Protocoale de validare umană și metodologică;	• Ponderea analizelor IA validate metodologic și uman; • Rata anomaliilor identificate și confirmate; • Ponderea deciziilor sprijinite de analize de date validate.

DIRECȚII DE ACȚIUNE	ACȚIUNI SPECIFICE	TERMEN	INDICATORI DE PERFORMANȚĂ	
			REZULTAT	IMPACT
	c) Evaluarea periodică a calității și riscurilor instrumentelor analitice.	• 2028: dezvoltare și pilotare platformă; • 2029–2030: extinderea raportării și interoperabilității și evaluare intermediară; • 2031–2033: consolidare, evaluări periodice și actualizare; • 2034: evaluare finală de impact.	R4.3. Rapoarte de calitate și risc pentru utilizarea IA în analiza datelor culturale.	

PLAN DE MĂSURI – OG 3 TRANSFORMARE DIGITALĂ ȘI UTILIZARE RESPONSABILĂ A INTELIGENȚEI ARTIFICIALE ÎN CULTURĂ

OS 3.1. Dezvoltarea serviciilor, a conținutului cultural digital și a datelor culturale deschise, validate și disponibile, ca sursă de încredere pentru aplicațiile de inteligență artificială

DIRECȚII DE ACȚIUNE	ACȚIUNI SPECIFICE	TERMEN	INDICATORI DE PERFORMANȚĂ	
			REZULTAT	IMPACT
1. Infrastructură digitală culturală integrată și interoperabilă	a) Integrarea serviciilor și resurselor culturale digitale într-un ecosistem național coerent; b) Aplicarea standardelor comune pentru metadate, identificatori, formate și schimb de date; c) Interoperabilizarea registrelor, cataloagelor și platformelor culturale cu infrastructurile și spațiile europene de date culturale; d) Modernizarea infrastructurii digitale a bibliotecilor publice și a muzeelor și conectarea acestora la ecosistemul național de date și servicii culturale.	• 2027: analiză, standarde și proiectare; • 2028: dezvoltare și pilotare; • 2029–2030: implementare, extindere și evaluare intermediară; • 2031–2033: consolidare, interoperabilizare și scalare; • 2034: evaluare finală de impact.	R1.1. Portal Național al Culturii funcțional; R1.2. Registre și cataloage culturale digitale interoperabile; R1.3. Standarde comune pentru metadate, identificatori, formate și schimb de date; R1.4. Servicii și cataloage digitale interoperabile în bibliotecile publice și în muzee.	• Gradul de interoperabilitate și reutilizare a datelor culturale; • Utilizarea efectivă a serviciilor culturale digitale; • Reducerea timpului de căutare și identificare a resurselor; • Ponderea bibliotecilor publice și a muzeelor conectate la servicii și cataloage interoperabile.
2. Digitizarea, conservarea și valorificarea conținutului cultural	a) Prioritizarea și digitizarea colecțiilor culturale și a patrimoniului; b) Publicarea și punerea la dispoziție a conținutului digitalizat în condiții legale și reutilizabile; c) Aplicarea mecanismelor de conservare pe termen lung pentru patrimoniul digital și născut digital;	• 2027: analiză, standarde și proiectare; • 2028: dezvoltare și pilotare; • 2029–2030: implementare, extindere și evaluare intermediară; • 2031–2033: consolidare,	R2.1. Colecții culturale prioritare digitizate și publicate; R2.2. Biblioteci, muzee și expoziții virtuale; R2.3. Arhive digitale și mecanisme de conservare pe termen lung; R2.4. Protocoale de backup, redundanță și recuperare a datelor culturale.	• Ponderea colecțiilor prioritare accesibile și reutilizabile în condiții legale; • Utilizarea colecțiilor culturale digitale; • Rata pierderilor/incidentelor de integritate a datelor și timpul de recuperare; • Gradul de acces public la patrimoniul digitalizat.

DIRECȚII DE ACȚIUNE	ACȚIUNI SPECIFICE	TERMEN	INDICATORI DE PERFORMANȚĂ	
			REZULTAT	IMPACT
	d) Asigurarea copiilor de siguranță, redundanței și protocoalelor de recuperare.	interoperabilizare și scalare; • 2034: evaluare finală de impact.		
3. Accesibilitate, mediere digitală și utilizare responsabilă a IA	a) Integrarea controlată a IA pentru îmbogățirea metadatelor, căutare semantică, traducere, recomandare și mediere digitală; b) Utilizarea instrumentelor automate și asistate de IA pentru subtitrare, transcriere, descriere audio și traducere, cu validare umană; c) Aplicarea cerințelor privind protecția datelor, transparența, nediscriminarea și controlul uman; d) Asigurarea respectării drepturilor de autor și conexe în digitizare, reutilizare și utilizarea conținutului de către sisteme IA.	• 2027: analiză, standarde și proiectare; • 2028: dezvoltare și pilotare; • 2029–2030: implementare, extindere și evaluare intermediară; • 2031–2033: consolidare, interoperabilizare și scalare; • 2034: evaluare finală de impact.	R3.1. Instrumente de accesibilizare digitală și asistată de IA integrate în serviciile culturale; R3.2. Funcționalități de căutare semantică, traducere și mediere digitală; R3.3. Protocoale pentru validare umană, proveniență/verificabilitate și protecția drepturilor creatorilor.	• Nivelul de accesibilitate pentru persoanele cu dizabilități; • Ponderea conținutului generat/îmbogățit cu IA validat uman și cu istoric de proveniență verificabil; • Rata erorilor identificate și corectate; • Ponderea utilizatorilor informați când interacționează cu programe sau agenți IA.
4. Inovare, cercetare și transformare digitală în domeniul culturii	a) Stimularea experimentării, a cercetării și a inovării în domeniul culturii, inclusiv în mediul digital; b) Dezvoltarea cooperării dintre organizațiile culturale, mediul IT și sectoarele cultural-creative; c) Susținerea proiectelor de transformare digitală și transferul bunelor practici;	• 2027: analiză, standarde și proiectare; • 2028: dezvoltare și pilotare; • 2029–2030: implementare, extindere și evaluare intermediară;	R4.1. Programe de finanțare pentru transformare digitală; R4.2. Laboratoare de creație digitală; R4.3. Hackathoane și competiții de inovare culturală; R4.4. Parteneriate funcționale între domeniul culturii și cel al IT-ului; R4.5. Pilot de agent/consilier IA pentru colectarea și sintetizarea	• Numărul și diversitatea proiectelor de inovare digitală implementate; • Ponderea proiectelor care continuă/scalează după pilotare; • Gradul de utilizare responsabilă a instrumentului IA pilot și volumul feedbackului procesat;

DIRECȚII DE ACȚIUNE	ACȚIUNI SPECIFICE	TERMEN	INDICATORI DE PERFORMANȚĂ	
			REZULTAT	IMPACT
	d) Testarea controlată a unor instrumente IA de interfață cetățean-administrație în domeniul culturii, în corelare cu pilotul prevăzut la OS 3.2, Direcția 4.	• 2031–2033: consolidare, interoperabilizare și scalare; • 2034: evaluare finală de impact.	feedbackului cetățenilor, cu garanții de transparență și control uman.	• Nivelul de satisfacție și încredere al utilizatorilor.

OS 3.2. Simplificarea și digitalizarea proceselor administrative din domeniul culturii, inclusiv prin instrumente de inteligență artificială utilizate sub control și validare umană

DIRECȚII DE ACȚIUNE	ACȚIUNI SPECIFICE	TERMEN	INDICATORI DE PERFORMANȚĂ	
			REZULTAT	IMPACT
1. Simplificarea procedurilor și reducerea sarcinilor administrative	a) Analizarea procedurilor administrative și identificarea etapelor redundante; b) Simplificarea fluxurilor și eliminarea solicitării repetate a acelorași documente/date; c) Aplicarea principiului „o singură dată” în colectarea datelor administrative.	• 2027: cartografiere, analiză și proiectarea fluxurilor; • 2028: simplificare, dezvoltare și pilotare; • 2029–2030: implementare și evaluare intermediară; • 2031–2033: consolidare, extindere și scalare; • 2034: evaluare finală de impact.	R1.1. Hartă a procedurilor administrative și diagnostic al sarcinilor redundante; R1.2. Fluxuri administrative simplificate și standardizate; R1.3. Proceduri operaționale pentru aplicarea principiului „o singură dată”.	• Reducerea timpului mediu de procesare a principalelor servicii administrative; • Reducerea numărului de documente/date solicitate repetat; • Reducerea costului administrativ per serviciu; • Rata de satisfacție a utilizatorilor.

DIRECȚII DE ACȚIUNE	ACȚIUNI SPECIFICE	TERMEN	INDICATORI DE PERFORMANȚĂ	
			REZULTAT	IMPACT
2. Servicii publice culturale digitale și management electronic	a) Digitalizarea serviciilor publice culturale prioritare; b) Integrarea semnăturii electronice, arhivei electronice și managementului electronic al documentelor; c) Automatizarea fluxurilor administrative și de raportare, cu posibilitatea intervenției umane.	• 2027: cartografiere, analiză și proiectarea fluxurilor; • 2028: simplificare, dezvoltare și pilotare; • 2029–2030: implementare și evaluare intermediară; • 2031–2033: consolidare, extindere și scalare; • 2034: evaluare finală de impact.	R2.1. Platformă digitală unică pentru serviciile culturale; R2.2. Semnătură și arhivă electronică integrate; R2.3. Sistem electronic de management al documentelor; R2.4. Fluxuri administrative și de raportare automatizate.	• Ponderea serviciilor finalizabile integral digital; • Rata de utilizare a serviciilor digitale; • Reducerea timpului de procesare; • Ponderea fluxurilor automatizate cu verificabilitate, capacitate de inspectare și intervenție umană.
3. Interoperabilitatea sistemelor și guvernanta datelor administrative	a) Integrarea bazelor de date relevante și interoperabilizarea cu registrele și platformele guvernamentale; b) Aplicarea standardelor privind calitatea și guvernanta datelor culturale administrative; c) Asigurarea furnizării interoperabile a datelor necesare monitorizării și evaluării politicilor culturale.	• 2027: cartografiere, analiză și proiectarea fluxurilor; • 2028: simplificare, dezvoltare și pilotare; • 2029–2030: implementare și evaluare intermediară; • 2031–2033: consolidare,	R3.1. Baze de date administrative integrate; R3.2. Interoperabilitate funcțională cu registre și platforme guvernamentale; R3.3. Standarde de calitate și guvernanta a datelor administrative culturale.	• Gradul de interoperabilitate al sistemelor; • Ponderea datelor reutilizate fără recolectare; • Calitatea și completitudinea datelor administrative; • Reducerea duplicării raportărilor.

DIRECȚII DE ACȚIUNE	ACȚIUNI SPECIFICE	TERMEN	INDICATORI DE PERFORMANȚĂ	
			REZULTAT	IMPACT
		extindere și scalare; • 2034: evaluare finală de impact.		
4. Guvernanța IA, securitate și continuitate operațională	a) Utilizarea IA pentru sprijinirea fluxurilor administrative, fără decizii exclusiv automate atunci când produc efecte juridice; b) Aplicarea responsabilității umane, evaluării riscurilor și procedurilor de intervenție în utilizarea IA; c) Consolidarea securității cibernetice, continuității operaționale și recuperării datelor; d) Utilizarea controlată a unui agent IA ca mecanism de feedback între cetățeni și decidenți.	• 2027: cartografiere, analiză și proiectarea fluxurilor; • 2028: simplificare, dezvoltare și pilotare; • 2029–2030: implementare și evaluare intermediară; • 2031–2033: consolidare, extindere și scalare; • 2034: evaluare finală de impact.	R4.1. Cadru de guvernanță pentru utilizarea IA în administrația culturală; R4.2. Jurnale și mecanisme de verificare/control al parcursului deciziilor asistate de IA; R4.3. Planuri și mecanisme de securitate cibernetică, continuitate și recuperare; R4.4. Agent IA pilot pentru colectarea, gruparea și sintetizarea feedbackului cetățenilor.	• Ponderea fluxurilor IA cu control uman și capacitate de inspectare; • Rata incidentelor/erorilor produse de automatizare și timpul de remediere; • Numărul incidentelor de securitate cu impact semnificativ; • Rata de utilizare și satisfacție pentru instrumentele de feedback digital.

OS 3.3. Cadrul departamental de competențe digitale, de alfabetizare în domeniul inteligenței artificiale și de utilizare responsabilă a acestora în cultură: transparență, validare de specialitate, conformitate cu legislația europeană

DIRECȚII DE ACȚIUNE	ACȚIUNI SPECIFICE	TERMEN	INDICATORI DE PERFORMANȚĂ	
			REZULTAT	IMPACT
1. Cadrul departamental de competențe digitale și IA	a) Evaluarea periodică a nivelului și nevoilor de competențe digitale și IA ale	• 2027: analiză și cadru de implementare; • 2028: pilotare;	R1.1. Evaluare periodică și profil al competențelor digitale și IA; R1.2. Cadru departamental de competențe digitale și IA,	• Gradul de adecvare a competențelor definite la funcțiile și nevoile profesionale;

DIRECȚII DE ACȚIUNE	ACȚIUNI SPECIFICE	TERMEN	INDICATORI DE PERFORMANȚĂ	
			REZULTAT	IMPACT
	personalului din domeniul culturii; b) Definirea competențelor digitale și IA necesare pe niveluri – de bază, intermediar și avansat – și pe categorii de funcții profesionale; c) Definirea cerințelor privind utilizarea responsabilă a tehnologiilor și IA, inclusiv protecția datelor, drepturile de autor, transparența, verificarea rezultatelor, identificarea conținutului sintetic și menținerea controlului uman; d) Actualizarea periodică a cadrului de competențe în raport cu evoluția tehnologiilor, riscurilor și nevoilor organizațiilor culturale; e) Corelarea cadrului departamental de competențe digitale și IA cu sistemul de formare profesională continuă prevăzut în OG 4.	• 2029–2030: extindere și evaluare intermediară; • 2031–2033: consolidare și monitorizare; • 2034: evaluare finală de impact.	structurat pe niveluri și funcții profesionale; R1.3. Set de cerințe și repere pentru utilizarea responsabilă, critică și sigură a tehnologiilor și IA în sectoarele cultural-creative; R1.4. Mecanism de actualizare periodică a cadrului de competențe și de transmitere a nevoilor de formare către mecanismele prevăzute în OG 4.	• Ponderea categoriilor profesionale pentru care sunt definite profiluri de competențe digitale și IA; • Frecvența actualizării cadrului departamental în raport cu evoluțiile tehnologice și cu cerințele specifice din domeniul culturii; • Gradul de utilizare a cadrului departamental în proiectarea programelor de formare profesională din OG 4.
2. Combaterea alienării tehnologice	a) Integrarea studiilor și datelor privind influența inteligenței artificiale asupra participării la viața culturală, a relațiilor dintre oameni și a sentimentului de apartenență la comunitate; b) Încurajarea echilibrului între folosirea tehnologiei și experiențele culturale nemijlocite, care apropie	• 2027–2029: evaluarea gradului de alienare; • 2028–2032: pilotarea instrumentelor și mecanismelor de combatere; • 2027–2034: promovarea	R2.1. Instrumentar cultural de combatere a alienării tehnologice și a efectelor sale; R2.2. Mecanisme de susținere a alfabetizării relaționale prin cultură și restabilire a echilibrului; R2.3. Public mai bine informat cu privire la utilizarea responsabilă a IA și la riscurile izolării;	• Creșterea nivelului de conștientizare a efectelor utilizării IA asupra relațiilor umane; • Gradul de echilibru între utilizarea tehnologiilor digitale și interacțiunea directă dintre oameni;

DIRECȚII DE ACȚIUNE	ACȚIUNI SPECIFICE	TERMEN	INDICATORI DE PERFORMANȚĂ	
			REZULTAT	IMPACT
	oamenii și susțin dialogul, creativitatea, antrenarea calităților comunicaționale directe și incluziunea; c) Reducerea diferențelor de acces la cultură și a fenomenului de autoexcludere asociat alienării tehnologice; d) Promovarea consumului nemijlocit de cultură ca antidot al alienării tehnologice.	avantajelor consumului cultural nemijlocit; • 2030: evaluare intermediară; • 2034: evaluare finală de impact.	R2.4. Inițiative culturale care promovează întâlnirile directe, dialogul și relațiile umane în contextul utilizării IA.	• Utilizarea responsabilă a IA, prin corecta înțelegere a efectelor folosirii ei excesive; • Participarea evolutivă a publicului la activități culturale bazate pe consum nemijlocit; • Recuperarea și plasarea relațiilor umane la locul cuvenit și reabilitarea sentimentului de apartenență la comunitate; • Cristalizarea și aplicarea principiilor utilizării responsabile a IA și reflectarea lor în viața culturală a comunităților.

OS 3.4. Tranziție verde, dezvoltarea și consolidarea rezilienței infrastructurii digitale cu consum redus și a patrimoniului cultural

DIRECȚII DE ACȚIUNE	ACȚIUNI SPECIFICE	TERMEN	INDICATORI DE PERFORMANȚĂ	
			REZULTAT	IMPACT
1. Eficiență energetică sustenabilă a infrastructurii culturale și de patrimoniu	a) Aplicarea soluțiilor de iluminat inteligent și a surselor de energie regenerabilă, acolo unde sunt compatibile cu cerințele de conservare; b) Realizarea intervențiilor de eficiență energetică cu materiale și tehnologii compatibile cu valoarea culturală și arhitecturală; c) Integrarea criteriilor de sustenabilitate în proiectarea și	• 2027: diagnostic, standarde și planificare; • 2028: pilotare și primele intervenții; • 2029–2030: extinderea intervențiilor și evaluare intermediară;	R1.1. Standarde și ghiduri pentru intervenții de eficiență energetică compatibile cu conservarea patrimoniului; R1.2. Clădiri culturale și de patrimoniu cu intervenții de eficiență energetică implementate; R1.3. Soluții de energie regenerabilă și iluminat inteligent instalate unde sunt adecvate;	• Reducerea consumului energetic în clădirile în care s-a intervenit; • Ponderea intervențiilor conforme cu cerințele de conservare; • Reducerea emisiilor asociate funcționării infrastructurii culturale. • Evoluția consumului energetic al infrastructurii digitale culturale.

DIRECȚII DE ACȚIUNE	ACȚIUNI SPECIFICE	TERMEN	INDICATORI DE PERFORMANȚĂ	
			REZULTAT	IMPACT
	modernizarea infrastructurii culturale; d) Reducerea consumului energetic al infrastructurii și serviciilor digitale culturale (găzduire, stocare, echipamente).	• 2031–2033: consolidare și scalare; • 2034: evaluare finală de impact.	R1.4. Infrastructură digitală culturală cu consum energetic redus.	
2. Management sustenabil al resurselor și deșeurilor culturale	a) Aplicarea colectării selective și a reducerii deșeurilor în organizațiile culturale; b) Introducerea unor criterii de punctaj în programele de finanțare pentru reutilizarea și reciclarea decorurilor, costumelor, echipamentelor și materialelor; c) Dezvoltarea unei rețele de reutilizare și reciclare a materialelor și decorurilor; d) Stimularea cooperării locale, regionale, naționale și internaționale pentru reutilizarea resurselor culturale.	• 2027: diagnostic, standarde și planificare; • 2028: pilotare și primele intervenții; • 2029–2030: extinderea intervențiilor și evaluare intermediară; • 2031–2033: consolidare și scalare; • 2034: evaluare finală de impact.	R2.1. Sisteme de colectare selectivă funcționale în organizațiile culturale; R2.2. Criterii de punctaj privind reutilizarea și reciclarea decorurilor și materialelor, integrate în programele de finanțare; R2.3. Rețea de reutilizare și reciclare a materialelor, decorurilor, costumelor și echipamentelor; R2.4. Protocoale și parteneriate, inclusiv internaționale, pentru circulația resurselor reutilizabile.	• Ponderea organizațiilor culturale care aplică sisteme de colectare selectivă; • Ponderea programelor de finanțare care includ criterii de reutilizare și reciclare; • Cantitatea/ponderea materialelor și decorurilor reutilizate sau reciclate; • Reducerea deșeurilor generate de activitățile culturale.
3. Ecologizarea mecanismelor de finanțare culturală	a) Integrarea criteriilor de sustenabilitate de mediu în schemele și programele de finanțare publică; b) Aplicarea criteriilor proporțional cu tipul și dimensiunea proiectului cultural; c) Monitorizarea efectelor criteriilor verzi asupra	• 2027: diagnostic, standarde și planificare; • 2028: pilotare și primele intervenții; • 2029–2030: extinderea intervențiilor și evaluare intermediară;	R3.1. Criterii de sustenabilitate de mediu integrate în schemele relevante de finanțare; R3.2. Ghiduri pentru aplicarea proporțională a criteriilor verzi; R3.3. Sistem de monitorizare a efectelor ecologizării finanțărilor.	• Ponderea schemelor de finanțare care includ criterii verzi; • Ponderea proiectelor finanțate care aplică măsuri de sustenabilitate; • Evoluția impactului de mediu al proiectelor finanțate.

DIRECȚII DE ACȚIUNE	ACȚIUNI SPECIFICE	TERMEN	INDICATORI DE PERFORMANȚĂ	
			REZULTAT	IMPACT
	proiectelor și organizațiilor culturale.	• 2031–2033: consolidare și scalare; • 2034: evaluare finală de impact.		
4. Adaptarea la riscurile climatice și consolidarea rezilienței	a) Identificarea vulnerabilității climatice și a riscurilor pentru infrastructura culturală și patrimoniu, pe măsura disponibilității datelor din sistemele de evidență; b) Aplicarea planurilor de prevenire, intervenție, continuitate și recuperare; c) Consolidarea cooperării dintre organizațiile culturale, protecția civilă, mediul academic și organizațiile de specialitate; d) Testarea periodică a capacității de răspuns prin exerciții și simulări.	• 2027: analize de vulnerabilitate, standarde și planificare; • 2028: pilotare și primele intervenții; • 2029–2030: extinderea intervențiilor și evaluare intermediară; • 2031–2033: consolidare, rețele regionale și simulări periodice; • 2034: evaluare finală de impact.	R4.1. Analize de vulnerabilitate și risc pentru infrastructura și patrimoniul cultural; R4.2. Planuri de prevenire, intervenție, continuitate și recuperare; R4.3. Protocoale interinstituționale de intervenție; R4.4. Program periodic de exerciții și simulări.	• Ponderea infrastructurii/colecțiilor cu analize de risc actualizate; • Ponderea organizațiilor culturale cu planuri de continuitate și recuperare; • Timpul de reacție în exerciții/situații testate; • Reducerea vulnerabilității la riscuri climatice și de mediu.
5. Infrastructură regională pentru protecția și evacuarea patrimoniului	a) Identificarea capacităților regionale pentru protecția, depozitarea sigură și evacuarea temporară a bunurilor culturale; b) Instituirea și aplicarea mecanismelor de transfer, evacuare, depozitare temporară și recuperare în situații de criză; c) Coordonarea capacităților regionale cu sistemele de	• 2027: analize de vulnerabilitate, standarde și planificare; • 2028: pilotare și primele intervenții; • 2029–2030: extinderea intervențiilor și	R5.1. Rețea regională de infrastructuri specializate pentru protecție și depozitare; R5.2. Protocoale pentru transfer, evacuare, depozitare temporară și recuperare; R5.3. Capacități operaționale testate periodic.	• Acoperirea teritorială a infrastructurii regionale de protecție; • Capacitatea de depozitare/evacuare disponibilă; • Timpul de mobilizare și transfer în exerciții; • Ponderea bunurilor prioritare pentru care există proceduri operaționale de protecție.

DIRECȚII DE ACȚIUNE	ACȚIUNI SPECIFICE	TERMEN	INDICATORI DE PERFORMANȚĂ	
			REZULTAT	IMPACT
	protecție civilă și management al riscurilor.	evaluare intermediară; • 2031–2033: consolidare, rețele regionale și simulări periodice; • 2034: evaluare finală de impact.		

OS 3.5. Consolidarea rolului culturii în prevenirea alienării tehnologice și protejarea autonomiei creativității, relațiilor umane și participării culturale în era digitală

DIRECȚII DE ACȚIUNE	ACȚIUNI SPECIFICE	TERMEN	INDICATORI DE PERFORMANȚĂ	
			REZULTAT	IMPACT
1. Cultură pentru relații umane, apartenență și participare comunitară	a) Dezvoltarea programelor culturale centrate pe întâlnire directă, colaborare și apartenență comunitară; b) Consolidarea spațiilor culturale ca locuri de socializare, cooperare și relaționare; c) Dezvoltarea programelor intergeneraționale și a formatelor care stimulează relațiile umane.	• 2027: analiză, cadru de intervenție și proiectarea programelor; • 2028: pilotare; • 2029–2030: extindere și evaluare intermediară; • 2031–2033: consolidare și monitorizare; • 2034: evaluare finală de impact.	R1.1. Programe culturale orientate spre relații umane și apartenență comunitară; R1.2. Formate intergeneraționale de participare și colaborare; R1.3. Spații și contexte culturale utilizate pentru socializare și interacțiune comunitară.	• Numărul și diversitatea participanților; • Rata de revenire și continuitatea participării; • Evoluția sentimentului de apartenență și conectare socială; • Îmbunătățirea comunicării, ca fenomen constatabil la nivel social, cultural și individual; • Ponderea participanților care declară că activitățile culturale au facilitat relații/interacțiuni semnificative.
2. Alfabetizare relațională, critică și înțelegerea economiei atenției	a) Integrarea în programele culturale a componentelor privind algoritmi, manipularea	• 2027: analiză, cadru de intervenție și	R2.1. Programe și module de alfabetizare relațională și critică; R2.2. Resurse educaționale privind algoritmi, manipularea	• Numărul și diversitatea beneficiarilor;

DIRECȚII DE ACȚIUNE	ACȚIUNI SPECIFICE	TERMEN	INDICATORI DE PERFORMANȚĂ	
			REZULTAT	IMPACT
	informației și economia atenției; b) Dezvoltarea capacității publicului de a înțelege modul în care tehnologiile influențează comportamentele, alegerile și relațiile; c) Adaptarea alfabetizării relaționale și critice la diferite categorii de vârstă și profiluri de public; d) Componente privind utilizarea sigură a mediului online de către copii și tineri și mecanismele de design adictiv, în acord cu viitorul cadru european privind protecția minorilor online (EU KIDS Act), după adoptarea acestuia.	proiectarea programelor; • 2028: pilotare; • 2029–2030: extindere și evaluare intermediară; • 2031–2033: consolidare și monitorizare; • 2034: evaluare finală de impact.	informației, economia atenției și mecanismele de design adictiv; R2.3. Formate adaptate diferitelor categorii de public.	• Evoluția capacității de identificare a influențelor algoritmice și manipulative; • Ponderea beneficiarilor care își adaptează conștient practicile digitale; • Evoluția competențelor relaționale și critice.
3. Protejarea și dezvoltarea creativității umane	a) Susținerea programelor care valorizează creația umană originală; b) Stimularea experimentului artistic care explorează critic relația om–tehnologie; c) Menținerea autonomiei și originalității artistice și a controlului uman în utilizarea IA în procesele creative; d) Stimularea aportului de imaginație umană în procesul de creație.	• 2027: analiză, cadru de intervenție și proiectarea programelor; • 2028: pilotare; • 2029–2030: extindere și evaluare intermediară; • 2031–2033: consolidare și monitorizare; • 2034: evaluare finală de impact.	R3.1. Programe dedicate creației umane originale; R3.2. Proiecte și experimente artistice privind relația om–tehnologie; R3.3. Principii și practici pentru menținerea autonomiei creativității umane în utilizarea IA.	• Numărul și diversitatea proiectelor de creație originală și experiment critic; • Ponderea proiectelor cu control uman explicit în utilizarea IA; • Evoluția percepției creatorilor asupra autonomiei profesionale și artistice.

DIRECȚII DE ACȚIUNE	ACȚIUNI SPECIFICE	TERMEN	INDICATORI DE PERFORMANȚĂ	
			REZULTAT	IMPACT
4. Cultură pentru recuperarea atenției și deconectare conștientă	a) Dezvoltarea rezidențelor, retreat-urilor și programelor culturale care favorizează concentrarea, reflecția și interacțiunea nemediată; b) Organizarea de experiențe culturale în contexte care reduc dependența de ecrane și dispozitive; c) Integrarea reflecției privind echilibrul dintre conectarea digitală și experiența culturală nemediată, precum și avantajele celor două tipuri de raportare la cotidian.	• 2027: analiză, cadru de intervenție și proiectarea programelor; • 2028: pilotare; • 2029–2030: extindere și evaluare intermediară; • 2031–2033: consolidare și monitorizare; • 2034: evaluare finală de impact.	R4.1. Rezidențe și retreat-uri culturale orientate spre concentrare și deconectare conștientă; R4.2. Programe culturale cu componentă de recuperare a atenției; R4.3. Resurse și practici pentru echilibrul dintre experiența digitală și cea nemediată.	• Numărul și diversitatea beneficiarilor; • Evoluția autoevaluată a capacității de concentrare și prezență; • Gradul de satisfacție privind experiențele culturale nemediate; • Rata de participare recurentă la astfel de programe.
5. Cultura ca infrastructură de relație umană în contextul utilizării IA	a) Integrarea dimensiunii relaționale în evaluarea programelor și politicilor culturale; b) Utilizarea IA ca instrument de sprijin, fără substituirea relațiilor umane și a deciziei culturale acolo unde interacțiunea umană este esențială; c) Dezvoltarea unor indicatori care măsoară nu doar accesul, ci și întâlnirea, relaționarea și capacitățile umane dezvoltate prin cultură.	• 2027: analiză, cadru de intervenție și proiectarea programelor; • 2028: pilotare; • 2029–2030: extindere și evaluare intermediară; • 2031–2033: consolidare și monitorizare; • 2034: evaluare finală de impact.	R5.1. Cadru de evaluare a dimensiunii relaționale a participării culturale; R5.2. Principii pentru utilizarea IA în serviciul relației umane și al autonomiei; R5.3. Set de indicatori privind întâlnirea prin cultură, relațiile create și capacitățile umane dezvoltate.	• Ponderea programelor evaluate și prin indicatori relaționali; • Evoluția numărului de participanți care raportează interacțiuni/legături create prin cultură; • Ponderea utilizărilor IA în care rolul și controlul uman sunt explicite; • Evoluția percepției publicului privind cultura ca spațiu de relaționare și autonomie.

PLAN DE MĂSURI – OG 4 DEZVOLTAREA RESURSELOR UMANE ȘI CONSOLIDAREA CAPACITĂȚII PROFESIONALE, ADMINISTRATIV-ORGANIZATORICE ȘI ECONOMICE ÎN SECTOARELE CULTURAL-CREATIVE

OS 4.1. Transformarea resursei umane prin competențe profesionale, leadership și management modern, digital/IA și tranziție verde

DIRECȚII DE ACȚIUNE	ACȚIUNI SPECIFICE	TERMEN	INDICATORI DE PERFORMANȚĂ	
			REZULTAT	IMPACT
1. Sistem de formare profesională continuă adaptat nevoilor sectoarelor cultural-creative	a) Analizarea periodică a nevoilor de competențe și a deficitului de calificări; b) Organizarea programelor de calificare, perfecționare și învățare continuă; c) Dezvoltarea microcertificărilor, învățării modulare și programelor fast-track de reconversie; d) Validarea competențelor dobândite informal și nonformal.	• 2027: analiza nevoilor, proiectarea cadrului și a standardelor; • 2028: dezvoltare și pilotare; • 2029–2030: implementare, extindere și evaluare intermediară; • 2031–2033: consolidare, actualizare și scalare; • 2034: evaluare finală de impact.	R1.1. Mecanism periodic de analiză a nevoilor de formare; R1.2. Portofoliu de programe de calificare/perfecționare și microcertificări; R1.3. Scheme de validare a competențelor și reconversie profesională; R1.4. Trasee de cooperare cu învățământul de specialitate și mecanisme de absorbție a tinerilor profesioniști în sectoarele cultural-creative; R1.5. Standardele ocupaționale din domeniul culturii, actualizate în cooperare cu organizațiile profesionale; R1.6. Administrare mai eficientă și mai modernă a organizațiilor culturale.	• Reducerea deficitului de competențe în compartimentele și sferile de activitate prioritare; • Ponderea participanților care aplică noile competențe la 6–12 luni; • Creșterea participării la formare profesională continuă; • Ponderea absolvenților și a tinerilor profesioniști integrați în organizațiile culturale.
2. Dezvoltarea competențelor digitale și de utilizare responsabilă a IA	a) Proiectarea și actualizarea programelor de formare profesională în domeniul competențelor digitale și IA, pe baza cadrului departamental definit și actualizat prin OG 3; b) Dezvoltarea și furnizarea de cursuri, module online și hibride și trasee de învățare adaptate diferitelor categorii	• 2027: analiza nevoilor, proiectarea cadrului și a standardelor; • 2028: dezvoltare și pilotare; • 2029–2030: implementare, extindere și	R2.1. Portofoliu de programe și module de formare în competențe digitale și IA, corelat cu cadrul departamental din OG 3; R2.2. Cursuri online, hibride și trasee de învățare accesibile profesioniștilor din diferitele sectoare cultural-creative; R2.3. Rețea de formatori, mentori și comunități de practică pentru competențe digitale și IA;	• Creșterea nivelului competențelor digitale și IA ale personalului; • Ponderea participanților care aplică competențele dobândite în activitatea profesională la 6–12 luni; • Ponderea personalului capabil să utilizeze responsabil instrumentele IA relevante;

DIRECȚII DE ACȚIUNE	ACȚIUNI SPECIFICE	TERMEN	INDICATORI DE PERFORMANȚĂ	
			REZULTAT	IMPACT
	profesionale și niveluri de competență; c) Integrarea în programele de formare a cerințelor privind protecția datelor, drepturile de autor, transparența, verificarea rezultatelor, identificarea conținutului sintetic și controlul uman; d) Dezvoltarea programelor de mentorat, internship, schimb de experiență și a comunităților de practică pentru utilizarea instrumentelor digitale și IA; e) Dezvoltarea mecanismelor de evaluare, recunoaștere și, după caz, certificare a competențelor dobândite; f) Evaluarea aplicării competențelor dobândite în activitatea profesională și adaptarea periodică a programelor de formare.	evaluare intermediară; • 2031–2033: consolidare, actualizare și scalare; • 2034: evaluare finală de impact.	R2.4. Mecanism de evaluare și recunoaștere/certificare a competențelor dobândite; R2.5. Ghiduri de bune practici și resurse pentru aplicarea responsabilă a competențelor digitale și IA în activitatea profesională.	• Reducerea incidentelor și practicilor neconforme de utilizare a instrumentelor digitale și IA.
3. Competențe verzi și capacitate organizațională pentru tranziția verde	a) Definirea, în corelare cu standardele profesionale și de management prevăzute la OS 4.2 și OS 4.3, a competențelor verzi relevante pentru diferitele categorii de profesioniști și organizații culturale; b) Dezvoltarea și furnizarea de module de formare privind utilizarea eficientă a resurselor, reducerea deșeurilor, reutilizarea decorurilor și a	• 2027: definirea competențelor verzi, diagnostic de bază și proiectarea instrumentelor; • 2028: dezvoltare și pilotare; • 2029–2030: implementare, extindere și	R3.1. Cadru de competențe verzi pentru profesioniștii și organizațiile culturale; R3.2. Portofoliu de module de formare și resurse practice pentru tranziția verde; R3.3. Ghiduri și instrumente proporționale pentru planificarea și monitorizarea impactului de mediu; R3.4. Organizații culturale cu obiective și măsuri de tranziție	• Ponderea profesioniștilor formați care aplică practici verzi în activitatea curentă la 6–12 luni; • Ponderea organizațiilor culturale care integrează obiective și măsuri de tranziție verde în planificarea strategică și operațională; • Ponderea organizațiilor care monitorizează cel puțin indicatori relevanți de consum

DIRECȚII DE ACȚIUNE	ACȚIUNI SPECIFICE	TERMEN	INDICATORI DE PERFORMANȚĂ	
			REZULTAT	IMPACT
	materialelor, achizițiile sustenabile, producția și organizarea responsabilă a evenimentelor, mobilitatea sustenabilă și adaptarea la riscurile climatice; c) Dezvoltarea de ghiduri, instrumente și modele proporționale cu dimensiunea și profilul organizației pentru planificarea, monitorizarea și reducerea impactului de mediu al activităților culturale; d) Integrarea obiectivelor de tranziție verde în planificarea strategică, managementul operațional și dezvoltarea organizațională, fără duplicarea standardelor profesionale prevăzute la OS 4.2 și a instrumentelor administrative prevăzute la OS 4.3; e) Dezvoltarea capacității de identificare și accesare a finanțărilor pentru investiții și proiecte verzi, în corelare cu mecanismele de finanțare și dezvoltare economică prevăzute la OS 4.3 și OS 4.4; f) Facilitarea schimbului de bune practici, mentoratului și comunităților de practică privind tranziția verde în sectoarele cultural-creative.	evaluare intermediară; • 2031–2033: consolidare, actualizare și scalare; • 2034: evaluare finală de impact.	verde integrate în planificarea și managementul curent; R3.5. Comunități de practică și mecanisme de schimb de experiență privind sustenabilitatea; R3.6. Capacitate crescută de accesare a finanțărilor pentru proiecte și investiții verzi.	de resurse, deșeuri și mobilitate, proporțional cu dimensiunea și activitatea lor; • Reducerea consumurilor și a deșeurilor în organizațiile participante, raportată la valorile de bază și la specificul activității; • Creșterea numărului de proiecte și investiții culturale care includ criterii de sustenabilitate și/sau beneficiază de finanțări pentru tranziția verde; • Creșterea capacității sectoarelor cultural-creative de adaptare la cerințele și posibilitățile tranziției verzi.

DIRECȚII DE ACȚIUNE	ACȚIUNI SPECIFICE	TERMEN	INDICATORI DE PERFORMANȚĂ	
			REZULTAT	IMPACT
4. Leadership, mentorat și competențe relaționale	a) Dezvoltarea competențelor de leadership, comunicare, mediere culturală, incluziune și implicare comunitară; b) Implementarea programelor de mentorat; c) Dezvoltarea competențelor de coordonare a echipelor, comunicare, mediere, incluziune și lucru colaborativ, complementar standardelor profesionale de management prevăzute la OS 4.2; d) Evaluarea periodică a competențelor dobândite.	• 2027: analiza nevoilor, proiectarea cadrului și a standardelor; • 2028: dezvoltare și pilotare; • 2029–2030: implementare, extindere și evaluare intermediară; • 2031–2033: consolidare, actualizare și scalare; • 2034: evaluare finală de impact.	R4.1. Programe de leadership, mentorat și competențe relaționale; R4.2. Rețea/programe de mentorat; R4.3. Instrumente periodice de evaluare a competențelor.	• Evoluția competențelor manageriale, de leadership și mediere; • Ponderea absolvenților care accedă la responsabilități de coordonare/management; • Evoluția calității serviciilor și satisfacției beneficiarilor.
5. Retenția profesioniștilor și securitatea profesională	a) Analizarea factorilor de plecare, precaritate și deficit de personal; b) Dezvoltarea mecanismelor de retenție și mobilitate profesională sănătoasă și stimularea interesului celor atrași de domeniu; c) Susținerea îmbunătățirii condițiilor de muncă, protecției sociale și securității profesionale a oamenilor de cultură și a lucrătorilor culturali din mediul public și din cel privat, în limita competențelor Ministerului Culturii și în	• 2027: analiza nevoilor, proiectarea cadrului și a standardelor; • 2028: dezvoltare și pilotare; • 2029–2030: implementare, extindere și evaluare intermediară; • 2031–2033: consolidare, actualizare și scalare;	R5.1. Diagnostic periodic privind retenția, precaritatea și condițiile de muncă; R5.2. Mecanisme de retenție și dezvoltare a carierei; R5.3. Măsuri/instrumente pentru îmbunătățirea securității profesionale.	• Creșterea ratei de retenție; • Reducerea gradului de precaritate și a diferențelor nejustificate de remunerare; • Evoluția pozitivă a condițiilor de muncă și protecției profesionale.

DIRECȚII DE ACȚIUNE	ACȚIUNI SPECIFICE	TERMEN	INDICATORI DE PERFORMANȚĂ	
			REZULTAT	IMPACT
	corelare cu legislația privind salarizarea.	• 2034: evaluare finală de impact.		

OS 4.2. Profesionalizarea managementului organismelor culturale de drept public

DIRECȚII DE ACȚIUNE	ACȚIUNI SPECIFICE	TERMEN	INDICATORI DE PERFORMANȚĂ	
			REZULTAT	IMPACT
1. Standarde profesionale și instrumente pentru managementul organizațiilor culturale	a) Elaborarea și actualizarea standardelor profesionale de management cultural, în concordanță cu principiile și cerințele de guvernanță stabilite prin OG 2, cu posibilitatea utilizării lor ca model de referință și de către organizațiile culturale de drept privat; b) Integrarea competențelor de planificare strategică, utilizare a datelor, management al riscurilor și comunicare; c) Introducerea utilizării responsabile a IA în standardele și procesele de management; d) Dezvoltarea instrumentelor comune de planificare, raportare și management la nivel de organizație.	• 2027: elaborarea standardelor și proiectarea instrumentelor; • 2028: pilotare; • 2029–2030: implementare, extindere și evaluare intermediară; • 2031–2033: consolidare, actualizare și transfer de bune practici; • 2034: evaluare finală de impact.	R1.1. Standarde profesionale de management cultural aprobate și actualizate; R1.2. Instrumente comune de planificare și management al riscurilor; R1.3. Repere pentru utilizarea datelor și a IA și pentru integrarea obiectivelor de tranziție verde în procesele manageriale; R1.4. Mecanism de corelare cu principiile și cerințele de guvernanță stabilite prin OG 2; R1.5. Competențe și practici de marketing cultural integrate în standardele și instrumentele de management.	• Creșterea calității planificării și managementului riscurilor; • Creșterea utilizării datelor în procesele decizionale; • Ponderea managerilor care aplică standardele profesionale, regulile de utilizare responsabilă a IA și obiectivele relevante de tranziție verde; • Îmbunătățirea performanței la nivel de organizație.
2. Parteneriate și cooperare interinstituțională și interorganizațională în managementul cultural	a) Dezvoltarea parteneriatelor între organismele culturale de drept public, administrații, organizații culturale și alți actori relevanți;	• 2027: cartografierea partenerilor și proiectarea	R2.1. Hartă și portofoliu de parteneri relevanți pentru managementul cultural;	• Creșterea numărului și diversității parteneriatelor funcționale;

DIRECȚII DE ACȚIUNE	ACȚIUNI SPECIFICE	TERMEN	INDICATORI DE PERFORMANȚĂ	
			REZULTAT	IMPACT
	b) Crearea unor mecanisme stabile de cooperare între manageri și organizații pentru proiecte, resurse și expertiză comune; c) Dezvoltarea schimburilor de experiență și a cooperării cu organisme și entități culturale de referință din țară și din afara țării; d) Stimularea parteneriatelor interdisciplinare și intersectoriale relevante pentru managementul cultural.	mecanismelor de cooperare; • 2028: pilotarea parteneriatelor; • 2029–2030: extinderea cooperării și a proiectelor comune și evaluare intermediară; • 2031–2033: consolidarea și diversificarea parteneriatelor; • 2034: evaluare finală de impact.	R2.2. Parteneriate interinstituționale și interorganizaționale funcționale; R2.3. Proiecte și inițiative comune între organisme culturale; R2.4. Schimburi de experiență naționale și internaționale.	• Ponderea parteneriatelor care generează proiecte, servicii sau resurse comune; • Creșterea cooperării și transferului de expertiză între organismele culturale; • Continuitatea parteneriatelor după încheierea proiectelor punctuale; • Dinamizarea rețelelor profesionale.
3. Identificarea, diseminarea și transferul cazurilor de bună practică în managementul cultural	a) Identificarea și documentarea sistematică a cazurilor de bună practică din managementul cultural din România și din spațiul european/internațional; b) Crearea unui mecanism/platforme de colectare, validare și diseminare a bunelor practici; c) Organizarea de schimburi profesionale, întâlniri tematice și comunități de practică pentru transferul experienței manageriale; d) Adaptarea și replicarea cazurilor de bună practică în contexte diferite;	• 2027: definirea metodologiei și identificarea primelor cazuri; • 2028: dezvoltarea mecanismului de diseminare și pilotarea transferului; • 2029–2030: extinderea bazei de bune practici și a comunităților de practică și evaluare intermediară; • 2031–2033: consolidare,	R3.1. Metodologie de identificare și documentare a bunelor practici; R3.2. Bază/platformă de cazuri de bună practică în managementul cultural; R3.3. Comunități de practică și formate periodice de schimb profesional; R3.4. Cazuri de bună practică adaptate și replicate în alte organisme culturale.	• Ponderea cazurilor de bună practică diseminate care sunt preluate sau adaptate; • Numărul și diversitatea organismelor culturale implicate în schimbul de bune practici; • Creșterea transferului de soluții manageriale între organizații și teritorii; • Continuitatea comunităților de practică și a schimburilor profesionale.

DIRECȚII DE ACȚIUNE	ACȚIUNI SPECIFICE	TERMEN	INDICATORI DE PERFORMANȚĂ	
			REZULTAT	IMPACT
	e) Urmărirea modului în care bunele practici diseminate sunt preluate și aplicate; f) Recunoașterea și promovarea proiectelor cu impact considerabil în managementul cultural.	replicare și actualizare; • 2034: evaluare finală de impact.		
4. Transparența managementului și a oportunităților de finanțare	a) Standardizarea comunicării publice privind obiectivele, rezultatele și performanța managementului; b) Transparentizarea comunicării oportunităților de finanțare relevante pentru organismele culturale; c) Utilizarea unor instrumente comparabile de raportare a rezultatelor; d) Diseminarea soluțiilor și practicilor eficiente privind accesarea și gestionarea finanțărilor.	• 2027: proiectarea cadrului de transparență și informare; • 2028: pilotare; • 2029–2030: implementare, extindere și evaluare intermediară; • 2031–2033: consolidare și actualizare; • 2034: evaluare finală de impact.	R4.1. Cadru de raportare transparentă a rezultatelor managementului; R4.2. Mecanism/canal de informare privind posibilitățile de finanțare; R4.3. Set comun de repere pentru comunicarea rezultatelor; R4.4. Practici și instrumente eficiente de accesare a finanțărilor diseminate.	• Creșterea accesului la informații privind rezultatele și finanțarea; • Creșterea capacității de atragere a resurselor; • Creșterea transparenței și responsabilității manageriale; • Creșterea utilizării practicilor eficiente de accesare și gestionare a finanțărilor; • Creșterea satisfacției personalului și a actorilor din domeniu.

OS 4.3. Consolidarea capacității administrative și instituționale a organizațiilor culturale

DIRECȚII DE ACȚIUNE	ACȚIUNI SPECIFICE	TERMEN	INDICATORI DE PERFORMANȚĂ	
			REZULTAT	IMPACT
1. Diagnostic și dezvoltare organizațională	a) Auditarea periodică a capacității administrative și de funcționare; b) Identificarea vulnerabilităților, blocajelor și nevoilor de dezvoltare;	• 2027: audit, diagnostic și proiectarea instrumentelor;	R1.1. Metodologie și program de audit al organizațiilor; R1.2. Audituri/diagnostice organizaționale;	• Reducerea vulnerabilităților identificate prin audit; • Creșterea ratei de implementare la termen a planurilor;

DIRECȚII DE ACȚIUNE	ACȚIUNI SPECIFICE	TERMEN	INDICATORI DE PERFORMANȚĂ	
			REZULTAT	IMPACT
	c) Elaborarea și actualizarea planurilor de dezvoltare organizațională, inclusiv a măsurilor de transformare digitală și tranziție verde definite prin OS 4.1 și standardele de management din OS 4.2; d) Urmărirea implementării recomandărilor rezultate din audit.	• 2028: pilotare și dezvoltare organizațională; • 2029–2030: implementare, extindere și evaluare intermediară; • 2031–2033: consolidare și scalare; • 2034: evaluare finală de impact.	R1.3. Planuri de dezvoltare organizațională și mecanism de urmărire.	• Evoluția satisfacției personalului față de procesele administrative.
2. Eficiența proceselor și instrumentelor administrative	a) Analizarea și simplificarea proceselor organizaționale interne; b) Dezvoltarea instrumentelor de management, planificare și normare adaptate; c) Corelarea instrumentelor cu procesele de digitalizare și interoperabilitate relevante.	• 2027: audit, diagnostic și proiectarea instrumentelor; • 2028: pilotare și dezvoltare organizațională; • 2029–2030: implementare, extindere și evaluare intermediară; • 2031–2033: consolidare și scalare; • 2034: evaluare finală de impact.	R2.1. Procese interne simplificate și standardizate; R2.2. Instrumente de management și normare adaptate.	• Reducerea timpului și costului proceselor administrative interne; • Creșterea productivității și calității proceselor; • Reducerea sarcinilor administrative redundante.
3. Monitorizare, management al riscurilor și decizie bazată pe date	a) Implementarea sistemelor de monitorizare a activității și performanței;	• 2027: audit, diagnostic și proiectarea instrumentelor;	R3.1. Sisteme funcționale de monitorizare; R3.2. Cadru de management al riscurilor;	• Ponderea organizațiilor care utilizează sisteme funcționale de monitorizare și management al riscurilor;

DIRECȚII DE ACȚIUNE	ACȚIUNI SPECIFICE	TERMEN	INDICATORI DE PERFORMANȚĂ	
			REZULTAT	IMPACT
	b) Dezvoltarea registrelor și proceselor de management al riscurilor; c) Utilizarea datelor pentru planificare, prioritizare și evaluare; d) Revizuirea periodică a indicatorilor și a măsurilor corective.	• 2028: pilotare și dezvoltare organizațională; • 2029–2030: implementare, extindere și evaluare intermediară; • 2031–2033: consolidare și scalare; • 2034: evaluare finală de impact.	R3.3. Seturi de indicatori și rapoarte pentru decizie.	• Creșterea calității deciziilor bazate pe date; • Reducerea întârzierilor și abaterilor de la obiective.
4. Capacitate de atragere și administrare a finanțării	a) Dezvoltarea competențelor pentru identificarea posibilităților și pregătirea aplicațiilor, inclusiv pentru finanțări destinate transformării digitale, eficienței resurselor și tranziției verzi; b) Îmbunătățirea capacității de bugetare, contractare, implementare și raportare; c) Dezvoltarea parteneriatelor pentru accesarea finanțării naționale și europene; d) Transferul bunelor practici privind absorbția și managementul finanțării.	• 2027: audit, diagnostic și proiectarea instrumentelor; • 2028: pilotare și dezvoltare organizațională; • 2029–2030: implementare, extindere și evaluare intermediară; • 2031–2033: consolidare și scalare; • 2034: evaluare finală de impact.	R4.1. Programe/instrumente de dezvoltare a capacității de finanțare; R4.2. Proceduri și modele pentru pregătirea și administrarea proiectelor; R4.3. Parteneriate pentru atragerea resurselor.	• Creșterea ratei de atragere și absorbție a finanțării; • Creșterea diversității surselor de finanțare; • Reducerea erorilor și întârzierilor în implementarea proiectelor; • Ofertă culturală mai calibrată, mai diversă și de calitate crescută.

OS 4.4. Dezvoltarea competențelor antreprenoriale și economice

DIRECȚII DE ACȚIUNE	ACȚIUNI SPECIFICE	TERMEN	INDICATORI DE PERFORMANȚĂ	
			REZULTAT	IMPACT
1. Antreprenoriat cultural și modele de afaceri sustenabile	a) Promovarea și testarea modelelor de afaceri culturale adaptate diferitelor sectoare cultural-creative și subsectoarelor aferente, inclusiv modele care integrează eficiența resurselor și principiile economiei circulare, în corelare cu competențele verzi dezvoltate la OS 4.1; b) Dezvoltarea programelor de mentorat antreprenorial; c) Dezvoltarea programelor de ucenicie și stagii (internship); d) Sprijinirea inițiativelor pentru validarea produselor, serviciilor și piețelor.	• 2027: diagnostic economic și proiectarea programelor; • 2028: pilotare, mentorat și primele scheme de sprijin; • 2029–2030: extindere și evaluare intermediară; • 2031–2033: consolidare și diversificarea instrumentelor; • 2034: evaluare finală de impact.	R1.1. Programe de antreprenoriat cultural și mentorat; R1.2. Programe de ucenicie și stagii (internship); R1.3. Instrumente pentru dezvoltarea și testarea modelelor de afaceri; R1.4. Clustere, huburi și incubatoare culturale funcționale, dezvoltate inclusiv prin valorificarea spațiilor disponibile.	• Rata de supraviețuire și dezvoltare a inițiativelor sprijinite la 36 de luni; • Ponderea beneficiarilor care creează locuri de muncă sau contracte sustenabile; • Creșterea accesului la piețe.
2. Competențe economice și management financiar	a) Dezvoltarea competențelor de management financiar, bugetare, prețuri, fiscalitate și planificare; b) Dezvoltarea capacității de analiză economică și gestionare a fluxurilor financiare; c) Integrarea competențelor digitale și a utilizării responsabile a IA pentru productivitate, distribuție și acces la public.	• 2027: diagnostic economic și proiectarea programelor; • 2028: pilotare, mentorat și primele scheme de sprijin; • 2029–2030: extindere și evaluare intermediară; • 2031–2033: consolidare și	R2.1. Curriculum și programe de management financiar; R2.2. Instrumente practice de planificare și analiză economică; R2.3. Module privind utilizarea responsabilă a instrumentelor digitale/IA în activitatea economică.	• Îmbunătățirea sustenabilității financiare a beneficiarilor; • Ponderea întreprinderilor culturale care utilizează responsabil instrumente digitale/IA; • Creșterea capacității de planificare și gestiune financiară.

DIRECȚII DE ACȚIUNE	ACȚIUNI SPECIFICE	TERMEN	INDICATORI DE PERFORMANȚĂ	
			REZULTAT	IMPACT
		diversificarea instrumentelor; • 2034: evaluare finală de impact.		
3. Diversificarea veniturilor și accesul la finanțare	a) Facilitarea accesului la finanțare publică, privată și mixtă; b) Dezvoltarea competențelor pentru investiții, sponsorizări, parteneriate și venituri proprii; c) Sprijinirea mecanismelor de cofinanțare și a instrumentelor care atrag resurse private; d) Monitorizarea structurii veniturilor beneficiarilor.	• 2027: diagnostic economic și proiectarea programelor; • 2028: pilotare, mentorat și primele scheme de sprijin; • 2029–2030: extindere și evaluare intermediară; • 2031–2033: consolidare și diversificarea instrumentelor; • 2034: evaluare finală de impact.	R3.1. Mecanisme și servicii de acces la finanțare; R3.2. Instrumente pentru diversificarea veniturilor; R3.3. Parteneriate și mecanisme de mobilizare a resurselor private.	• Creșterea ponderii veniturilor proprii/diversificate; • Definirea explicită a raportului dintre finanțarea publică și resursele private mobilizate; • Creșterea accesului la finanțare și piețe.
4. Sustenabilitatea economică a ecosistemului cărții și extinderea intervențiilor către alte sectoare și subsectoare cultural-creative	a) Dezvoltarea schemelor de sprijin și granturilor pentru edituri, pentru activități editoriale, traduceri, digitalizare, formate digitale/audio și acces la piețe; b) Dezvoltarea, în corelare cu cadrul normativ, a mecanismelor multianuale și predictibile pentru achiziția de carte destinată bibliotecilor publice, cu respectarea	• 2027: diagnostic economic și proiectarea programelor; • 2028: pilotare, mentorat și primele scheme de sprijin; • 2029–2030: extindere și evaluare intermediară;	R4.1. Scheme de sprijin pentru ecosistemul editorial; R4.2. Mecanisme multianuale și predictibile de achiziție de carte pentru bibliotecile publice; R4.3. Sistem de monitorizare a efectelor economice asupra ecosistemului cărții; R4.4. Mecanisme pilotate în sectorul cărții, extinse către celelalte sectoare cultural-creative.	• Creșterea sustenabilității economice a operatorilor editoriali; • Creșterea accesului editurilor la finanțare și piețe; • Creșterea predictibilității achizițiilor de carte pentru biblioteci, fără diminuarea resurselor serviciilor de bază; • Numărul sectoarelor și subsectoarelor cultural-

DIRECȚII DE ACȚIUNE	ACȚIUNI SPECIFICE	TERMEN	INDICATORI DE PERFORMANȚĂ	
			REZULTAT	IMPACT
	autonomiei locale și în limita fondurilor aprobate anual; c) Monitorizarea efectelor economice și culturale ale schemelor asupra ecosistemului cărții; d) Pilotarea mecanismelor în sectorul cărții și extinderea lor către alte sectoare și subsectoare cultural-creative, cu sprijinirea colaborării intersectoriale și interdisciplinare.	• 2031–2033: consolidare și diversificarea instrumentelor; • 2034: evaluare finală de impact.		creative în care mecanismele pilotate sunt extinse.

OS 4.5. Susținerea mobilității profesionale interne și a cooperării între actorii culturali

DIRECȚII DE ACȚIUNE	ACȚIUNI SPECIFICE	TERMEN	INDICATORI DE PERFORMANȚĂ	
			REZULTAT	IMPACT
1. Programe de mobilitate profesională internă	a) Acordarea granturilor de mobilitate pe criterii transparente; b) Organizarea și susținerea rezidențelor artistice și profesionale; c) Facilitarea mobilității între regiuni, organizații și sectoare cultural-creative; d) Monitorizarea rezultatelor profesionale generate de mobilitate.	• 2027: cartografiere, proiectarea programelor și cadrului de mobilitate; • 2028: pilotare; • 2029–2030: extindere și evaluare intermediară; • 2031–2033: consolidarea rețelelor și scalare; • 2034: evaluare finală de impact.	R1.1. Program de granturi de mobilitate internă; R1.2. Rețea/portofoliu de rezidențe; R1.3. Sistem de urmărire a rezultatelor post-mobilitate.	• Creșterea circulației profesioniștilor între regiuni și zone de activitate cultural-creativă; • Ponderea beneficiarilor care dezvoltă colaborări/proiecte noi după mobilitate; • Reducerea barierelor administrative și profesionale pentru mobilitate; • Diversificarea la nivel de piață a produselor artistice.

DIRECȚII DE ACȚIUNE	ACȚIUNI SPECIFICE	TERMEN	INDICATORI DE PERFORMANȚĂ	
			REZULTAT	IMPACT
2. Timp pentru creație și cercetare: mecanism de dezvoltare profesională aprofundată	a) Analizarea cadrului și condițiilor pentru instituirea unui mecanism de dezvoltare profesională aprofundată pentru oamenii de cultură din organizațiile publice de cultură; b) Pilotarea mecanismului în organizații selectate; c) Evaluarea efectelor asupra creației, cercetării, competențelor și revenirii în organizație.	• 2027: cartografiere, proiectarea programelor și cadrului de mobilitate; • 2028: pilotare; • 2029–2030: extindere și evaluare intermediară; • 2031–2033: consolidarea rețelelor și scalare; • 2034: evaluare finală de impact.	R2.1. Cadru și metodologie pentru mecanismul de dezvoltare profesională aprofundată; R2.2. Program pilot; R2.3. Raport de evaluare și propuneri de extindere.	• Creșterea șanselor de dezvoltare profesională aprofundată; • Transferul competențelor și experiențelor în organizațiile de origine; • Creșterea retenției și satisfacției profesionale.
3. Rețele profesionale și networking	a) Dezvoltarea platformelor și formatelor de networking; b) Facilitarea accesului la rețele profesionale naționale și, complementar, internaționale existente; c) Conectivitate, consiliere și schimburi de experiență; d) Susținerea forumurilor profesionale periodice.	• 2027: cartografiere, proiectarea programelor și cadrului de mobilitate; • 2028: pilotare; • 2029–2030: extindere și evaluare intermediară; • 2031–2033: consolidarea rețelelor și scalare; • 2034: evaluare finală de impact.	R3.1. Platforme/formate de networking; R3.2. Rețele profesionale create sau sprijinite; R3.3. Forumuri profesionale și servicii de conectare/consiliere.	• Ponderea rețelelor sprijinite care rămân active la 24 de luni; • Creșterea conectivității profesionale interregionale și interdisciplinare; • Creșterea schimbului de bune practici.

DIRECȚII DE ACȚIUNE	ACȚIUNI SPECIFICE	TERMEN	INDICATORI DE PERFORMANȚĂ	
			REZULTAT	IMPACT
4. Cooperare între organizații și proiecte colaborative	a) Susținerea proiectelor colaborative între organizații și profesioniști; b) Stimularea cooperării interdisciplinare; c) Dezvoltarea mecanismelor de certificare și recunoaștere a competențelor/experiențelor relevante; d) Facilitarea transferului de competențe și bune practici rezultate din cooperare.	• 2027: cartografiere, proiectarea programelor și cadrului de mobilitate; • 2028: pilotare; • 2029–2030: extindere și evaluare intermediară; • 2031–2033: consolidarea rețelelor și scalare; • 2034: evaluare finală de impact.	R4.1. Program/portofoliu de proiecte colaborative; R4.2. Parteneriate funcționale; R4.3. Mecanisme de certificare și recunoaștere; R4.4. Formate de transfer al competențelor și bunelor practici.	• Ponderea proiectelor colaborative care continuă după finanțare; • Creșterea numărului și diversității cooperărilor între actori culturali; • Transfer crescut de competențe și bune practici în organizații.

PLAN DE MĂSURI – OG 5 DIPLOMAȚIE CULTURALĂ

Consolidarea prezenței și creșterea competitivității culturii din România pe plan internațional

Principiu transversal de implementare: planificarea internațională se realizează anticipativ, pe un orizont mobil de 1–2 ani, pentru identificarea și programarea resurselor, pregătirea parteneriatelor și producțiilor, precum și pentru prioritizarea evenimentelor și aniversărilor culturale care trebuie marcate la nivel european și internațional, pornind de la calendarul cultural național, inclusiv al minorităților naționale. Livrabilele sunt formulate la Rezultate, iar Acțiunile specifice descriu procesele necesare obținerii lor.

OS 5.1. Creșterea vizibilității și promovării culturii din România pe plan internațional

DIRECȚII DE ACȚIUNE	ACȚIUNI SPECIFICE	TERMEN	INDICATORI DE PERFORMANȚĂ	
			REZULTAT	IMPACT
1. Previzionarea și prioritizarea prezenței culturale internaționale	a) Monitorizarea sistematică a calendarelor culturale naționale, europene și internaționale, a marilor evenimente, aniversări, comemorări, sezoane și ocazii de reprezentare, inclusiv a celor ale minorităților naționale; b) Evaluarea relevanței strategice a evenimentelor în raport cu obiectivele de diplomație culturală, piețele/publicurile prioritare și capacitatea de reprezentare a României; c) Prioritizarea evenimentelor și momentelor culturale care necesită prezență sau marcare la nivel european și internațional; d) Programarea intervențiilor cu 1–2 ani în avans și actualizarea anuală a portofoliului de priorități.	• 2027: instituirea mecanismului de previzionare, calendar 2028–2029 și criterii de prioritizare; • 2028–2030: planificare anuală pe orizont mobil de 1–2 ani și implementarea priorităților; evaluare intermediară (2030); • 2031–2033: consolidare, extindere și actualizare anuală; • 2034: evaluare finală de impact.	R1.1. Calendar multianual mobil al evenimentelor, aniversărilor și oportunităților culturale prioritare, care integrează calendarul cultural național, inclusiv evenimentele minorităților naționale, și calendarul european și internațional; R1.2. Criterii și grilă de prioritizare a prezenței culturale internaționale; R1.3. Portofoliu anual/multianual de evenimente prioritare, cu necesarul preliminar de pregătire și resurse; R1.4. Mecanism anual de actualizare și coordonare a calendarului internațional.	• Ponderea evenimentelor prioritare planificate cu minimum 12, respectiv 24 de luni înainte; • Ponderea priorităților pentru care resursele și parteneriatele sunt identificate înainte de anul implementării; • Ponderea evenimentelor prioritare la care România asigură o prezență relevantă; • Gradul de corelare dintre calendarul național, calendarul internațional și programarea anuală/multianuală.
2. Branding cultural și poziționare internațională	a) Definirea și aplicarea coerentă a poziționării culturale	• 2027: definirea piețelor/publicurilor	R2.1. Strategie de branding cultural național;	• Creșterea notorietății și interesului pentru cultura din

DIRECȚII DE ACȚIUNE	ACȚIUNI SPECIFICE	TERMEN	INDICATORI DE PERFORMANȚĂ	
			REZULTAT	IMPACT
	a) României pe piețele și în regiunile prioritare; b) Corelarea mesajelor de branding cultural cu temele anuale/multianuale naționale și internaționale și cu evenimentele internaționale prioritare; c) Adaptarea mesajelor și formatelor de comunicare la publicurile și piețele vizate.	r prioritare și planificarea 2028–2029; • 2028–2030: implementarea și extinderea prezenței internaționale; evaluare intermediară (2030); • 2031–2033: consolidare și scalare; • 2034: evaluare finală de impact.	R2.2. Arhitectură de mesaje și teme de poziționare internațională; R2.3. Pachete integrate de promovare culturală și turistică adaptate piețelor prioritare; R2.4. Prezență internațională mai consistentă și direcție de poziționare mai coerentă.	România în piețele/țările prioritare; • Evoluția prezenței în presa și platformele culturale internaționale; • Coerența percepută a poziționării culturale a României.
3. Participare la evenimente, piețe și circuite culturale internaționale	a) Organizarea și susținerea participării la expoziții, târguri, festivaluri, bienale, saloane și piețe culturale internaționale prioritare; b) Sprijinirea participării artiștilor, profesioniștilor și organizațiilor culturale din România la piețele și circuitele internaționale; c) Susținerea traducerii, publicării, distribuției și promovării internaționale a operelor și producțiilor culturale; d) Urmărirea rezultatelor profesionale generate de participările internaționale.	• 2027: definirea piețelor/publicurilor prioritare și planificarea 2028–2029; • 2028–2030: implementarea și extinderea prezenței internaționale; evaluare intermediară (2030); • 2031–2033: consolidare și scalare; • 2034: evaluare finală de impact.	R3.1. Program/portofoliu de participări internaționale prioritare; R3.2. Traduceri, publicații și producții promovate internațional; R3.3. Instrumente de promovare, networking și comercializare internațională a produselor și serviciilor culturale.	• Ponderea participărilor care generează contracte, invitații, traduceri, distribuție sau colaborări ulterioare; • Creșterea audienței internaționale relevante; • Evoluția accesului organizațiilor culturale și creatorilor la piețe/circuite internaționale.

DIRECȚII DE ACȚIUNE	ACȚIUNI SPECIFICE	TERMEN	INDICATORI DE PERFORMANȚĂ	
			REZULTAT	IMPACT
4. Promovare digitală internațională și instrumente multilingve	a) Derularea campaniilor internaționale de promovare culturală în mediul digital; b) Producerea și distribuirea conținutului multilingv pentru publicurile internaționale; c) Utilizarea asistată de IA pentru traducere, localizare și promovare multilingvă, cu verificare umană și respectarea drepturilor de autor; d) Evaluarea conversiei vizibilității digitale în participare, achiziții, mobilitate și parteneriate.	• 2027: definirea piețelor/publicurilor prioritare și planificarea 2028–2029; • 2028–2030: implementarea și extinderea prezenței internaționale; evaluare intermediară (2030); • 2031–2033: consolidare și scalare; • 2034: evaluare finală de impact.	R4.1. Platforme digitale multilingve pentru promovarea culturii din România; R4.2. Campanii internaționale integrate de promovare; R4.3. Instrumente de comunicare și marketing cultural internațional; R4.4. Materiale și conținuturi multilingve pentru promovare.	• Conversia vizibilității digitale în participare, achiziții, parteneriate sau mobilitate; • Creșterea audienței internaționale relevante; • Ponderea utilizărilor IA în promovare realizate cu transparență, verificare umană și protejarea autenticității/reputației conținutului.

OS 5.2. Dezvoltarea parteneriatelor culturale internaționale

DIRECȚII DE ACȚIUNE	ACȚIUNI SPECIFICE	TERMEN	INDICATORI DE PERFORMANȚĂ	
			REZULTAT	IMPACT
1. Prioritizarea geografică și strategică a cooperării	a) Cartografierea relațiilor culturale internaționale existente, a contextelor și a ocaziilor de cooperare; b) Evaluarea și prioritizarea regiunilor, țărilor, rețelelor și partenerilor strategici pe un orizont de 1–2 ani; c) Corelarea priorităților de cooperare cu calendarul evenimentelor internaționale și	• 2027: cartografiere și prioritizare parteneri/regiuni pentru 2028–2029; • 2028–2030: formalizare, proiecte comune și participare în rețele; evaluare	R1.1. Hartă a cooperării culturale internaționale; R1.2. Listă/portofoliu actualizat de regiuni și parteneri strategici; R1.3. Calendar multianual al oportunităților de cooperare și al proiectelor prioritare.	• Diversitatea geografică și sectorială a cooperării; • Gradul de acoperire a regiunilor prioritare; • Ponderea cooperărilor pregătite cu minimum 12 luni înainte de implementare.

DIRECȚII DE ACȚIUNE	ACȚIUNI SPECIFICE	TERMEN	INDICATORI DE PERFORMANȚĂ	
			REZULTAT	IMPACT
	cu obiectivele strategice ale României.	intermediară (2030); • 2031–2033: consolidare și extindere; • 2034: evaluare finală de impact.		
2. Cooperare bilaterală și multilaterală	a) Dezvoltarea relațiilor cu partenerii strategici și negocierea formelor adecvate de cooperare; b) Participarea la programe și inițiative europene și internaționale; c) Consolidarea participării organizațiilor culturale din România în rețele profesionale internaționale.	• 2027: cartografiere și prioritizare parteneri/regiuni pentru 2028–2029; • 2028–2030: formalizare, proiecte comune și participare în rețele; evaluare intermediară (2030); • 2031–2033: consolidare și extindere; • 2034: evaluare finală de impact.	R2.1. Parteneriate și acorduri de cooperare culturală; R2.2. Participări în programe și inițiative europene și internaționale; R2.3. Participări și poziții active în rețele profesionale.	• Ponderea parteneriatelor care generează rezultate verificabile în 24 de luni; • Volumul finanțării externe atrase prin parteneriate; • Transferul de cunoaștere și accesul la noi rețele/piețe.
3. Proiecte culturale comune și continuitatea parteneriatelor	a) Inițierea și implementarea proiectelor culturale comune cu parteneri internaționali; b) Stimularea coproducțiilor, schimburilor și programelor recurente; c) Monitorizarea continuității relațiilor și valorificarea rezultatelor proiectelor după încheierea finanțării inițiale.	• 2027: cartografiere și prioritizare parteneri/regiuni pentru 2028–2029; • 2028–2030: formalizare, proiecte comune și participare în rețele; evaluare	R3.1. Proiecte și programe culturale comune; R3.2. Coproducții și schimburi culturale internaționale; R3.3. Portofoliu de parteneriate recurente și proiecte continuate după finanțarea inițială.	• Ponderea proiectelor care continuă după încheierea finanțării inițiale; • Continuitatea parteneriatelor și frecvența proiectelor recurente; • Contribuția parteneriatelor la prioritățile strategice ale României și la circulația creației culturale;

DIRECȚII DE ACȚIUNE	ACȚIUNI SPECIFICE	TERMEN	INDICATORI DE PERFORMANȚĂ	
			REZULTAT	IMPACT
		intermediară (2030); • 2031–2033: consolidare și extindere; • 2034: evaluare finală de impact.		• Schimbarea dinamicii de colaborare culturală internațională.

OS 5.3. Sprijinirea mobilității internaționale a profesioniștilor din cultură

DIRECȚII DE ACȚIUNE	ACȚIUNI SPECIFICE	TERMEN	INDICATORI DE PERFORMANȚĂ	
			REZULTAT	IMPACT
1. Planificarea și accesul la oportunități de mobilitate	a) Monitorizarea și anticiparea contextelor internaționale relevante pentru profesioniștii din cultură; b) Programarea apelurilor și intervențiilor de mobilitate în corelare cu calendarele internaționale, cu minimum 1 an înainte atunci când este posibil; c) Informarea, consilierea și mentorarea beneficiarilor pentru accesarea oportunităților.	• 2027: proiectarea programelor și calendarului de oportunități 2028–2029; • 2028–2030: implementare și extindere; evaluare intermediară (2030); • 2031–2033: consolidare și scalare; • 2034: evaluare finală de impact.	R1.1. Calendar/portal de oportunități internaționale actualizat; R1.2. Calendar anual/multianual al programelor de mobilitate; R1.3. Servicii de informare, consiliere și mentorat pentru mobilitate.	• Reducerea barierelor de acces pentru profesioniștii emergenți și cei din zone insuficient reprezentate; • Diversitatea geografică și disciplinară a beneficiarilor; • Gradul de utilizare a oportunităților promovate.
2. Burse, granturi, rezidențe și schimburi profesionale	a) Acordarea sprijinului pentru mobilitate internațională pe criterii transparente și corelate cu prioritățile strategice;	• 2027: proiectarea programelor și calendarului de oportunități 2028–2029;	R2.1. Programe de burse și granturi de mobilitate; R2.2. Programe de rezidențe internaționale;	• Ponderea beneficiarilor care, în 24 de luni, dezvoltă colaborări, coproducții, contracte sau participări internaționale ulterioare;

DIRECȚII DE ACȚIUNE	ACȚIUNI SPECIFICE	TERMEN	INDICATORI DE PERFORMANȚĂ	
			REZULTAT	IMPACT
	b) Susținerea participării la rezidențe, schimburi profesionale, rețele și programe internaționale; c) Încurajarea mobilităților care pot genera colaborări, coproducții, contracte și circulație profesională ulterioară.	• 2028–2030: implementare și extindere; evaluare intermediară (2030); • 2031–2033: consolidare și scalare; • 2034: evaluare finală de impact.	R2.3. Schimburi profesionale și participări în rețele internaționale.	• Creșterea veniturilor/șanselor profesionale asociate mobilității; • Rata de revenire în programe internaționale pe criterii de performanță.
3. Transferul și valorificarea competențelor dobândite prin mobilitate	a) Facilitarea transferului de cunoaștere și experiență către domeniul culturii din România; b) Stimularea conectării beneficiarilor cu organizații culturale, comunități profesionale și programe din țară; c) Monitorizarea efectelor profesionale ale mobilității pe termen mediu.	• 2027: proiectarea programelor și calendarului de oportunități 2028–2029; • 2028–2030: implementare și extindere; evaluare intermediară (2030); • 2031–2033: consolidare și scalare; • 2034: evaluare finală de impact.	R3.1. Activități și formate de transfer al competențelor dobândite prin mobilitate; R3.2. Rețea/comunitate de beneficiari și alumni ai programelor de mobilitate; R3.3. Sistem de urmărire a rezultatelor profesionale post-mobilitate.	• Ponderea experiențelor de mobilitate care generează transfer de competențe în România; • Ponderea beneficiarilor implicați ulterior în proiecte/rețele profesionale; • Evoluția colaborărilor internaționale generate de mobilitate.

OS 5.4. Consolidarea diplomației culturale

DIRECȚII DE ACȚIUNE	ACȚIUNI SPECIFICE	TERMEN	INDICATORI DE PERFORMANȚĂ	
			REZULTAT	IMPACT
1. Programare strategică și previzionarea diplomației culturale	a) Integrarea obiectivelor culturale în planificarea externă și corelarea acestora cu calendarul european și internațional; b) Identificarea cu 1–2 ani înainte a momentelor, temelor, aniversărilor, sezoanelor și evenimentelor cu potențial strategic pentru poziționarea României; c) Selectarea anuală/multianuală a temelor prin care România este reprezentată internațional; d) Prioritizarea geografică și tematică a intervențiilor de diplomație culturală.	• 2027: programare strategică și calendar multianual 2028–2029; • 2028–2030: implementarea programelor, temelor și priorităților geografice; evaluare intermediară (2030); • 2031–2033: consolidare și scalare; • 2034: evaluare finală de impact.	R1.1. Program Național de Diplomație Culturală; R1.2. Calendar multianual al priorităților și momentelor culturale internaționale; R1.3. Set anual/multianual de teme de reprezentare internațională; R1.4. Priorități geografice și parteneri strategici definiți.	• Ponderea proiectelor strategice pregătite cu minimum 12, respectiv 24 de luni înainte; • Evoluția percepției și interesului pentru cultura română în țările prioritare; • Contribuția diplomației culturale la obiectivele de politică externă și cooperare.
2. Coordonare interinstituțională și participarea organizațiilor culturale	a) Consolidarea cooperării dintre Ministerul Culturii, Ministerul Afacerilor Externe (MAE), Institutul Cultural Român (ICR), cu respectarea statutului acestuia, și alte instituții sau organizații relevante; b) Implicarea organizațiilor culturale, reprezentanțelor, mediului privat, creatorilor independenți și societății civile în proiectarea și implementarea inițiativelor internaționale;	• 2027: programare strategică și calendar multianual 2028–2029; • 2028–2030: implementarea programelor, temelor și priorităților geografice; evaluare intermediară (2030);	R2.1. Mecanism permanent de cooperare și programare MC–MAE–ICR–alți parteneri; R2.2. Platformă/rețea de cooperare care reunește organizații culturale, instituții și reprezentanțe; R2.3. Calendar comun de inițiative și campanii culturale internaționale.	• Continuitatea relațiilor interinstituționale create; • Gradul de coordonare a programelor și calendarelor internaționale; • Ponderea inițiativelor dezvoltate prin cooperare între organizațiile culturale.

DIRECȚII DE ACȚIUNE	ACȚIUNI SPECIFICE	TERMEN	INDICATORI DE PERFORMANȚĂ	
			REZULTAT	IMPACT
	c) Coordonarea anticipată a calendarului, programelor și mesajelor de reprezentare internațională.	• 2031–2033: consolidare și scalare; • 2034: evaluare finală de impact.		
3. Programe și instrumente de poziționare internațională	a) Dezvoltarea programelor și instrumentelor culturale strategice de poziționare internațională; b) Utilizarea culturii digitale, gamingului, filmului, designului, creației muzicale contemporane și creatorilor digitali pentru atingerea unor publicuri internaționale noi; c) Dezvoltarea parteneriatelor cu mediul economic pentru susținerea diplomației culturale; d) Susținerea inițiativelor europene și a unor formate stabile de cooperare culturală.	• 2027: programare strategică și calendar multianual 2028–2029; • 2028–2030: implementarea programelor, temelor și priorităților geografice; evaluare intermediară (2030); • 2031–2033: consolidare și scalare; • 2034: evaluare finală de impact.	R3.1. Programe culturale strategice internaționale; R3.2. Campanii culturale internaționale integrate; R3.3. Parteneriate cu mediul economic; R3.4. Inițiative și formate europene de cooperare culturală, inclusiv, după caz, case de cultură europene.	• Ponderea proiectelor și acțiunilor care generează parteneriate, schimburi sau proiecte ulterioare; • Resurse externe mobilizate; • Diversitatea geografică și a sectoarelor cultural-creative reprezentate; • Utilizarea instrumentelor digitale/IA cu transparență, securitate și protejarea autenticității conținutului.
4. Cooperare culturală prioritară cu Republica Moldova în sprijinul integrării europene	a) Integrarea cooperării culturale cu Republica Moldova în programarea multianuală a diplomației culturale a României, în corelare cu parcursul de aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană și cu prioritățile europene relevante pentru cultură;	• 2027: definirea cadrului strategic România–Republica Moldova pentru cooperare culturală în sprijinul integrării europene; identificarea	R4.1. Program multianual România–Republica Moldova de cooperare culturală în sprijinul integrării europene; R4.2. Mecanism de cooperare interinstituțională și între organizații, de schimb de expertiză și de transfer de bune practici europene în domeniul culturii;	• Creșterea gradului de integrare a domeniului culturii din Republica Moldova în spațiul cultural european; • Creșterea participării organizațiilor și profesioniștilor culturali din Republica Moldova la programe, proiecte, mobilități și rețele europene;

DIRECȚII DE ACȚIUNE	ACȚIUNI SPECIFICE	TERMEN	INDICATORI DE PERFORMANȚĂ	
			REZULTAT	IMPACT
	b) Sprijinirea alinierii progresive a domeniului culturii din Republica Moldova la politicile, principiile, standardele și practicile europene relevante, prin schimb de expertiză, cooperare interinstituțională și între organizații, formare profesională și transfer de bune practici; c) Dezvoltarea de programe și proiecte culturale comune România–Republica Moldova care facilitează participarea organizațiilor și profesioniștilor culturali din Republica Moldova la programe, rețele, platforme și inițiative europene; d) Consolidarea capacității organizațiilor culturale din Republica Moldova de a dezvolta și implementa proiecte europene, inclusiv prin parteneriate cu organizații din România și din alte state membre ale Uniunii Europene; e) Dezvoltarea de parteneriate și proiecte trilaterale sau multilaterale România–Republica Moldova–state membre UE, care să faciliteze integrarea organizațiilor și profesioniștilor culturali din Republica Moldova în rețelele	nevoilor de consolidare a capacității instituționale și profesionale; stabilirea calendarului multianual 2028–2030; • 2028–2030: implementarea programelor de cooperare, transfer de expertiză, formare, mobilitate și dezvoltare de proiecte comune; extinderea participării organizațiilor din Republica Moldova în proiecte și rețele europene; evaluare intermediară (2030); • 2031–2033: consolidarea și scalarea parteneriatelor europene, creșterea numărului proiectelor	R4.3. Proiecte culturale comune România–Republica Moldova dezvoltate în cadrul sau în conexiune cu programe și inițiative europene; R4.4. Parteneriate trilaterale și multilaterale între organizații din România, Republica Moldova și alte state membre ale Uniunii Europene; R4.5. Organizații și profesioniști culturali din Republica Moldova sprijiniți pentru participarea la programe, proiecte, mobilități și rețele europene; R4.6. Creșterea capacității organizațiilor culturale din Republica Moldova de a dezvolta și gestiona proiecte europene și de a participa la ele; R4.7. Rețea sustenabilă de parteneriate culturale România–Republica Moldova–Uniunea Europeană.	• Creșterea numărului și ponderii proiectelor România–Republica Moldova care evoluează de la cooperare bilaterală către parteneriate europene multilaterale; • Consolidarea capacității administrative și profesionale a domeniului culturii din Republica Moldova în perspectiva aderării la Uniunea Europeană; • Creșterea conectivității dintre ecosistemele culturale din România și Republica Moldova și dintre acestea și rețelele culturale europene; • Contribuția cooperării culturale la apropierea Republicii Moldova de valorile, practicile și mecanismele de cooperare ale Uniunii Europene; • Consolidarea rolului României ca partener pentru integrarea europeană a Republicii Moldova în domeniul culturii.

DIRECȚII DE ACȚIUNE	ACȚIUNI SPECIFICE	TERMEN	INDICATORI DE PERFORMANȚĂ	
			REZULTAT	IMPACT
	europene de cooperare culturală; f) Susținerea mobilității profesioniștilor, artiștilor și operatorilor culturali din Republica Moldova și a participării acestora la schimburi profesionale, rezidențe, programe de formare, evenimente și rețele europene; g) Dezvoltarea unor proiecte comune privind patrimoniul cultural, sectoarele cultural-creative, transformarea digitală, educația culturală, diversitatea culturală și alte domenii conexe relevante pentru integrarea în spațiul cultural european; h) Valorificarea comunității de limbă, istorie, cultură și tradiții dintre România și Republica Moldova ca resursă pentru conectarea mai amplă a culturii din Republica Moldova la spațiul cultural european, cu respectarea diversității culturale și a valorilor europene.	multilaterale și integrarea durabilă a organizațiilor și profesioniștilor culturali din Republica Moldova în rețele europene; • 2034: evaluarea impactului cooperării culturale asupra integrării europene și stabilirea mecanismelor de continuitate.		
5. Monitorizarea și evaluarea impactului diplomației culturale	a) Colectarea sistematică a datelor privind proiectele, parteneriatele, audiențele și efectele generate; b) Evaluarea periodică a rezultatelor în raport cu	• 2027: programare strategică și calendar multianual 2028–2029; • 2028–2030: implementarea	R5.1. Cadru de monitorizare și evaluare a diplomației culturale; R5.2. Set de indicatori și instrumente de raportare; R5.3. Rapoarte periodice de impact și recomandări pentru	• Ponderea intervențiilor evaluate pe baza rezultatelor și efectelor, nu doar a activităților; • Ponderea recomandărilor de evaluare integrate în programarea ulterioară;

DIRECȚII DE ACȚIUNE	ACȚIUNI SPECIFICE	TERMEN	INDICATORI DE PERFORMANȚĂ	
			REZULTAT	IMPACT
	prioritățile geografice și tematiche; c) Utilizarea rezultatelor evaluării pentru actualizarea calendarului multianual și a priorităților viitoare.	programelor, temelor și priorităților geografice; evaluare intermediară (2030); • 2031–2033: consolidare și scalare; • 2034: evaluare finală de impact.	ciclurile următoare de programare.	• Evoluția raportului dintre resursele mobilizate și rezultatele strategice obținute.

